

ROK XI.

Oplata poczt. uiszcz. ryczałtem.

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI 1 : 15 KAŻDEGO MIESIĄCA.

REDAKTOR:

MARCELI POROWSKI

1931

W Y D A W C A:

ZWIĄZEK MIAST POLSKICH
WARSZAWA, MAZOWIECKA 7.

Nr. 1

1 STYCZNIA 1931 R.

Do nabycia w biurze

Związku Miast Polskich

MARCELI POROWSKI. Potrzeby miast na tle obecnego stanu ich gospodarki a zadania biura Związku Miast Polskich. Warszawa, 1929, str. 23. Cena 2 zł.

LEON WŁ. BIEGELEISEN. Gospodarcze podstawy przedsiębiorstw komunalnych. Warszawa, 1929, str. 41. Cena 2 zł.

JERZY KURNATOWSKI. Kaszubi, ich rozwój kulturalny i gospodarczy. Warszawa, 1929, str. 14. Cena 1 zł.

LEON WŁ. BIEGELEISEN. Stan i tendencje rozwoju polskich urzędów miejskich. Warszawa, 1930, str. 76. Cena 3 zł.

Dr. KAZIMIERZ WINDAKIEWICZ. Z zagadnień polityki komunalnej miasta stołecznego. Warszawa, 1929, str. 21. Cena 1,50 zł.

Dr. KAZIMIERZ WINDAKIEWICZ. Zagadnienie Organizacji Stołecznej. Warszawa, 1930, str. 72. Cena 2 zł.

TEODOR TOEPLITZ. Wywłaszczenie w świetle nowego prawodawstwa Państw Centralnej i Wschodniej Europy. Warszawa, 1929, str. 16. Cena 1 zł.

PROF. BOLESŁAW MARKOWSKI. Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach. Warszawa, 1930, str. 70. Cena 3 zł.

INSP. STANISŁAW TOMASZEWICZ. Zarys zasad naukowej organizacji pracy oraz ich zastosowanie w biurowości. System bezdziennikowy. Warszawa. Cena 6 zł.

Ceny powyższe rozumieją się bez kosztów przesyłki, opakowania i zaliczenia pocztowego.

Wpłacający należność naprzód, przy zamówieniu, nie ponoszą kosztów ekspedycji.

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKTOR: MARCELI POROWSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

WARSZAWA, MAZOWIECKA № 7. TEL. 707-11.

KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	½ strony "	" 80
roczna	" 36	1 strona przed tekstem	" 200
Pojedynczy zeszyt	" 2	½ strony " "	" 100
		Zewnętrzna strona okładki	" 300
		Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 15%.	

czos. 30 99/11/1.

Treść zeszytu 1-go 1931 r.

	Str.
1. Z. M.: Plan reformy samorządu Warszawy	5
2. W. D.: W sprawie statutu Związku Miast Polskich	18
3. S t. Z b r o ż y n a: Usprawnienie i racjonalizacja administracji miejskiej	21
4. Gospodarka miast w świetle liczb: Tomaszów Mazowiecki	25
5. Ze Związku Miast Polskich	32
6. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz	55
7. Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.	
8. Kronika: I Ogólna, II Z życia miast, III Różne, IV Zagraniczna.	
9. Poradnik.	
10. Głosy prasy.	
11. Bibliografia.	
12. Spis rzeczy „Samorządu Miejskiego“ za 1930 r.	

W. 815/56/305.

*Szanownym Czytelnikom naszego piśma przesyłamy serdeczne życzenia
Szczęśliwego Nowego Roku.*

Ku nadchodzącemu Nowemu Rokowi zwracają swe oczy również nasze miasta i wiążą z nim nadzieję lepszego jutra. Obecna sytuacja miast polskich przedstawia, jak wiadomo, wiele do życzenia; normalny ich rozwój utrudnia przedewszystkiem dotychczasowy brak jednolitej ustawy ustrojowej, a obowiązujące w poszczególnych polaciach kraju różne ustawy o ustroju gminy miejskiej wykazują liczne braki; cierpią następnie miasta z powodu niedostatecznego uregulowania podstaw ich gospodarki finansowej, w której coraz jaskrawiej uwydatnia się dysproporcja pomiędzy przysługującymi miastom dochodami, a temi wydatkami, które miasta powinny ponosić dla wykonania chociażby ustawowo na nich włożonych obowiązków; dręczy miasta klęska bezdomności, bezrobocia i t. p.

Wyrażamy więc gorące życzenie, ażeby w tym Nowym Roku bolączki powyższe zostały usunięte, a przynajmniej — abyśmy się szczęśliwie znaleźli na właściwej drodze, do usunięcia tych bolączek prowadzącej.

REDAKCJA.

Plan reformy samorządu m. st. Warszawy

Ze względu na rozpoczęcie prac przez ciała ustawodawcze i możliwość wzięcia pod ich obrady ustrojowych ustaw samorządowych, jak również ze względu na ponowne podjęcie prac nad tą sprawą przez Związek Miast, Redakcja zamieszcza niniejszy artykuł, jako dyskusyjny, otwierając łamy „Samorządu Miejskiego“ dla dalszej dyskusji nad zagadnieniem ustroju samorządu wogóle, a ustroju stolicy w szczególności.

Pod tym tytułem ukazał się w „Expressie Porannym“ z dnia 27 października 1930 r. wywiad z przewodniczącym komisji dla usprawnienia administracji państwowej, b. Vice-Ministrem Spraw Wewnętrznych p. Dr. M. Jaroszyńskim.

W wywiadzie tym p. Dr. Jaroszyński wypowiedział się w sprawie paru naczelných zasad, które stara się uczynić przewodnią myślą prac podkomisji, wyłonionej przez wspomnianą wyżej Komisję i mającej za zadanie opracowanie konkretnego projektu ustroju Warszawy.

Do tych naczelných zasad zalicza p. Dr. Jaroszyński m. in. wielostopniowość organizacji, to znaczy istnienie na terenie województwa stołecznego, obejmującego cały ziemski powiat warszawski i części kilku powiatów sąsiednich, samorządu trzech stopni, a mianowicie: samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, oraz postawienie na czele całej administracji w Warszawie wojewody, mianowanego przez Prezydenta Rzeczypospolitej, któryby administrację bezpieczeństwa publicznego sprawował przy pomocy podległych mu funkcjonarjuszów państwowych, zaś inne dziedziny administracji — przy pomocy urzędników komunalnych.

W krótkim wywiadzie p. Dr. Jaroszyński nie rozwija oczywiście swych poglądów i szczegółowo ich nie uzasadnia. Z myśli, rzuconych w wywiadzie, możnaby przypuszczać, że „wielkomiejska gmina Warszawy“ pozostanie nadal jedną odrębną jednostką samorządu gminnego, że jednakże dalsze przedmieścia, należące obecnie do tej gminy, stanowić będą samodzielne gminy i że gmina m. st. Warszawy łącznie z usamodzielnionymi przedmieściami, jako odrębnymi gminami, tudzież łącznie z szeregiem gmin ziemskich, wejdzie w skład jednego województwa stołecznego, które nie bę-

dzie już posiadać charakteru województwa czysto miejskiego. Z wywiadu nie wynika, w jaki sposób stworzona ma być organizacja samorządu drugiego stopnia, to znaczy samorządu powiatowego, mianowicie, czy „wielkomiejska gmina Warszawy“ bez „dalszych przedmieść“ stanowić będzie jednocześnie samodzielny powiat, czy takie samodzielne powiaty stanowić mogą również te „dalsze dzielnice“, i jak ma być zorganizowany samorząd drugiego stopnia na tych terenach, które miałyby wejść w skład przyszłego województwa stołecznego.

Jedna rzecz jest jasna: m. st. Warszawa miałoby przestać być jedną gminą, będącą jednocześnie powiatem i województwem, co ma miejsce obecnie. Przyszłe województwo stołeczne dzielić by się miało na conajmniej kilka powiatów i jeżeli nie kilkadziesiąt, to kilkanaście samodzielnych gmin. O ile chodzi o władzę, to mielibyśmy do czynienia z wojewodą, kilku starostami i kilkudziesięciu, a przynajmniej kilkunastoma prezydentami, wzgl. burmistrzami oraz wójtami (według obecnej terminologii) i oczywiście z odpowiednią liczbą organów kolegialnych.

Można mieć zgóry poważne wątpliwości, czy jest celowem wogóle, a przynajmniej już obecnie, przez włączenie do województwa stołecznego terenów ziemskich, zwiększać jeszcze rozległe zadania samorządu stolicy i do sfery zainteresowań odnośnych organów włączać tak specjalne zainteresowania, jak chociażby sprawy czysto rolnicze i czy jedynym sposobem zapewnienia wpływu stolicy na należyty rozwój w jej interesie tych miejscowości, jest połączenie ich razem z gminą m. Warszawy w jedno województwo. Można również poważnie zastanowić się nad tem, czy leży istotnie w interesie usprawnienia administracji na terenie stolicy tworzenie szeregu nowych organów, bez posiadania których samorząd m. Warszawy przetrwał już jednak kilkanaście lat.

Nie będziemy się jednak tem zajmowali na tle uwag p. Dr. Jaroszyńskiego, zawartych w wywiadzie, gdyż podstawę do krytyki, wzgl. oceny może dać dopiero całość projektu organizacji samorządu stołecznego województwa, a tej logicznej całości z natury rzeczy w krótkim wywiadzie znaleźć jeszcze nie można.

W zeszytach 7 — 8, 9, 11 i 12 „Samorządu Miejskiego“ z r. 1929 p. Dr. K. Windakiewicz, naczelnik wydziału w Ministerstwie Spraw Wew., zamieścił cykl artykułów, stanowiących rozprawę o zagadnieniu organizacji stołecznej. Istnieje również opracowany przez p. Dr. Windakiewicza szczegółowy projekt ustawy o samorządzie miasta Warszawy stolicy Rzeczypospo-

litej, stanowiący, jak nam wiadomo, część tych materiałów, które są podstawą do dyskusji w komisji dla usprawnienia administracji państwowej.

W projekcie p. Dr. K. Windakiewicza nie znajdujemy wprowadzenia tej koncepcji województwa stołecznego, którą wysunął w swym wywiadzie p. Dr. M. Jaroszyński, mianowicie włączenia do tego województwa ziemskich powiatów, natomiast przeprowadzona tam jest zasada decentralizacji, to znaczy, że okrąg warszawskiego województwa miejskiego (grodzkiego), dzieli się na obwody warszawskich powiatów miejskich (grodzkich); okrąg warszawskiego województwa miejskiego i obwody warszawskich powiatów miejskich mają być jednocześnie jednostkami samorządu terytorjalnego na obszarze stolicy, posiadającymi obok praw i obowiązków samorządu miejskiego, również prawa i obowiązki samorządu gminnego.

P. Dr. Windakiewicz przewiduje również, że na czele samorządu stolicy stać będzie wojewoda i vice-wojewodowie grodscy, będący funkcjonariuszami państwowymi i przedstawicielami państwowych władz administracji ogólnej; stanowisko wojewody grodzkiego nadaje Prezydent Rzeczypospolitej jednemu z trzech kandydatów, zaproponowanych przez radę stołeczną. Według projektu p. Dr. Windakiewicza, na czele samorządu powiatów grodzkich m. stoł. Warszawy stać będą starostowie i vice-starostowie grodscy, będący również funkcjonariuszami państwowymi i przedstawicielami władz administracji ogólnej. Stanowiska starostów i vice-starostów nadaje Minister Spr. Wew. jednemu z trzech kandydatów, przedstawionych dla każdego powiatu przez radę stołeczną. Widzimy zatem duże podobieństwo koncepcji p. Dr. K. Windakiewicza z koncepcją p. Dr. M. Jaroszyńskiego.

Mając pod ręką szczegółowy projekt ustawy, opracowany przez p. Dr. K. Windakiewicza, a co ważniejsza rozprawę na temat ustroju stolicy, będącą właściwie uzasadnieniem projektu, spróbujmy dać krytyczną ocenę wymienionych wyżej koncepcji.

Otóż, o ile chodzi o decentralizację, to autor, opierając się na postanowieniach Konstytucji, twierdzi, że **istnieje przymus decentralizacji**. Myśl tę p. Dr. Windakiewicz wyraża inaczej w ten sposób, że „miasto większe, któremu nadany będzie typ miasta-województwa lub miasta powiatu, powinno się według tego rozumowania zdecentralizować, a to drogą ustanowienia w swem łonie niższych jednostek samorządu terytorjalnego, o ile tylko na terytorjum tego miasta ustanowione zostaną niższe okręgi podziału terytorjalnego dla celów administracji państwowej“. („Samorząd Miejski“ z r. 1929, zeszyt 9, str. 707).

Pogląd swój autor opiera na artykule 65 Konstytucji, który brzmi:

„Dla celów administracji Państwo Polskie podzielone będzie w drodze ustawodawczej na województwa, powiaty i gminy miejskie i wiejskie, które będą jednocześnie jednostkami samorządu terytorjalnego...“. Autor dowodzi, że określenie „miejskie i wiejskie“ odnieść możemy nie tylko do gmin samych, ale także do powiatów i województw, gdyż inaczej przekreślilibyśmy m. i. taką istniejącą już dziś organizację, jak powiat miejski. Zgodnie z tem, cytowane postanowienie art. 65 Konstytucji należałoby czytać właściwie w ten sposób: „Dla celów administracji Państwo Polskie podzielone będzie w drodze ustawodawczej na miejskie i wiejskie województwa, powiaty i gminy...“. Otóż utrzymanie organizacji „powiatu miejskiego“ czy też „województwa miejskiego“ nie necessarily wymaga stosowania takiej interpretacji art. 65 Konstytucji, jaką stosuje p. Dr. Windakiewicz. Naszem zdaniem, wspomniane postanowienie należy rozumieć w ten sposób, że z reguły województwo składa się z kilku przynajmniej powiatów, a powiat z kilku przynajmniej gmin; nic jednak nie stoi na przeszkodzie temu, żeby uznać jedną gminę, jako jednocześnie powiat, a jeden powiat, jako jednocześnie województwo, czyli żeby województwo składało się z jednego powiatu, a ten powiat z jednej gminy. Inaczej mówiąc, nic nie stoi na przeszkodzie temu, aby uznać, że gmina posiada prawa i obowiązki powiatu, a nawet województwa.

Pójdźmy jednak dalej śladem rozumowania autora. Znajdujemy tam pogląd, iż „okręgi województw ziemskich dzielić się muszą (podkreślenie nasze) wewnątrz w pierwszej linii na obszary powiatów ziemskich i ewentualnie miejskich, obszary zaś powiatów ziemskich na terytorja gmin ziemskich i ewentualnie miejskich“ („Samorząd Miejski“ z r. 1929 str. 706). Autor twierdzi również, że „w konsekwencji wynikałoby, że w podobny sposób województwa miejskie powinny dzielić się na powiaty miejskie, a nawet te ostatnie na gminy miejskie“. („Samorząd Miejski“, z r. 1929, str. 707). P. Dr. Windakiewicz nie uważa jednak takiego podziału województwa miejskiego za podział obligatoryjny.

Jeżeli jednak wychodzi się z tego założenia, że każde województwo (ziemskie i miejskie), dzieli się na kilka powiatów, a każdy powiat na kilka gmin i wyłącza się możliwość posiadania przez gminę praw i obowiązków powiatu, a przez jeden powiat praw i obowiązków województwa, jak to właśnie zdaje się czynić autor, to wówczas trudno byłoby uzasadnić różnicę, jaką przeprowadza autor między województwami ziemskimi i miejskimi, uważając podział województwa ziemskiego na jednostki administracyjne niższego rzędu za obligatoryjny, a podział województwa miejskiego — za fakultatywny. Przecież według cytowanego art. 65 Konstytucji Państwo

Polskie ma być, a więc **musi być**, podzielone na województwa, powiaty i gminy miejskie i wiejskie, czyli, że nie może zajść wypadek istnienia województwa bez istnienia na jego terytorjum powiatu, jak również nie może być takiego powiatu, w skład którego nie wchodziłaby ani jedna gmina, i to, bez względu na to, czy mamy do czynienia z województwem ziemskim czy miejskim. Jeżeli zaś tak, to na terytorjum województwa zgodnie z tym że artykułem 65 Konstytucji, istnieć powinien wojewódzki związek komunalny, powiatowe związki komunalne i gminy, a co zatem idzie, powinny istnieć ustawowo przewidziane organa samorządu, dla jednostek samorządu każdego stopnia.

Otóż jeżeli istnieje przymus decentralizacji dla większych miast, to istnieje on nie tylko, że się tak wyrażę, pod względem samorządowym, lecz i pod względem podziału dla celów administracji państwowej, to znaczy, jeżeli terytorjum pewnego miasta ma być uznane za oddzielne województwo, wówczas **musi**, a nie tylko może, nastąpić podział tego województwa dla celów administracyjnych na powiaty i podział powiatów na gminy. Mielibyśmy tedy np. w m. stoł. Warszawie województwo, kilka powiatów i kilkanaście gmin; każda z tych jednostek podziału administracyjnego musiałaby być jednostką samorządu terytorjalnego odpowiedniego stopnia. Ten stan rzeczy wydawałby nam się konsekwentnem przeprowadzeniem do końca myśli p. Dr. Windakiewicza. Zgodnie z tym, z chwilą uznania jakiegoś miasta, stanowiącego jedną gminę miejską, za powiat administracyjny i co zatem idzie za powiat samorządowy, musiałoby się podzielić terytorjum tego miasta na kilka gmin. Tymczasem w projekcie ustawy, opracowanym przez p. Dr. Windakiewicza, znajdujemy podział województwa stołecznego na powiaty, a o gminach, jako jednostkach tego podziału, niema tam mowy. Taki podział administracyjny m. st. Warszawy, przy którym braknie gmin, jako najniższych jednostek, wydaje się nam, niezgodny z art. 65 Konstytucji. Niezgodności tej nie usuwa przepis w projektowanej ustawie, iż każdy warszawski związek komunalny miejski, (a więc związek wojewódzki i związki powiatowe), ma równocześnie prawa i obowiązki gminnego związku komunalnego.

Staraliśmy się wyżej przeprowadzić do końca myśl p. Dr. Windakiewicza i doszliśmy do takiego wyniku, który skłania nas do obrania innego kierunku myślowego dla rozwiązania zagadnienia organizacji miast - województw i miast — powiatów. Istotnie, trudno sobie wyobrazić więcej skomplikowany aparat na terenie stolicy, niż istnienie odrębnych organów samorządu wojewódzkiego, samorządu powiatowego i samorządu gminnego. Trudno byłoby nawet zrozumieć również, w imię czego gmina miejska z chwi-

lą, gdy staje się powiatem miejskim, musi być podzielona na kilka gmin. A przecież inaczej podważa się całą konstrukcję, opartą na takim rozumieniu art. 65 Konstytucji, jakie przyjął autor.

Wyjście z sytuacji widzimy tylko w tem, żeby zarzucić myśl przymusu decentralizacji terytorjalnej miast-województw i miast-powiatów i przyjąć to założenie, że **miasto-województwo pozostaje nadal jedną gminą miejską, posiadającą prawa i obowiązki powiatu i województwa, a miasto-powiat jest również nadal jedną gminą miejską, posiadającą prawa i obowiązki powiatu.** Skoro zaś mamy do czynienia z jedną gminą miejską, to nie może być mowy o tem, żeby na terenie tej jednej gminy, będącej najniższą jednostką podziału, tworzone mogło być kilka powiatów, będących jednostkami podziału administracyjnego wyższego rzędu. Nie znaczy to oczywiście, żeby na terenie miasta-województwa nie zastosowano wogóle decentralizacji; można jednak, zdaje się, mówić tylko, używając terminologii, przyjętej przez p. Dr. Windakiewicza, o decentralizacji rzeczowej, a nie terytorjalnej.

O ile chodzi o ustrój samorządu, należałoby wyłączyć możliwość podziału miast-województw na jednostki samorządowe niższego rzędu aż do gmin włącznie, będące osobami prawa publicznego, a możnaby natomiast rozważyć myśl zastosowania konstrukcji, istniejącej np. w Wielkiej Pradze, o czem wspomina w swej rozprawie p. Dr. Windakiewicz, mianowicie powołania do życia wybieralnych wydziałów dzielnicowych, mających charakter czysto administracyjny i wykonawczy. Przejdźmy teraz do drugiego ważnego zagadnienia, a mianowicie organizacji władz na terenie stolicy, a w szczególności organów wykonawczych.

P. Dr. Windakiewicz powołuje się pod tym względem na art. 67 konstytucji, który zawiera m.in. postanowienie, że „czynności wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego należą do organów, utworzonych na zasadzie zespolenia kolegów, obieranych przez ciała reprezentacyjne z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych i pod ich przewodnictwem“. Opierając się na tem postanowieniu Konstytucji i wychodząc z tego założenia, że na terenie miasta stołecznego Warszawy istnieć mają organa wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego, autor przychodzi do wniosku, iż **na terenie Warszawy organa wykonawcze samorządu wojewódzkiego i powiatowego mają mieć nie tylko charakter wieloosobowy, ale też i składać się z zespolenia dwóch wymienionych czynników** („Samorząd Miejski“ z r. 1929 str. 715). Jest to logiczny wynik tej konstrukcji myślowej, na braki której wskazaliśmy wyżej. Jeżeli jednak przytoczone wyżej postanowienie art. 67 konstytucji traktować będziemy

łącznie z innemi postanowieniami tejże konstytucji, a w szczególności z art. 70, który powierza wydziałom samorządu wyższego stopnia sprawowanie nadzoru państwowego nad działalnością samorządu niższego stopnia i wskutek czego właśnie staje się zrozumiałe cytowane postanowienie art. 67, jeżeli następnie wyjdziemy z tego założenia, że miasto stoł. Warszawa nadal pozostaje jedną gminą, posiadającą tylko prawa i obowiązki powiatowego i wojewódzkiego związku komunalnego, że zatem niema potrzeby tworzenia odrębnych organów samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, a będzie nadal tylko jeden organ gminny, że nadzór nad działalnością tego organu sprawować będzie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, wówczas przyjdziemy do przekonania, że **postanowienie art. 67 konstytucji do m. Warszawy nie musi być stosowane.**

Pogląd ten w pewnym stopniu potwierdza rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, przewidujące m. in. tworzenie odrębnych powiatów miejskich dla celów administracji państwowej. Zgodnie z tem rozporządzeniem na czele takiego powiatu stoi starosta grodzki, mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i pełniący swe czynności równolegle z prezydentem miasta. Z rozporządzenia tego wynika, że postanowienie art. 67 konstytucji **może, lecz nie musi** być stosowane na terenie powiatów miejskich i to w ten sposób, że Rada Ministrów może w drodze rozporządzeń przekazywać do odwołania wszystkie lub poszczególne funkcje starostów grodzkich, prezydentom miast, stanowiących samoistne powiaty.

Jakaż jednak organizacja naczelnych władz samorządowych powinna istnieć w stolicy na podstawie konstytucji, gdy się wychodzi z założenia, że są to zasadniczo władze gminne, posiadające tylko rozszerzone prawa, i zwiększone obowiązki w porównaniu z innemi gminami.

Konstytucja nasza, jak to zauważa p. Dr. Windakiewicz, strukturą organów wykonawczych samorządu gminnego nie zajmuje się.

Jeżeli jednak będziemy pamiętać o istocie samorządu, jak również o postanowieniu Konstytucji, że prawo stanowienia w sprawach należących do zakresu działania samorządu, przysługuje radom obieralnym i wreszcie, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że cytowane kilkakrotnie postanowienie art. 67 konstytucji o zespoleniu władz, nie odnosi się zupełnie do organów gminnych, to stąd wypływa jeden tylko wniosek, że osoba wzgl. osoby stojące na czele organu wykonawczego samorządu stolicy, mają pochodzić z wyboru ciała reprezentacyjnego. Nie przesądza to oczywiście współudziału władz państwowych w powołaniu do życia organu wykonaw-

czego samorządu stolicy; można myśleć o prawie veto ze strony tych władz, lub o prawie zatwierdzania wyboru, dokonanego przez ciało reprezentacyjne; organ wykonawczy samorządu stolicy nie może się jednak składać z osób, powołanych na swe stanowiska z urzędu z tytułu zajmowania odpowiedniego stanowiska w służbie państwowej.

Zespolenie kolegium, obieranego przez ciało reprezentacyjne, z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych może (lecz nie musi) nastąpić również na terenie stolicy w podobny sposób, w jaki może to nastąpić na terenie miasta-powiatu, to znaczy przez przekazanie prezydentowi miasta, pochodzącemu z wyboru i ewen. zatwierdzonemu przez władze państwowe funkcji państwowych władz administracji ogólnej.

Jakżeż omawianą sprawę ujmuje p. Dr. Windakiewicz w swym projekcie ustawy o samorządzie m. Warszawy.

Naszem zdaniem autor, stojąc na stanowisku, iż do Warszawy powinno mieć zastosowanie cytowane postanowienie art. 67 konstytucji o zespoleniu kolegów z wyborów z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych, miał dwie drogi do wyboru: 1) przewodniczącymi zarządów warszawskich związków komunalnych są urzędnicy państwowi, będący na terenie Warszawy przedstawicielami władz administracji ogólnej, 2) przewodniczącymi tymi są wybrańcy ciał reprezentacyjnych, którym nadano charakter przedstawicieli państwowej władzy administracyjnej.

W pierwszym wypadku, możliwość którego odrzucamy, obsadzenie stanowiska przewodniczącego zarządu miejskiego jest niezależne od woli ciała reprezentacyjnego, w drugim wypadku — przewodniczący zasadniczo pochodzi z wyboru i pozostaje na swem stanowisku tak długo, na jaki okres został wybrany, pomijając oczywiście ustawowo przewidziane wypadki wcześniejszego ustąpienia z zajmowanego stanowiska.

P. Dr. Windakiewicz wybrał drogę pośrednią i projektuje, jak to wspomnieliśmy już poprzednio nadanie stanowiska przewodniczących zarządów warszawskich związków komunalnych przez Prezydenta Rzeczypospolitej o ile chodzi o wojewodę grodzkiego, (przewodniczącego zarządu warszawskiego wojewódzkiego związku komunalnego), przez Radę Ministrów, o ile chodzi o vice-wojewodów i przez Ministra Spraw Wewnętrznych, o ile chodzi o starostów grodzkich (przewodniczących zarządów warszawskich powiatowych związków komunalnych) i vice-starostów. Udział ciał reprezentacyjnych w obsadzeniu tego stanowiska polega na przedstawieniu trzech kandydatów na każde stanowisko. Wszystkie wymienione osoby urzędowe stają się według projektu funkcjonariuszami państwowymi i podlega-

ją odnośnym przepisom dyscyplinarnym. Uposażenie ich w wysokości ustalonej przez wojewódzką ustawę grodzką obciąża jednak samorząd.

Projekt ten nie zawiera odpowiedzi na pytanie czy wojewoda grodzki vice-wojewodowie, starostowie i vice-starostowie grodzcy mogą być na równi z innymi funkcjonariuszami państwowymi przenoszeni na inne stanowiska i do innych miejscowości, czy też nie, to znaczy, czy korzystają w pewnym stopniu z prawa nieusuwalności. Następnie powstaje pytanie, czy w razie usunięcia tych osób z zajmowanego stanowiska odprawa, wzgl. zabezpieczenie emerytalne obciąża samorząd, czy też nie; pytanie to staje się szczególnie interesujące w tych wypadkach, gdy nadanie stanowiska nastąpi z pominięciem propozycji ciała reprezentacyjnego, co projekt przewiduje.

Jedna rzecz wydaje się jasną: ciało reprezentacyjne przedstawia kandydatów; niezależnie od tego, czy nadanie stanowiska nastąpi z uwzględnieniem listy kandydatów czy z pominięciem jej, wojewoda grodzki, vice-wojewodowie, starostowie grodzcy i vice-starostowie zajmują swe stanowiska tak długo, póki sami nie ustąpią, bądź też nie zostaną usunięci przez odpowiednie władze państwowe. Okres ich urzędowania nie jest związany z kadencją ciała reprezentacyjnego; z chwilą nadania im stanowisk, stają się oni zupełnie niezależni od woli tego ciała.

Jeżeliby stać na stanowisku konieczności zespolenia w organach wykonawczych samorządu kolegium, pochodzącego z wyborów, z przedstawicielami państwowych władz administracyjnych, mianowanych przez władze państwowe bez udziału samorządowego ciała reprezentacyjnego, która to konieczność, naszym zdaniem, nie istnieje, to ze stanowiska interesów samorządu projekt p. Dr. Windakiewicza jest korzystniejszy, jakkolwiek swój udział w powołaniu wymienionych urzędowych osób samorząd opłaca wydatkami na ich uposażenie. Korzyść ta jednak może stać się iluzoryczną, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że stanowisko wojewody grodzkiego może być obsadzone na stałe nawet z pominięciem propozycji ciała reprezentacyjnego. W porównaniu z drugim sposobem wyjścia, a mianowicie tym sposobem, iż przewodniczącymi zarządów warszawskich związków komunalnych są wybrańcy ciał reprezentacyjnych, którym nadano charakter przedstawicieli państwowej władzy administracyjnej, projekt p. Dr. Windakiewicza jest niepotrzebnie skomplikowany i niewątpliwie mniej korzystny ze stanowiska interesów samorządu.

Dotychczas rozważaliśmy dwie zasadnicze kwestje — decentralizację i zespolenie władz. Przyszliśmy do przekonania, że ze stanowiska prawnego nie zachodzi konieczność podziału miasta Warszawy na dzielni-

ce, jako oddzielne samorządowe jednostki, będące osobami prawa publicznego i posiadające własne organa, tudzież, że postanowienie art. 67 konstytucji o zespoleniu władz do Warszawy nie odnosi się, jakkolwiek w praktyce może to nastąpić i przytem w innej formie, niż to przewiduje projekt ustawy, opracowany przez p. dr. K. Windakiewicza...

Jeżeli do tych samych zagadnień podejmiemy ze stanowiska celowości, to nie ulega wątpliwości, że zespolenie władz na terenie stolicy powinno nastąpić przez przekazanie prezydentowi miasta uprawnień państwowych władz administracji ogólnej z wyłączeniem conajwyżej niektórych spraw, wchodzących w zakres bezpieczeństwa publicznego w ścisłym tego słowa znaczeniu i spraw o wybitnym charakterze politycznym. Niczem właściwie nie da się usprawiedliwić dotychczasowego stanu rzeczy, gdy pokrewne sprawy załatwiane są na terenie Warszawy w Magistracie i w Komisaryjacie Rządu i gdy dla ich załatwienia istnieją tu i tam urzędy nawet o zupełnie jednakowej nazwie.

Co się tyczy decentralizacji, to tutaj ze stanowiska celowości nasuwa się cały szereg zastrzeżeń i to przede wszystkim dlatego, że Warszawa nie powstała z szeregu jednostek, posiadających rozwinięty samorząd i mających zatem silne tendencje do utrzymania tego swego samorządu. Podział Warszawy na kilka czy kilkanaście, a może kilkadziesiąt jednostek samorządowych byłby przeto dość sztuczny. Obawiamy się tego, że z chwilą utworzenia tych jednostek, posiadających swe własne organa, nastąpić mogą spory kompetencyjne, trudno będzie prowadzić na terenie stolicy jedną wyraźną politykę gospodarczą, nastąpi z jednej strony zwiększenie wydatków na administrację, a z drugiej rozproszkowanie środków finansowych; odpowiedzialność za stan gospodarki stolicy rozdzielona zostanie pomiędzy kilkanaście, a może kilkadziesiąt jednostek, które z chwilą gdy otrzymują samorząd, nie mogą być przecież rządzone zgóry. Należy przewidywać, że powstaną duże trudności przede wszystkim przy podziale między te jednostki zadań i majątku miejskiego, a zwłaszcza źródeł dochodowych; co do tej ostatniej kwestji, to trzeba również mieć na uwadze to, że nie mamy jeszcze nawet ustalonego ostatecznie systemu danin publicznych i trwałego podziału tych danin między państwo i samorząd.

Podział naszej stolicy na dzielnice o własnym samorządzie nietylko nie prowadziłby do usprawnienia administracji, lecz mógłby się w praktyce stać zaprzeczeniem tego słusznego dążenia.

Interesujące są pod tym względem następujące spostrzeżenia p. Dr. Windakiewicza, wypowiedziane w artykule p. t. „Z zagadnień polityki komunalnej miasta stołecznego“ („Samorząd Miejski“, zeszyt 6 z r. 1929,

str. 453): „Konsolidacja administracji wielkich środowisk miejskich ma na celu zrationalizowanie systemu administrowania oraz usunięcie rozproszkowania administracji, objawiającego się w istnieniu szeregu drobnych i uciążliwych dla ludności, a często wzajemnie przeszkadzających lub wręcz przeciwdziałających sobie urzędów i organów, a tem samem także usunięcie wywołanej przez to ociążałości aparatu administracyjnego“. Sądzymy, że nie potrzeba lepszego argumentu przeciwko decentralizacji stolicy...

W krótkim artykule nie można oczywiście omówić całego projektu ustawy o samorządzie miasta Warszawy, i to nawet gdy chodzi o jego zasadnicze postanowienia, to też poruszymy jeszcze tylko jedno zagadnienie, wiążące się ściśle z pojęciem usprawnienia administracji, mianowicie zagadnienie organizacji kolegjalnych władz miejskich w stolicy, podziału kompetencji i odpowiedzialności.

Według projektu p. Dr. K. Windakiewicza każda rada komunalna w stolicy podzieli się na tyle sekcji **stałych**, ile jest osobnych oddziałów głównych w grodzkim urzędzie wojewódzkim, wzgl. powiatowym. Zadaniem tych sekcji jest przygotowywanie przedmiotów, należących do zakresu działania rady, lub przez radę im do rozważenia i wniosku przekazanych, **kierownictwo przydzielonym działem administracji komunalnej**, tudzież kontrolowanie czynności Zarządu.

Zarząd każdego z warszawskich związków komunalnych miejskich jest organem kolegjalnym i składa się z przewodniczącego, jego zastępców i ławników.

Ławnicy są przewodniczącymi wspomnianych stałych sekcji, a jednocześnie obowiązani są oni „wykonywać pod kierownictwem przewodniczącego zarządzenia zarządu, przez tenże do wykonania im poruczone“.

Przytoczone przepisy projektu ustawy, opracowanego przez p. Dr. K. Windakiewicza, zdają się świadczyć o tem, że autor chce przeszczerpić na nasz grunt wzory angielskie, przez co jednak zatracą się konieczny w naszych warunkach wyraźny podział kompetencji między organ uchwalający, a wykonawczy. Koncepcja autora mogłaby w praktycznym jej zastosowaniu stać się zaprzeczeniem zdrowego dążenia do wyraźnego podziału odpowiedzialności za gospodarkę stolicy i wprowadzenia do zarządu tej gospodarki jaknajwiększej sprężystości.

Jest to projekt krańcowo odbiegający od projektu ustawy o gminie m. st. Warszawy, opracowanego przez specjalną komisję rady miejskiej i opublikowanego w numerze 42—45 Dziennika Zarządu m. st. Warszawy.

z r. 1925. Ten ostatni projekt zawiera w przeciwstawieniu do projektu p. Dr. K. Windakiewicza następującą myśl, zasługującą na szczególną uwagę: „Pragnąc jednak utworzyć silny i odpowiedzialny organ wykonawczy nie można tej odpowiedzialności dzielić między wielogłowy Magistrat, a istotną władzę wykonawczą należy możliwie skupić w jednym ręku. Szczególniej w stolicy, która musi mieć organ wykonawczy sprężysty, szybko i skutecznie działający, takim organem winna być osoba, a nie ciało zbiorowe, w którym odpowiedzialność rozwiewa się wśród narad“. Według tego projektu uchwałą Magistratu podlegają wszystkie sprawy, których rozstrzygnięcie wymaga uchwał Rady Miejskiej, pozatem Magistrat rozpatruje tylko te sprawy, które przekaże mu do kolegialnego załatwienia prezydent miasta.

Myśl podziału rady miejskiej na stałe sekcje nie jest jednak pozbawiona dużej dozy słuszności. Podział taki mógłby okazać się bardzo korzystnym pod warunkiem, że nastąpi podział kompetencji między pełną radę, a jej sekcje i przez to nastąpi odciążenie rady miejskiej, a w konsekwencji przyspieszenie decyzji, wymagających uchwał rady. Sekcje pozatem mogłyby być w stosunku do rady ciałem opiniodawczem i wnioskodawczem. **W żadnym razie nie powinno należeć do sekcji kierownictwo przydzielonymi działami administracji komunalnej.** Nie wydaje się szczęśliwą ta koncepcja, że sekcje, **pracujące pod przewodnictwem ławników**, mogą wykonywać kontrolę czynności zarządu, do którego należą przecież ławnicy. Kontrola gospodarki miejskiej przez radę jest rzeczą konieczną, jednakże nie może ona być permanentną, gdyż wtedy zachodzą nieuniknione wypadki naruszenia kompetencji zarządu i osłabienie sprężystości administracji.

Z wywiadu z p. Dr. M. Jaroszyńskim. wynika, że komisja dla usprawnienia administracji państwowej od szeregu miesięcy zajmuje się przyszłym ustrojem m. st. Warszawy. Istnieje już omówiony przez nas całkowity projekt tej ustawy, opracowany przez p. Dr. K. Windakiewicza. Możnaby przypuszczać, że myśl wydania ustawy o ustroju Warszawy niedługo dojrzeje.

Nic jeszcze natomiast nie wiadomo, czy i kiedy Rząd wniesie pod obrady ciał ustawodawczych projekt ustrojowych ustaw samorządowych.

Gdyby zatem ustawa o ustroju Warszawy miała poprzedzić ogólne samorządowe ustawy ustrojowe, to nie można by się było ustrzec od wyrażenia zapatrywania, że całe zagadnienie budowy naszego samorządu zaczyna się od głowy.

Rozumiemy, że ustrój stolicy może odbiegać w niektórych punktach od ogólnych zasad ustroju samorządu naszych miast. Nie mniej przeto z logiki rzeczy wypływa, naszym zdaniem, konieczność ustalenia przede wszystkim zrębów budowy całego samorządu terytorjalnego, a w szczególności miejskiego, ustalenia stosunku państwa do samorządu, ostatecznego ustalenia zasad ustroju samorządu wojewódzkiego, którego przecież wogóle jeszcze nie mamy, a dopiero przyjdzie czas na wydanie w ramach ogólnej ustawy specjalnych postanowień ustawowych dla Warszawy, jako stolicy Państwa, posiadającej prawa i obowiązki samorządu wszystkich trzech stopni.

W sprawie statutu Związku Miast Polskich.

Na posiedzeniu Zarządu Związku dnia 4.XII.1930 r., po zdaniu sprawy z uchwały Komisji, p. prof. uniw. Chłamtacz ze Lwowa wystąpił z własnym projektem statutu Związku, popartym przez przedstawicieli miast południowych, uzasadniając go w dłuższym zasadniczym wywodzie. Projekt ten wywarł szczególne zainteresowanie ze względu na zasadniczość przesłanek, jak i osobę Autora.

Wykazuje on z projektem Związku następujące główne różnice. Kómkę organizacyjną Związku, zdaniem Autora, powinny stanowić miasta, jako piastuny władztwa komunalnego, a zatem wybierać reprezentantów do Związku winny nie koła wyborcze, w którym to wypadku wybór ich byłby, zdaniem Autora, przypadkowy, lecz organa samorządu miejskiego, a zatem Rady miejskie. Autor w ten sposób chciałby stworzyć rodzaj związku prawnopublicznego. Całą Radę naczelną, złożoną z członków w liczbie do 120, wybierałyby na 5 lat miasta, względnie grupy miast w ten sposób, że wielkie miasta wybierałyby pewną liczbę według wielkości miasta, podobnie wszystkie miasta wydzielone względnie miasta, liczące wyżej 25 tys. mieszkańców, miasta zaś mniejsze w 3-ch grupach według swej wielkości (ponad 15 tys. mieszkańców, od 5 — 10 tys. mieszkańców i mniej 5 tys. mieszkańców), wybierałyby w każdym Województwie jednego członka Rady przez prawyborców (wybory pośrednie). Zarząd, wybierany przez Radę, składałby się aż z 40 członków. Prezesem Związku byłby z urzędu każdorazowy prezydent m. Warszawy. Zjazdy ogólne zwoływano by jedynie w razie potrzeby dla zaznaczenia ważności jakiejś kwestji, nie miałyby zaś one żadnej kompetencji jako normalny organ Związku.

Projekt ten ma, mojem zdaniem, jeden punkt bezwzględnie dodatni: zupełne wyłączenie Zjazdów jako organu Związku.

Według projektu prof. Chłamtacza nie byłoby żadnych wyborów do Rady przez plenum; co do tego, to uważam wybieranie członków przez plenum za wskazane, a mianowicie celem umożliwienia wyboru znanych działaczy i znawców samorządu z całego państwa, którzyby mogli nie być wybrani. Uważam jednak, że liczba tych członków winna być mniejsza niż wybra-

nych regionalnie, aby zapewnić przewagę działaczy komunalnych a umniejszyć liczbę polityków. (Według uchwały Komisji liczba obu kategorii byłaby taka sama = 40 + 40).

Projekt prof. Chłamtcza nie przewiduje też kooptacji, która jest jednak wskazana.

Klucz podziału mandatów jest sprawiedliwy; powoduje on znaczne zwiększenie liczby członków Rady (120 członków wobec 90 projektu Komisji). Liczba ta nie byłaby za duża przy utrzymaniu wspomnianej koncepcji Autora, aby Rada była normalnym organem Związku, a Zjazdy jako organ nie istniałyby.

Ale nawet przy tej koncepcji nie zgodziłbym się na podwyższenie liczby Zarządu z proponowanych przez Komisję 20 (przedtem 15) aż na 40. Argumentacja, że wielu członków Zarządu nie przyjedzie nieraz, nie przekonuje mnie. Zarząd, aby rzeczywiście odpowiadał za działalność Związku i był sprawny, powinien się składać z małej liczby członków, ale za to czynnych i przyjeżdżających pilnie na posiedzenia. Przy licznym Zarządzie nikt specjalnie nie czuje się odpowiedzialnym i liczy na to, że na posiedzeniu bez niego się obejdzie, na każde posiedzenie przyjeżdżają inni, nie ma więc ciągłości pracy, posiedzenia dużo kosztują i dlatego za rzadko się je zwołują. W ten sposób siłą faktu nietylko odpowiedzialność, ale całą władzę przenosi się na Prezydium, czego mimo pewnych doraźnych korzyści nie można uważać ani za rzecz wskazaną, ani zgodną ze statutem. Członkowie Zarządu, jeśli są czynni, a takimi być powinni, inaczej niepotrzebnie ich wybrano, wnoszą, co jest konieczne, inicjatywę, oraz różnorodne doświadczenie, a każda rzecz, rozpatrzona przez kilkunastu znawców, daje więcej gwarancji, aniżeli załatwiona we dwie czy trzy osoby. Wreszcie w t. zw. prezydium zasiadają jedynie osoby z Warszawy, a zatem brak znawców poszczególnych części kraju.

Poza wyłączeniem członków Rady, wybieranych przez Zjazdy, sam klucz i sposób wyborów regionalnych według projektu prof. Chłamtcza, zasadniczo nie różni się od projektu Komisji w § 18; są tam bowiem także karatele co do grup miast, a wybory odbywać się mają także przez prawyborców, nazwanych tylko inaczej: przedstawicielami miast. Możliwy zatem tę kwestję uzgodnić bez zmiany myśli przewodniej. O ile zaś chodzi o naczelną zasadę, któraby miała nadać Związkowi charakter quasi prawnopubliczny, to miałbym dwa zastrzeżenia: 1) wybór niektórych członków przez Zjazd, złożony z legalnych przedstawicieli miast (§ 11 projektu Komisji)

nie zaprzeczałby sam przez się charakterowi prawnopublicznemu, 2) nie można Związkowi Miast nadawać charakteru prawnopublicznego, ponieważ mógłby to być według ustawodawstwa polskiego jedynie związek międzykomunalny, a w takim razie trzeba by się zastosować do przepisów o tych związkach i poddać się w zupełności nadzorowi władz państwowych — jak każda komuna, co nie byłoby ze wszystkich powodów wskazane. Organizacje obecne komun mają charakter dobrowolny i chcą być związkami o swobodnej działalności, z możliwością zmiany organizacji każdego czasu, stosownie do potrzeb i okoliczności i nie mogą się zasklepić w stałych formach.

Usprawnienie i racjonalizacja administracji miejskiej.

Od Redakcji. Artykuł ten porusza aktualne zagadnienie, którem ma się zająć powołana przez Zarząd Związku Miast w dniu 4 grudnia r. ub. specjalna komisja.

Spoglądając, oczywiście nieco szerzej, niż to zwykło się u nas czynić, na głębokie powojenne przemiany w strukturze psychicznej, społecznej i ekonomicznej narodów, niewątpliwie musimy stwierdzić przede wszystkim wzrost obowiązków i zadań administracji publicznej wobec obywateli. Jest to zjawisko tak powszechne i tak charakterystyczne, że znalazło swój mniejszy lub większy wyraz we wszystkich organizacjach państwowych i samorządowych starego i nowego kontynentu. Nie będziemy zjawiska tego bliżej analizować ani szukać przyczyn, przerasta to bowiem ramy naszego tematu, ograniczamy się jedynie do stwierdzenia istnienia niewątpliwego faktu.

Fakt wyżej stwierdzony musiał z konieczności wywołać rozszerzenie dotychczasowych form organizacyjnych w dziedzinie administracji lub też tworzyć formy zupełnie nowe, obejmujące nowe dziedziny administracji publicznej.

Szybki rozwój i rozrost wszelkiego rodzaju urzędów, spowodował, że wchłaniały one ogromne, dotąd niespotykane, ilości ludzi, mających swe główne źródło utrzymania w administracji publicznej. Na skutek tego zaczynały się powoli odzywać głosy narzekania na przerost administracji, na olbrzymie ciężary, spadające z tego powodu na barki obywateli, oraz wyłaniać się projekty, zmierzające do wyłączenia z zadań administracji publicznej całego szeregu dziedzin życia i pracy. Obserwujemy jednak, że mimo te głosy, które niejednokrotnie są wyrazem powszechnej prawie opinii, zadania administracji publicznej nie maleją, ilość urzędów nie ulega zmniejszeniu w tym tempie jak wzrastała, a ilość osób pracujących w administracji prawie rok rocznie wzrasta. Zjawisko wzrostu zadań administracji publicznej nie jest więc zjawiskiem przejściowym, a sądzić należy, zjawiskiem

o stałej tendencji wzrostu i rozwoju. Ta stała tendencja wzrostu zadań administracji publicznej, wywołuje zjawisko drugie, jakim jest konieczność obsługiwanania coraz to większych mas obywateli i sprawnego zaspakajania ich zbiorowych potrzeb. Trzeba bowiem stale mieć na uwadze podstawową rację istnienia administracji publicznej, która nie jest sama w sobie celem, lecz służyć ma rozwojowi dobrobytu i bezpieczeństwu obywateli.

Dotychczasowe formy organizacji administracji publicznej okazały się niedostateczne dla spełnienia tych zadań. Stąd płynie stała tendencja w kierunku reformy i usprawnienia i racjonalizacji organizacji pracy w administracji publicznej. Niezależnie od przyczyn wyżej wskazanych, dążenie w kierunku usprawnienia administracji publicznej ma swe źródło pochodne w podobnym zjawisku, obserwowanem w administracji i organizacji przedsiębiorstw prywatnych, które, z racji wzmożonej konkurencji i ciężarów publicznych, zagadnienie ekonomji produkcji i wymiany musiały postawić po wojnie jako postulaty naczelne dla ich życia i rozwoju. Z tego źródła płynie silne oddziaływanie w kierunku usprawnienia i racjonalizacji administracji publicznej w nadziei zmniejszenia na tej drodze ciężarów publicznych i zwiększenia swej dochodowości i zdolności konkurencyjnej.

Jak widzimy, przyczyny, które wywołały i postawiły na porządku dziennym publicznej dyskusji i poważnych badań naukowych, zagadnienia usprawnienia i racjonalizacji administracji publicznej, nie są wcale nowe. To też i zagadnienie usprawnienia i racjonalizacji administracji publicznej nie jest również nowe. Jest to tylko wzmożone tempò naturalnego rozwoju, któremu dziś nadaje się charakter modnego hasła, lub lekarstwa, które ma wszystkie niedomagania współczesnego życia gospodarczego uleczyć. Słusznie powiada Dr. Couré w swym artykule „Die Bestgestaltung der Arbeit im Behördenbüro“, że: „racjonalizacja to nie jest moda ani hasło, lecz jest to uwarunkowany koniecznością sposób pracy logicznie dalej rozwinięty przy uwzględnieniu wszystkich doświadczeń“, a dalej, że: „racjonalizacja, to nie jest pojedynczy sposób, lecz jest to planowa organizacja pracy, wynikająca z daleko idącej obserwacji przedsiębiorstwa“. Ten jedynie słuszny punkt widzenia na zagadnienie usprawnienia i racjonalizacji administracji publicznej wogóle, a miejskiej w szczególności, musimy i my przyjąć przy dalszych rozważaniach. Mnożą się bowiem objawy, że w pogoni za hasłem, czy modą stosujemy w administracji miejskiej różne doraźne środki i sposoby, zmierzające do jej usprawnienia, a które w rezultacie dają wyniki ujemne. Obecnie, zwłaszcza wobec ciężkiego gospodarczego położenia samorządu wogóle, a miast w szczególności, i płynącej stąd konieczności w wielu wypadkach obniżenia wydatków administracyjnych przez zasto-

sowanie bardziej ulepszonych metod pracy, trzeba w wyborze ich i zastosowaniu nowych urządzeń być bardzo oględnym i ostrożnym. Trzeba stwierdzić, że to, co dotychczas było robione w tej dziedzinie, zarówno przez organa państwowe, jak i poszczególne samorządy, czy instytucje, nie zasługuje na miano poważnych badań i studjów w tej dziedzinie.

Zjawiskiem charakterystycznym na terenie samorządu jest fakt, że tendencje w tym kierunku zdradzają głównie władze nadzorcze nad samorządem, zalecając bądź w drodze okólników, konferencji lub przez inspektorów samorządowych, stosowanie zasad naukowej organizacji pracy w samorządzie. Dzieje się to tylko dzięki nieporozumieniu, które tkwi w tem, że zastosowanie innych, niezawsze dopasowanych i celowych w danych warunkach sposobów załatwienia bieżącej korespondencji lub kupno zgoła zbytecznej maszyny do rachowania lub powielania niekiedy uważa się już za naukową organizację pracy.

Doświadczeni działacze samorządowi, jak również centralne organizacje samorządowe, mimo, iż zagadnienie to narzucało się całą siłą, nie miały odwagi zagadnienia tego postawić na porządku dziennym swych rozważań. Stało się to tylko dzięki temu, że niezbędnym warunkiem poważnej pracy i studjów w tej dziedzinie jest stabilizacja prawna samorządu i jego organizacji. Dotąd, dopóki nie będzie ustawy samorządowej, tej konkretnie określonej formy, ostatecznie ustalającej zadania samorządu, jego organizację i stosunek do państwa, dotąd poważne badania w dziedzinie usprawnienia i racjonalizacji pracy w samorządzie, mojem zdaniem, nie mogą być podjęte.

Drugą przyczyną, uniemożliwiającą podjęcie tego zagadnienia przez zainteresowane czynniki samorządowe, jest przerost administracji państwowej i jej dominujący wpływ na organizację pracy w samorządzie. Ten wpływ przejawia się w formie zgóry określonych przepisów, formularzy, instrukcji i okólników. Ustawodawstwo nasze zgóry narzuca formy organizacyjne i sposób wykonania, zamiast określić wyraźnie tylko zakres zadań samorządu w dziedzinie, daną ustawą objętej, wskazuje jeszcze formę i sposób wykonania, które często są nie do pogodzenia z życiem, przytem kosztowne i niecelowe. Wykonanie niejednej ustawy byłoby uskutecznione taniej i lepiej, gdyby nie przepis zgóry hamujący lub wogół wykluczający jakąkolwiek inną formę wykonania, lepszą i tańszą.

Jest to szkodliwe, bo kuźnią wszelkich ulepszeń, ułatwień oraz nowych form organizacyjnych w administracji publicznej są samorządy. Na tym małym terenie wypróbować można każdą niemal formę organizacyjną, zanim zostanie zastosowana na terytorjum całego Państwa. Stąd nasze ubó-

stwo własnych form organizacyjnych, stąd stała tendencja przeszczepiania wszelkich ulepszeń i form stosowanych zagranicą, mimo, że formy te mogą odpowiadać takim a nie innym warunkom zagranicznym, ale nie nadają się do zastosowania w naszych warunkach.

Nie należy jednak z powyższych uwag wyciągać wniosków, jakoby wszelka praca nad usprawnieniem i racjonalizacją pracy w administracji samorządowej miejskiej była obecnie zbędna lub niepotrzebna. Zostają dziedziny administracji samorządowej, w których praca ta swobodnie rozwijać się może. Samorząd nasz jest organizacją młodą, a więc będzie dość pracy, zmierzającej przedewszystkiem do usuwania rażących błędów w sposobie urzędowania, a forma korespondencji, używanie druków, zestawianie protokołów, badanie kwalifikacji i uzdolnień personelu biurowego są dziedzinami, w których badania te mogą być podjęte. Drugą dziedziną, gdzie praca nad usprawnieniem i racjonalizacją może znaleźć bardziej swobodne zastosowanie, są miejskie przedsiębiorstwa przemysłowe i zakłady.

Słowem, akcja usprawnienia i racjonalizacji pracy w samorządzie powinna być corychlej podjęta i przez centralne organizacje samorządowe oraz skoordynowana z odpowiednimi pracami w tej dziedzinie władz państwowych. Należy zbierać materiał, aby we właściwym czasie móc sformułować wnioski, dotyczące stosunku administracji państwowej do samorządu, dla Państwowej Komisji usprawnienia administracji.

Gospodarka miast w świetle liczb.

TOMASZÓW MAZOWIECKI

Tomaszów Mazowiecki należy do okręgu przemysłu łódzkiego i obejmuje różne gałęzie fabrykacji, jak przemysł włókienniczy, jutowy (produkcja dywanów) i największa w Polsce fabryka sztucznego jedwabiu.

Do rozwoju przemysłu przyczyniły się pomyślne warunki naturalne: obfitość wody i obecność na miejscu materiałów budowlanych (drzewa, kamienia wapiennego, dobrej gliny na cegłę).

Tomaszów liczył w/g spisu z roku 1921 — 28.377 mieszk. obecnie zaś liczba mieszkańców wynosi 40.603, w czym mieści się 12.000 rzesza robotnicza, zatrudniona w przemyśle.

Powierzchnia miasta wynosi 1.850 ha. Ogólna długość ulic 64,4 km., w tem zabrukowana długość 31,1 km., co stanowi 48,3% ogólnej długości ulic; powierzchnia zabrukowana wynosi 79,7 ha.

Liczba budynków mieszkalnych w Tomaszowie wynosi 2.220. Ogólna liczba lokali mieszkalnych — 8.300.

Miasto posiada wiele placów i obszarów niezabudowanych.

Zarząd miasta od kilku lat czyni starania o rozszerzenie granic miasta przez włączenie okolicznych terenów, należących do sąsiednich gmin wiejskich.

Aczkolwiek m. Tomaszów znane jest jako jeden z poważniejszych ośrodków przemysłu włókienniczego w Polsce, to jednak, narówni z innemi miastami w b. Kongresówce, pozostawał w każdej niemal dziedzinie w zupełnem zaniedbaniu. Należało więc pomyśleć o usuwaniu tych braków i tworzeniu nowych niezbędnych placówek w gospodarce miejskiej po wskrzeszeniu niepodległości.

Początki samorządu datują się od dnia 14. IV. 1917 r. t. j. od wprowadzenia w życie ustawy niemieckiej o miastach na obszarze b. Generał-Gubernatorstwa Warszawskiego. Wtedy to powstała pierwsza rada miejska, wybrana systemem kurjalnym. Ten pierwszy samorząd Tomaszowa znalazł się w trudnem położeniu, ponieważ zastawszy miasto w ruinie, nie mógł

myśleć o racjonalnej gospodarce miejskiej, gdyż z jednej strony mieszkańcy byli zubożali, a z drugiej strony był w poczynaniach swych skrzępowany przez władze okupacyjne. Ograniczył się przeto do złagodzenia najpilniejszych bolączek, a m. in. nędzy znacznej części ludności, rozwijających się chorób zakaźnych i upadku szkolnictwa.

Pierwszym burmistrzem od czasu wprowadzenia samorządu był Tadeusz Osiński, prezesem Rady miejskiej — Jan Kowalczewski, po jego zaś ustąpieniu, dr. Stanisław Narewski.

Rada miejska, ukonstytuowana na podstawie dekretu z dnia 13. XII. 1918 r. o wyborach do rad miejskich na terenie b. Królestwa Kongresowego, powołała na prezydenta miasta — Stanisława Gruszczyńskiego.

Wysiłki Magistratu skierowane są przede wszystkim na złagodzenie największej i najpilniejszej bolączki — bezrobocia. Tomaszów powstał przez skupienie ludności wokół pewnych zakładów przemysłowych, zawdzięczając tym właśnie zakładom swoją egzystencję. Ponieważ przemysł zrujnowany przez wojnę i okupację, znajdował się w stanie zupełnego upadku, więc wytworzyła się w mieście powojenna klęska bezrobocia. Liczba bezrobotnych sięgała w tych czasach do 5.000 osób. Magistrat przedsięwziął cały szereg pożytecznych dla miasta robót, mających na celu zatrudnienie tych bezrobotnych, a tem samem zapewnienie im egzystencji. Zniszczony przez okupantów most na rzece Pilicy w Brzostówce został odbudowany, a droga, prowadząca do Brzostówki — wyregulowana. Przy ul. św. Antoniego założony został park im. Dr. Rodego, do którego prace regulacyjne wykonane zostały jeszcze przed wojną. Plac miejski, na którym znajduje się dziś gmach oddziału Banku Polskiego, pelen wówczas dołów, pozostałych po strzelnicy, został wyregulowany.

W celu zatrudnienia bezrobotnych tkaczy, Magistrat uruchomił tkalnię miejską w fabryce M. Salomonowicza, który odstąpił na ten cel bezinteresownie lokal fabryczny i maszyny.

Te same względy — zatrudnienia bezrobotnych, skłaniają Magistrat do wydzierżawienia na przeciąg 3 lat 2-ch pieców wapiennych w Brzostówce, przyczem na mocy zawartej umowy Okręgowa Dyrekcja Robót Publicznych zobowiązała się nabywać od Magistratu rocznie 200 tonn wapna.

Do układania chodników na ulicach miasta używano płyt, wyrabianych w świeżo założonej własnej betoniarni. Przeprowadzono regulację ul. Farniej i drogi na Tomaszówek, a ulicę Piliczną przedłużono aż do rzeki Pilicy.

W celu dopomożenia niezamożnym mieszkańcom miasta, Magistrat otworzył szereg instytucyj, jak: aptekę miejską, piekarnię i prowiantownię,

nadto wydzierzał poręby leśne w Leśnictwach: Marjanka, Jeleń, Szczurek, gdzie zatrudnił znaczną ilość bezrobotnych przy karczowaniu pieńków, które następnie Magistrat sprzedawał ludności po bardzo niskiej cenie.

Znakomite owoce wydały wysiłki, położone około rozwoju szkolnictwa. Podczas, gdy w r. 1919 w mieście było czynnych 48 klas szkół powszechnych, to już w następnym — 1920 r. funkcjonuje 70 klas rannych i 9 klas popołudniowych. Troska o rozbudowę szkolnictwa skłoniła Magistrat do rozpoczęcia budowy nowego gmachu szkoły powszechnej przy ul. Nowowiejskiej i do oddania 10 morgowego placu przy szosie prowadzącej do Piotrkowa pod budowę gmachu seminarjum nauczycielskiego.

Miejscowe gimnazjum realne, koncesjonowane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, dla braku funduszy nie mogło się dłużej utrzymać. Aby zapobiec jego likwidacji, Magistrat przeprowadza umiastowienie gimnazjum realnego.

Reskryptem z dnia 4 marca 1921 r. Min. Spraw Wewn. rozwiązało istniejącą radę miejską. Nowa Rada ukonstytuowała się 20 czerwca 1921 r. pod przewodnictwem p. Wincentego Rybaka. Na prezydenta miasta powołany został Karol Lechowicz. Nowy Zarząd utrzymał się na swym stanowisku przez 6 lat. Nowy Magistrat zajął się przede wszystkim kwestją oświetlenia miasta, doprowadzając do końca pertraktacje z gazownią, która już od września 1921 r. wprowadziła na ulicach oświetlenie gazowe.

W dążeniu do zapewnienia miejscowemu społeczeństwu i przemysłowi stałej i taniej energii elektrycznej, Magistrat zawarł umowę z Tow. Société d'Entreprises Electriques en Pologne, które na przeciąg 10 lat zobowiązało się zasiląć Tomaszów prądem z elektrowni Piotrkowskiej, płynącym po specjalnej w tym celu zbudowanej linii przesyłowej.

Na początku roku 1923 został wybudowany, przy wydatnej pomocy kredytowej Ligi Narodów, — i oddany do użytku zakład kąpielowy miejski. Zakład ten okazał się wkrótce za szczupły i z tej przyczyny został w roku 1925 rozszerzony. W roku 1926 dobudowano nowe skrzydło, mieszczące 10 kabin kąpielowych.

W celu połączenia dwóch dzielnic przemysłowych miasta, Magistrat wybudował most na rzece Wolbórze, dług. 90 m. szer. 6 m.

Równolegle z budową mostu przystąpiono do budowy 13 klas szkoły powszechnej przy ul. Nowowiejskiej, aby zapobiec anormalnemu stanowi, jaki się wytworzył z powodu przyrostu liczby dzieci, przy niedostatecznej ilości pomieszczeń szkolnych. W jesieni 1926 r. ukończono budowę połowy szkoły. Dnia 26. VI. 1927 r. nastąpiło uroczyste oddanie nowozbudowanego ratusza do użytku publicznego.

Aby zapewnić miastu wygodną komunikację wewnętrzną, wybrukowano szereg ulic, oraz ułożono nowe chodniki przy ul. Marszałka Piłsudskiego, Placu Kościuszki, ul. św. Antoniego i ul. Jerozolimskiej. Starzyce, utrzymujące ożywione stosunki z resztą miasta, połączone zostały z Tomaszowem nowym chodnikiem, długości $1\frac{1}{2}$ klm.

Miasto, wychodząc z założenia, że istnienie na terenie miasta Oddziału Banku Polskiego niewątpliwie przyczyni się do ożywienia przemysłu i handlu, oddaje bezpłatnie plac o powierzchni przeszło 5.000 m². pod budowę gmachu tej instytucji. Wybudowany przez P. K. K. P. gmach mieści w sobie z jednej strony tak pożyteczną dla rozwoju przemysłu i handlu placówkę, a z drugiej — jest ozdobą miasta.

Staraniem Magistratu utworzona została w Tomaszowie również Ekspozytura Starostwa i Urzędu Skarbowego, której istnienie na terenie miasta związane jest z potrzebami mieszkańców.

Obecna Rada miejska ukonstytuowała się ostatecznie dn. 17. XII. 1927 r., wybierając na przewodniczącego — Alfonsa Dzieciółowskiego. Dnia 9 i 24 marca 1928 r. dokonano wyborów obecnego Zarządu miasta, powołując na prezydenta — Wacława Smulskiego, na wiceprezydenta Alfreda Weggę.

Obecny Magistrat w działalności swej szczególny nacisk kładzie na:

- a) opiekę i czynną pomoc dla bezdomnych, dziatwy szkolnej i młodzieży,
- b) szkolnictwo i wogóle podniesienie kultury,
- c) stan higieniczny i estetyczny miasta,
- d) reorganizację i usprawnienie administracji miasta.

Do pierwszych prac inwestycyjnych nowego zarządu miasta należy budowa 2-ej połowy gmachu szkoły powszechnej przy ul. Nowowiejskiej, która w r. 1928 została wykończona i oddana do użytku. Ponadto Zarząd miasta przystąpił do budowy nowego budynku w Starzycach, który został wykończony i oddany do użytku w r. 1929. Gmach ten całkowicie odpowiada wszelkim wymaganiom higieniczno-sanitarnym i zaopatrzony jest we wszelkie urządzenia nowoczesne.

Przy gmachu ratusza wykończone zostały dwa budynki skrzydłowe. Jeden z nich przeznaczony został na pomieszczenie biblioteki miejskiej i wydziału budowlanego, a drugi na pomieszczenia władz państwowych.

Wybudowano dwa wygodne baraki dla bezdomnych, w których pomieszczono rodziny bezdomne w liczbie 161 osób.

Względy sanitarno-społeczne skłoniły Magistrat do urządzenia wygodnych i higienicznych mieszkań dla służby szpitala miejskiego.

Zbudowano szereg studzien artezyjskich, przeznaczonych do użytku publicznego.

Wybudowano na miejsce dawnego drewnianego mostu trwałe i wygodny most żelazo-betonowy. Most ten spełnia nie tylko pożyteczną rolę komunikacyjną, ale jest również prawdziwą ozdobą miasta.

Przeprowadzona została również gruntowna przeróbka mostu przy ul. Mostowej.

Do przedmieścia Wilanowa, które utrzymuje ożywione stosunki z resztą miasta, przeprowadzono chodniki dług. 1.173 m. o powierzchni 1.559 m².

Ponadto przeprowadzono remont szosy, łączącej miasto ze stacją kolejową. Płyty do chodników wyrabiane są we własnej betoniarni (znacznie rozszerzonej), wskutek czego kalkulują się taniej, niż kupowane.

Zarząd miasta urządził i oddał do użytku publicznego boisko sportowe. Boisko ma wyregulowane planty, należyście ubitą bieżnię, trybunę na 300 górą miejsc, oraz szatnię.

Dla złagodzenia klęski głodu mieszkaniowego rozpoczęto budowę domów czynszowych na 100 mieszkań 2-3 pokojowych.

Dla potrzeb mieszkańców miasta została założona biblioteka. Obok biblioteki znajduje się sala czytelni miejskiej.

Przeprowadzona została reorganizacja miejskiej szkoły zawodowej. Zaprowadzony został przymus uczęszczania do tej szkoły.

Opieka nad działalnością szkolną wyraża się przede wszystkim w intensywnej akcji dożywiania dzieci, z których wiele, przeważnie ze sfer niezamożnych, znajdujących się w fatalnych warunkach domowych, było zagrożonych gruźlicą. Obecnie Magistrat dożywia 913 dzieci. Ponadto na czas ferii letnich Magistrat wysłał w 3-ch odstępach na kolonie letnie 90 dzieci, nienależących do Kasy Chorych.

Dla potrzeb mieszkańców otworzona została Komunalna Kasa Oszczędności z kapitałem zakładowym 40.000 zł. Zadaniem tej kasy jest ułatwienie gromadzenia oszczędności i uprzystępnienie ludności taniego kredytu. Obrót dochodzi do miliona złotych miesięcznie.

Stan miasta pod względem urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw miejskich jest następujący:

1) Sieć elektryczna w r. 1927 oddana w dzierżawę Elektrowni Piotrkowskiej Sp. Akc. na przeciąg 10 lat, dostarcza miastu prądu przy pomocy specjalnie zbudowanej linii przesyłowej.

2) **Komunalna Kasa Oszczędności.** Kapitał zakładowy kasy wynosi 55.000 zł. Obrót kasy dochodzi do miliona zł. miesięcznie.

3) **Betoniarnia,** zdolność produkcji dochodzi do 700 szt. płyt dziennie. Płyty wyrabiane są dla własnego użytku.

4) **Zakład kąpielowy** posiada 10 kabin, w których mieści się 12 wanien, oraz 2 sale do parowań.

5) **Rzeźnia** posiada tylko jeden dział pomocniczy — kiszkarnię. Przeciętna zdolność dziennego uboju wynosi 100 sztuk.

6) **Jatki** w liczbie 10, wydzierżawione są miejscowym rzeźnikom. Przeciętna sprzedaż mięsa dziennie wynosi 250 klg.

Budżet miasta na rok 1930/31 wynosi: zwyczajny 1.451.270 zł. nadzwyczajny — 1.250.200 zł.

Procentowy stosunek wydatków do ogólnej sumy budżetu jest następujący:

Na administrację — 301.814 zł., co stanowi 20,8%, na spłatę długów — 179.753 zł. — 12,4%, na drogi i place 225.630 zł. — 15,6%, na oświatę 257.495 — 16,5%, na zdrowie publiczne — 132.751 zł. — 9,1%, na opiekę społeczną — 204.236 zł. — 14,1%, na bezpieczeństwo publiczne — 71.152 zł. — 4,9%.

Podatki stanowią 70,4% dochodów zwyczajnych, dochody z przedsiębiorstw i majątku — 9,7%.

Największe znaczenie mają:

1) dodatki do podatków państwowych, które stanowią 52,7% wpływów wszystkich podatków, w tem dodatek do podatku przemysłowego stanowi 44,6%, w stosunku do wpływów wszystkich podatków,

2) podatki samoistne, które stanowią 26,1% wpływów wszystkich podatków, w tem najważniejszy jest podatek od ładunków kolejowych, stanowiący 10,2% w stosunku do wpływów wszystkich podatków,

3) udział w podatkach państwowych stanowi 21,2% wpływów wszystkich podatków, w tem udział w podatku dochodowym stanowi 12,7% w stosunku do wpływów wszystkich podatków.

Przeciętne obciążenie podatkami jednego mieszkańca wynosi 26 zł.

W budżecie nadzwyczajnym prelimitowano wydatki w dziale „Majątek komunalny“ na: 1) wykończenie 2-ch oficyn ratusza, 2) ogrodzenie parku Rodego, 3) budowa baraków i budynków gospodarczych dla kolonji letnich, 4) budowa kiosku z wieżą zegarów, 5) budowa 2-ch baraków dla bezdomnych, 6) budowa domu czynszowego, 7) zmechanizowanie studni

przy ratuszu, 8) budowa pralni, suszarni i innych budynków gospodarczych przy szpitalu miejskim, 9) budowa kaplicy i trupiarni w szpitalu, 10) otynkowanie budynku szpitalnego.

W dziale „Drogi i place publiczne“ na: 1) budowę nowych ulic, 2) ułożenie nowych chodników, 3) odszkodowanie za zajęte grunta pod budowę nowych ulic, 4) wykonanie projektów i przeprowadzenie studjów przy budowie nowych ulic, 5) budowa mostków żelaznych poprzez ścieki uliczne, 6) pomiary i plany regulacji miasta.

W dziale „Oświata“ na: 1) wykończenie szkoły powszechnej w Starzycach, 2) budowa 2-ch nowych gmachów szkolnych.

Najpilniejsze potrzeby miasta są następujące:

1) budowa domu zdrowia z uwagi na szerzącą się w mieście gruźlicę, 2) budowa domu noclegowego, wobec fatalnego stanu istniejącego (wydzierżawionego) budynku, 3) budowa szpitala dla chorób zakaźnych, wobec nieodpowiedniego istniejącego budynku prywatnego, 4) budowa rzeźni, odpowiadającej potrzebom miasta, 5) budowa łaźni, 6) przeprowadzenie wodociągów i kanalizacji.

Sfinansowanie powyższych projektów Zarząd miasta przewiduje w nadwyżkach budżetowych, oraz pożyczkach.

Ogólna wartość majątku gminy wnosi 3.425.000 złotych. Miasto zaciągnęło pożyczek długoterminowych na sumę 972.000 zł.

Ze Związku Miast Polskich.

KOLEJNOŚĆ ZAMÓWIEŃ I OBLICZANIE ZAPOTRZEBOWANIA FORMULARZY I DRUKÓW, PRZEWIDZIANYCH ROZP. MIN. SPR. WEWN. O MELDUNKACH I KSIĘGACH LUDNOŚCI.

W powyższej sprawie Samorz. Inst. Wydawniczy w porozumieniu ze Związkiem Miast i Związkiem Powiatów R. P. przesłał zarządom powiatowych i miejskich związków komunalnych następujące wyjaśnienia:

„W związku z okólnikami Związku Miast Polskich i Związku Powiatów R. P. napływają liczne zapytania i zamówienia od Wydziałów Powiatowych oraz poszczególnych Magistratów i Gmin wiejskich w sprawie wspomnianych wyżej druków i ksiąg.

Celem uniknięcia nieporozumień i mając na względzie konieczność jaknajszybszego załatwienia tych spraw, a także licząc się z brakiem wiadomości co do istotnego stanu rzeczy i potrzeb, wobec których stają się obecnie gminy, pozwalamy sobie poniżej podać uprzejmie do wiadomości interesowanych Instytucji co następuje.

1) Zaopatrywanie gmin, właścicieli domów i ludności w wymagane druki i księgi w/g ustalonego instrukcją M. S. W. planu i stosownie do akcji jaka ma być w tym względzie podjęta przez Min. Spr. Wewn. w drodze zjazdów wojewódzkich, powiatowych i zjazdów pisarzy gminnych zostanie uskutecznione w dwóch po sobie następujących etapach:

A) pierwszy etap jest związany z datą wejścia w życie przepisów meldunkowych t. j. z dniem 1 stycznia 1931 roku,

B) drugi etap związany jest z datą przystąpienia do zakładania rejestru mieszkańców. Data ta będzie określona dla każdego województwa względnie dla poszczególnych powiatów lub gmin rozporządzeniami właściwych p. Wojewodów, które ukażą się po dniu 1 stycznia 1931 roku.

2) W pierwszym etapie będą potrzebne gminom, właścicielom domów i ludności następujące druki i księgi.

a) Wszystkie wzory zgłoszeń i kart meldunkowych (wzory Nr. Nr. 1, 2, 3, 4, 3A, 4A), tudzież karta meldunkowa wzoru Nr. 5 dla osób wojskowych.

Zgłoszenia dla cudzoziemców wzór 1A i 2A są na razie zbędne, ponieważ cudzoziemców osiedlonych w Polsce, jak wiadomo, niema.

b) Druki (ankieta A) wzór Nr. Nr. 11 i 11A, a w miastach, w których zarządzona będzie ankieta osób czasowo przebywających, — również ankieta B wzór Nr. 12.

c) Hotelowe księgi meldunkowe wzór Nr. 10 i listy osób przebywających wzór 10 A.

d) Domowe księgi meldunkowe przewidziane w § 2 instrukcji Min. Spraw Wewn. z dn. 27.XI. 1930 roku dla gmin miejskich w których obowiązek właścicieli domów prowadzenia tych ksiąg będzie przewidziany odpowiednimi rozporządzeniami pp. Wojewodów, zaś przewidziane w tymże § 2 instrukcji M. S. W. listy domowe dla gmin wiejskich.

3) W drugim etapie będą potrzebne gminom rejestry mieszkańców wzór Nr. 6 (w postaci księgi oprawnej) oraz wzór Nr. 7 karty rodzinne (rejestr w postaci karto-teki), księgi kontroli ruchu ludności wzory Nr. Nr. 8 i 8A (księgi oprawne) i rejestry domów wzór Nr. 9 (księga oprawna).

4) Dowody zameldowania oraz zawiadomienia wzory Nr. Nr. A, B, C, D i E będą potrzebne dopiero po założeniu rejestru mieszkańców t. j. od dnia 1.VII. 1931 r.

5) Akcję zaopatrywania w powyższe wzory scentralizowały powyżej wymienione Instytucje Samorządowe w porozumieniu z M. S. W., — dla tego też przy dostarczaniu gminom zamówionych druków Samorządowy Instytut Wydawniczy ma całkowitą możliwość i będzie przestrzegał przewidzianych terminów, wykonując i nadsyłając interesowanym Instytucjom w pierwszym rzędzie druki i księgi z etapu I-go. Rejestry i księgi z etapu II-go (patrz w p. 3) będą wykonane częściowo na specjalnym określonym przez M. S. W. papierze w odpowiednim czasie i nadsyłane będą interesowanym Instytucjom we właściwym terminie.

6) Celem uniknięcia nieporozumień, podwójnych zamówień lub pomyłek w ilościowym zapotrzebowaniu poszczególnych wzorów, a co najważniejsza, dla uniknięcia zwłoki, jaka w tych warunkach może nastąpić wydaje się nader pożądanem, ażeby akcja zaopatrzenia gmin była ześrodkowana w ręku Wydziałów Powiatowych. Taka organizacja zaopatrzenia gmin okaże się niewątpliwie z wielu względów nader korzystną i niezbędną.

7) Przy zamówieniu druków należy wskazywać przybliżoną ich ilość.

Obliczenia ilości uskutecznią się w następujący sposób:

a) Ankieta A wzór Nr. 11 potrzebna jest dla każdego mieszkańca niezależnie od wieku w dwóch egzemplarzach, a więc ilość oblicza się przez pomnożenie ilości mieszkańców przez 2, plus 10% na zniszczenia.

b) Karty zameldowania wzór Nr. 3 należy obliczać w stosunku 5% od liczby mieszkańców.

c) Zgłoszenia wzoru Nr. Nr. 1 i 2 po 2 i $\frac{1}{2}$ % ilości mieszkańców.

d) Karty wymeldowania wzór Nr. 4 potrzebne są tylko dla gmin, w których ustanowiony został obowiązek wymeldowania (patrz § 25 podręcznik B. Brodowskiego). W tych gminach oblicza się ich zapotrzebowanie na 5% ilości mieszkańców.

e) Karty wzoru 3A, 4A (dla cudzoziemców) oblicza się stosownie do ruchu cudzoziemców w danej gminie, ewentualnie w powiecie, jednakże każda gmina powinna posiadać choćby niewielki zapas tych druków. Ze względu na minimalną cenę tych druków, należy je zamawiać w ilościach nie mniej, jak po 100 sztuk.

f) Arkusz zbiorczy, wzór 11A, oblicza się w stosunku 1 lub 2 sztuki na jedno mieszkanie czyli na rodzinę i domowników głównego lokatora (patrz § 95 książki B. Brodowskiego).

g) Ankieta B, wzór 12, oblicza się w/g przybliżonej ilości osób w gminie czasowo przebywających.

h) Karta meldunkowa wojskowa, wzór 5, oblicza się w ilości zgłoszeń zamieszkania i zmiany miejsca zamieszkania łącznie t. j. około 5% ilości mieszkańców.

i) Ilość hotelowych ksiąg meldunkowych odpowiada ilości hoteli w danej gminie.

Ilość list osób przebywających, wzór 10A, należy obliczać przeciętnie około 100 sztuk (kart luźnych) na każdy hotel.

j) Domowa księga meldunkowa — według ilości domów w gminie miejskiej. Zauważa się, że księgi te są drukowane serjami po 30, 50, 100 i 200 kart każda księga, a zatem przy zamówieniach należy wskazywać ilość ksiąg z odnośnej serji.

8) Obliczanie ksiąg i rejestrów przewidzianych w p. 3:

a) Rejestr mieszkańców, wzór Nr. 6, (Księga 250 kart, t. j. 125 arkuszy) w specjalnej oprawie i na specjalnym papierze. Przy zamówieniach ksiąg należy obliczać w przybliżeniu jedną lub dwie księgi na jedną wieś, zależnie od wielkości wsi. Obliczenia ilości w miastach oraz w większych osiedlach powinny być dokonane po dokładnem zapoznaniu się z przepisami instrukcji Min. Spr. Wewn.

Przy ustalaniu ilości potrzebnych ksiąg rejestrów mieszkańców pożądanym jest wgląd Wydziału Powiatowego względnie Starostwa.

b) Ilość kart rodzinnych, wzór Nr. 7, odpowiada ilości rodzin, zamieszkujących w gminie i składających się z ojca, matki i dzieci, nie posiadających odrębnej rodziny. Karta rodzinna będzie potrzebna tylko dla gmin, które założą rejestr mieszkańców w postaci kartoteki i zaopatrzą się w stosowne urządzenia kartotekowe. Papier na karty rodzinne specjalny.

c) Księga kontroli ruchu ludności, wzór Nr. 8, rejestr osób przybywających do gmin, co najmniej 2 księgi dla każdej gminy (księga oprawna po 200 kart, t. j. 100 arkuszy).

d) Księga kontroli ruchu ludności, wzór Nr. 8A, rejestr osób opuszczających gminę po jednej księdze dla każdej gminy (księga oprawna po 200 kart t. j. 100 arkuszy).

U w a g a. Do p. c) i d) ilość ksiąg kontroli ruchu ludności oblicza się stosownie do ruchu mieszkańców danej gminy i z tego powodu udzielenie bliższych wskazówek co do ilości jest niemożliwe, w każdej jednak gminie musi być co najmniej dwie księgi wzoru Nr. 8 i jedna księga wzoru Nr. 8A.

e) Rejestr domów (wzór Nr. 9) księga oprawna 200 kart t. j. 100 arkuszy, prowadzi się ją tylko w gminach, które założą rejestr mieszkańców w postaci kartoteki. Obliczenie ilości tej księgi opiera się na ilości rejestru mieszkańców (wzór Nr. 6). Rejestr domów w postaci księgi oprawnej.

9) Odnosnie formularzy dowodów zamieszkania i zawiadomień (wzory A, B, C, D i E) to ilości tych druków można będzie ustalić stosownie do napięcia ruchu ludności w danej gminie, obliczonego na podstawie wyników ankiety.

U w a g a. Przy zamawianiu druków i ksiąg, należy powołać dokładnie Nr. wzoru i nazwę księgi względnie druku.

Jak z powyższego wynika, akcja zaopatrywania gmin wymaga jednolitego kierunku. Proponowane przez nas powyżej ześrodkowanie tej akcji w ręku Wydziałów Powiatowych wydaje się przy tem konieczne w interesie gmin, a także dla zapewnienia sprawności pracy wprowadzenia w życie Rozp. Min. Spraw Wewn. o meldunkach i księgach ludności“.

UDZIAŁ BURMISTRZA (PREZYDENTA) W GŁOSOWANIU NA POSIEDZENIACH MAGISTRATU.

Z praktyki, stosowanej w poszczególnych miastach, okazuje się, iż miasta rozmaicie interpretują postanowienia art. 59 dekretu z dn. 4.II. 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. Pr. Nr. 13, poz. 140) odnośnie do udziału burmistrza w podejmowaniu uchwał przez magistrat. Według wymienionego artykułu uchwały Magistratu zapadają większością głosów, zaś w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. W niektórych miastach przepis ten rozumiany jest w ten sposób, że burmistrz na posiedzeniach magistratu z reguły w głosowaniu udziału nie bierze, a tylko w razie równości głosów rozstrzyga, które z dwóch zdań, względnie który z dwóch wniosków, ma być uznany za przyjęty i uchwalony. Podstawą takiej praktyki jest rozumowanie, że gdyby burmistrz miał brać udział w głosowaniu, to w art. 59, zamiast wyrażenia „rozstrzyga“, byłoby niewątpliwie użyte wyrażenie „przeważa“, jak to zresztą ma miejsce np. w rozporządzeniu Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn. 14.VIII. 1919 r. (Dz. Zarz. Cyw. Ziem Wsch. Nr. 12, poz. 99).

Inne miasta stoją na stanowisku, iż burmistrz bierze udział w głosowaniu na posiedzeniach magistratu i że w razie równości głosów przeważa ta strona, po której znalazł się głos przewodniczącego. Za taką interpretacją art. 59 — w przeciwstawieniu do skreślonego wyżej rozumowania — przemawia rozumowanie następujące:

1) Gdyby burmistrz, jako przewodniczący na posiedzeniu magistratu, nie miał głosować, a tylko w razie równości głosów rozstrzygać, która ze stron głosujących ma przeważać, to w drugim zdaniu art. 59 powinno być użyte wyrażenie „rozstrzyga przewodniczący“, a nie „rozstrzyga głos przewodniczącego“. Z określenia „rozstrzyga głos przewodniczącego“ należy niewątpliwie wnioskować, iż burmistrz już przed zaistnieniem równości głosów oddał swój „głos“ i temu jego głosowi przy równości głosów ustawodawca nadał większą wagę, aniżeli głosom poszczególnych członków magistratu, wskutek czego ma on wtedy znaczenie rozstrzygające.

2) Zgodnie z art. 40 dekretu, członkami magistratu są: burmistrz, jego zastępca i ławnicy, z czego wynika, że burmistrz jest takim samym członkiem magistratu jak i jego zastępca oraz ławnicy i korzysta z wszelkich praw, przysługujących członkom magistratu. Inne przepisy tegoż dekretu o samorządzie miejskim nie tylko nie ograniczają burmistrza w prawach członka magistratu, lecz przeciwnie w art. 57 i art. 62 dają mu dodatkowe prerogatywy, nie przysługujące innym członkom, co temwięcej stwierdza, że korzysta z wszelkich praw członka magistratu, a więc i z prawa udziału w głosowaniu na posiedzeniach magistratu.

Związek Miast Polskich, uważając za właściwą i przepisom dekretu o samorządzie miejskim odpowiadającą tę drugą interpretację, w celu jednak usunięcia wszelkich wątpliwości, zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z prośbą o autorytatywne wyjaśnienie tej kwestji.

W odpowiedzi na powyższy memoriał Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dn. 10.XII. z. r. zawiadomiło Związek Miast, że „podziela wyłożoną w piśmie Związku z dn. 20.V. z. r. interpretację art. 50 ustęp pierwszy, zdanie drugie dekretu o samorządzie miejskim, prowadzącą do przekonania, że burmistrz, względnie prezydent bierze udział w głosowaniu na posiedzeniach magistratu i że w razie równości głosów przeważa ta strona, po której znalazł się głos przewodniczącego“.

OBOWIĄZEK DOSTARCZANIA PRZEZ MIASTA NAUCZYCIELOM SZKÓŁ POWSZECHNYCH BEZPŁATNYCH MIESZKAŃ.

W tej sprawie Związek Miast Polskich wniósł do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych memoriał z dnia 19.XII. 1930 r. L. 2076/5 następującej treści:

„W Nr. 86 „Dziennika Ustaw“ z r. b., pod poz. 662, ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia r. b. w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych. Rozporządzenie to nakłada na gminy wiejskie i miejskie obowiązek dostarczania bezpłatnie mieszkań nauczycielom szkół powszechnych, względnie wypłacania im dodatku na mieszkanie w wysokości i na zasadach, określonych dla funkcjonariuszów państwowych.

Pomijając w obecnym stadium sprawy zagadnienie, czy słusznem jest przerzucenie na związki-komunalne części wydatków personalnych, związanych z utrzymaniem szkolnictwa powszechnego, Związek Miast Polskich uważa za swój obowiązek zwrócić uwagę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na skutki, jakie rozporządzenie powyższe pociąga za sobą dla związków komunalnych, a zwłaszcza dla gmin miejskich.

Wedle dotychczasowego stanu prawnego gminy miały wprowadzić obowiązek dostarczania mieszkań nauczycielom szkół powszechnych, jak jednakże orzekł zarówno Najwyższy Trybunał Administracyjny, jak i Sąd Najwyższy, nie miały one obowiązku dostarczać tych mieszkań bezpłatnie.

Związek Miast Polskich nie posiada narazie dokładnych danych dla ustalenia ciężaru, jaki wskutek powyższego rozporządzenia spadnie na gminy, na podstawie jednakże przybliżonych obliczeń dochodzi do wniosku, że ciężar ten wyrazi się rocznie sumą od 15 do 20 milionów złotych. Poważna część tej sumy przypadnie na miasta i obciąży dotkliwie ich budżety, gdyż miasta, jako naturalne ośrodki i ogniska oświaty w kraju, skupiają stosunkowo bardzo znaczną liczbę nauczycieli; w samej Warszawie wydatek z niniejszego tytułu wyrazi się kwotą, sięgającą zapewne co najmniej jednego miliona złotych.

Wchodzi tu jeszcze w grę i ta okoliczność, że — gdy po wsiach klęska bezdomności i braku mieszkań nie daje się naogół wcale odczuwać — to w miastach z powodu tejże klęski będzie magistratowi trudno dostarczyć nauczycielom mieszkań w naturze, wobec czego zadośćuczynienie temu nowemu obowiązkowi wyrazi się zasadniczo w świadczeniach gotówkowych.

Miasta przeżywają już obecnie bardzo ciężki kryzys finansowy z powodu rażącej dysproporcji pomiędzy ich dochodami, a temi wydatkami, jakie ponosić muszą dla wykonania ciężących na nich obowiązków ustawowych. W memoriale, przedstawionym Ministerstwu Spraw Wewnętrznych w roku ubiegłym, Związek Miast miał zaszczyt wykazać, że dokonana w latach ubiegłych redukcja źródeł dochodowych, przysługujących miastom wyraża się sumą około 80 milionów złotych rocznie, gdy równocześnie ustawowe obowiązki miast wzrosły w ten sposób, że wykonanie ich w pełni zwiększyłoby dotychczasowe wydatki miast o około 20%. W ostatnim roku budżetowym zabroniono nadto miastom — w związku z orzecznictwem Najwyższego Trybunału Administracyjnego — poboru składki na pokrycie kosztów leczenia oraz opłat drogowych, wskutek czego dochody ich skurczyły się jeszcze bardziej.

W tym stanie rzeczy obarczenie miast nowym obowiązkiem bez zapewnienia im —

wbrew postanowieniom art. 69 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych — dostatecznych dochodów na pokrycie wydatku, związanego ze spełnieniem tego obowiązku, przyczynić się musi do dalszej dezorganizacji gospodarki finansowej miast, która oczywiście nie tylko zgubnąby była dla interesów miast, ale musiałaby się również odbić ujemnie na interesie Państwa.

Dlatego też Związek Miast Polskich żywi niepłonną nadzieję, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych znajdzie środki przynajmniej na zapobieżenie złym skutkom omawianego rozporządzenia. Rozporządzenie to ma wejść w życie dn. 1 kwietnia 1931 r., okoliczność ta stwarza zatem jeszcze możliwość uprzedniego zapewnienia gminom odpowiednich źródeł dochodów na pokrycie wynikających z rozporządzenia wydatków. Jeśli chodzi o gminy miejskie, to pozwalamy sobie zwrócić uwagę Ministerstwa na uchwały tegorocznego Zjazdu Miast w sprawie finansów miejskich, które mieliśmy zaszczyt przesłać Ministerstwu przy piśmie z dnia 20.IX.30 r. L. 1341/17 oraz na zawartą w piśmie Związku z dnia 10.I. 1930 r. L. 188 prośbę o przywrócenie miastom prawa poboru specjalnej składki na pokrycie kosztów leczenia ubogich oraz opłat drogowych“.

UDZIAŁ MIAST NIEWYDZIELONYCH WE WPLYWACH POWIATOW. ZW.

KOMUN. Z OPLAT DROGOWYCH.

Jak wiadomo, na ostatnim Zjeździe Miast w Warszawie uchwalono domagać się zapewnienia miastom niewydzielonym odpowiedniego udziału we wpływach z t. zw. specjalnych opłat drogowych, pobieranych przez pow. zw. komun. od mieszkańców tych miast.

Sprawę tę Związek Miast kilkakrotnie już poruszał w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Nie przesądzając, jaki będzie ostateczny wynik tej interwencji Związku, uważamy za konieczne podać do wiadomości interesowanych miast, że bardzo cennym materiałem dla nas będą informacje, jak ta sprawa przedstawia się w praktyce, t. j., w których mianowicie miastach nastąpiło porozumienie z pow. zw. kom. w sprawie dobrowolnego odstąpienia miastom niewydzielonym przez pow. zw. kom. części wpływów z opłat drogowych i w jakim stosunku ta część pozostaje do ogólnej sumy wpływów opłat drogowych, pobieranych przez dany pow. zw. kom. na terenie danego miasta niewydzielonego.

Nadmieniamy, że do wiadomości naszej doszło, iż porozumienie, o którym wspomniamy wyżej, w niektórych wypadkach ma już miejsce. Chodzi nam jednak o ścisłe dane odnośnie co do wszystkich tego rodzaju wypadków.

Związek Miast prosi w interesie miast niewydzielonych o śpieszne nadesłanie tych danych.

PROTOKÓŁ

POSIEDZENIA ZARZĄDU ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

z dnia 4 grudnia 1930 r.

Obecni pp. Członkowie Zarządu:

1) inż. Słomiński Zygmunt — prezes Zarządu Zw. M. P., prezydent m. st. Warszawy, 2) Bielewicz Piotr — burmistrz m. żywca, 3) Borzęcki Marjan — wiceprezydent m. st. Warszawy, 4) Dr. Chłamtacz Marcei — prof. Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie, 5) Dodacki Jerzy — burmistrz miasta Łęczycy, 6) Dubiel Paweł — burmistrz m. Królewskiej Huty, 7) Dr. Gross Adolf — radny m. Krakowa, 8) Groszkowski Wiktor — radny m. Łodzi, 9) Dr. Ilski Konrad — ławnik m. st. Warszawy, 10) Joel Eljasz — ławnik m. Łodzi, 11) Kamski Stanisław — burmistrz m. Pucka, 12) Koerner Mojżesz — ławnik m. st. Warszawy, 13) Kossobudzki Czesław — ławnik m. Włocławka, 14) Krogulski Roman — burmistrz miasta Rzeszowa, 15) Kubala Wawrzyniec — wiceprezydent m. Lwowa, 16) Łaskiewicz Kazimierz — radny m. Grodna, 17) Polski Jan — burmistrz m. Środy, 18) Rapalski Stanisław — wiceprezydent m. Łodzi, 19) Reiner Maksymilian — wiceburmistrz m. Otwocka, 20) Szkudlarz Stanisław — wiceprezydent m. Katowic, 21) Szczyrek Jan — radny m. st. Lwowa, 22) Ks. dr. prof. Szydelski Stefan — radny m. st. Lwowa, 23) świerz Jan — burmistrz m. Zgierza, 24) Włodek Józef — prezydent m. Grudziądza, 25) Dr. Zawadzki Józef — radny m. st. Warszawy, oraz pp. Dr. Dalbor Władysław, dyrektor Biura Samorządowego dla Wielkopolski i Pomorza, Hermanowski Wincenty — prezydent m. Białegostoku, prezes Koła Miast woj. Białostockiego, Marcei Porowski — dyrektor Biura Związku Miast Polskich, Stanisław Pastuszyński i Stefan Zbrożyna — kierownicy działów biura. Protokół prowadził p. Piotr Paliga — referent biura Związku.

Usprawiedliwili swoją nieobecność pp.: Barciszewski Leon, prezydent m. Gniezna, Kostrzewski Józef — członek Magistratu m. Przemyśla, Musielak Stanisław — burmistrz m. Ostrowa Wlkp., inż. Rolle Karol — prezydent m. st. Krakowa, ślaski Władysław — wiceprezes Rady m. Siedlec.

Posiedzenie otworzył o godz. 11-ej w południe w sali portretowej Magistratu m. st. Warszawy prezes Zarządu Związku — inż. Z. Słomiński.

Przed rozpoczęciem posiedzenia Przewodniczący wezwał zebranych do uczczenia pamięci ś. p. Konstantego Scholla, burmistrza m. Szamotuł, który w dniu 5 października zginął śmiercią tragiczną w wypadku samochodowym. Przewodniczący zaznaczył, że Związek Miast stracił w ś. p. Konstantym Schollu jednego z najczynniejszych i najgorliwszych członków Zarządu, w którym bez przerwy pracował od r. 1920, nie opuściwszy ani jednego posiedzenia.

Zebrani wysłuchali tego przemówienia stojąc.

Następnie przewodniczący odczytał rozesłany pp. Członkom Zarządu przy zaproszeniach porządek obrad (wydrukowany w Nr. 22 „Samorządu Miejskiego“, z dnia 1.XII.1930 r.). Proponowany porządek obrad został przyjęty. Przyjęto również, bez odczytywania protokołu poprzedniego posiedzenia Zarządu (zamieszczony w Nr. 13 „Samorządu Miejskiego“, str. 590 — 592), oraz przyjęto do zatwierdzającej wiadomości uchwały Komitetu Wykonawczego, powzięte na posiedzeniu w dniu 15 czerwca r. b. (zamieszczone w Nr. 12 „Samorządu Miejskiego“ — str. 590 - 1).

Przewodniczący zakomunikował, że w związku ze śmiercią ś. p. K. Scholla, oraz z rezygnacją p. St. Zbrożyny ze stanowiska członka Zarządu Związku, zostało opróżnionych szereg stanowisk, piastowanych przez nich w Zarządzie i Komisjach, oraz przedstawicielstwach Związku w ciałach opiniodawczych.

Zarząd przyjął do wiadomości, że zgodnie z wynikami wyborów, dokonanych na IX Ogólnem Zebraniu z dnia 25.X.1927 r. — na miejsce St. Zbrożyny, wybranego z listy Nr. 2 wchodzi Zygmunt Gardecki — radny m. st. Warszawy. Wobec zaś śmierci ś. p. Józefa Klimczaka — burmistrza m. Krotoszyna, będącego zastępcą ś. p. K. Scholla, mandat piastowany przez ś. p. K. Scholla pozostanie nieobsadzony.

Skład Komitetu Wykonawczego Zarząd uzupełnił, powołując p. Leona Barciszewskiego, prezesa Koła Miast Wielkopolski — na miejsce ś. p. Scholla, oraz p. Stefana Pachnowskiego — prezydenta m. Włocławka na miejsce p. Stefana Zbrożyny.

Zarząd uchwalił powołać na miejsca, opróżnione przez ś. p. K. Scholla do Komisji Budżetowej Jana Polskiego, burmistrza m. Środy, zaś jako przedstawiciela Związku do Państwowej Rady Rozbudowy Miast Leona Barciszewskiego — prezydenta m. Gniezna, oraz przyjął do wiadomości, że do Komisji Budownictwa Mieszkaniowego wszedł dotychczasowy zastępca — Jerzy Dodacki — burmistrz m. Łęczycy.

Stosownie do przepisów rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 8.IV.1930 roku (Dz. U. poz. 275) Zarząd uchwalił przedstawić 5 kandydatów do Komisji Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego, a mianowicie pp. Dr. Konrada Ilskiego, Stefana Pachnowskiego, Marceliego Porowskiego, Jana Świercza, Józefa Włodka.

Jako trzeciego przedstawiciela Związku w Komitecie do spraw kredytów samorządowych przy Banku Gospodarstwa Krajowego na miejsce St. Zbrożyny powołano prezydenta m. Łodzi Br. Ziemięckiego.

Zarząd przyjął do wiadomości, że do Zarządu Głównego Funduszu Bezrobocia powołani zostali na dalsze trzy lata 1931 — 1933 dotychczasowi przedstawiciele Związku: dr. J. Zawadzki i Z. Gardecki.

Z kolei dyr. M. Porowski złożył sprawozdanie z czynności biura za czasokres od 1 lipca do 1 grudnia r. b. *).

Zarząd przyjął to sprawozdanie do zatwierdzającej wiadomości i upoważnił biuro do kontynuowania prac nad ustaleniem opinii Związku w sprawie projektów rozporządzeń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o budżetowaniu i rachunkowości w związkach komunalnych, oraz upoważnił prezydium Zarządu do zakomunikowania tej opinii Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Zarząd upoważnił również biuro do załatwienia kwestionariusza Międzynarodowego Związku Miast w sprawach ustroju naszego samorządu i w sprawach pracowników

*) Patrz załącznik Nr. 1, str. 46.

samorządowych, który to kwestjonariusz związany jest z zamiarem zwołania w r. 1932 w Anglii V. Międzynarodowego Kongresu Miast.

W związku z temże sprawozdaniem dyrektora biura Zarząd powołał specjalną Komisję dla sprawy ustawy o ustroju gmin miejskich pod przewodnictwem M. Borzęckiego — wiceprezydenta m. st. Warszawy, w składzie pp.: Dr. K. Ilskiego, inż. M. Koerner, Dr. W. Kubali, St. Pachnowskiego, M. Reintera, inż. Rollego, J. Włodka, Dr. J. Zawadzkiego i Br. Ziemięckiego, nadając jej prawo kooptacji.

Prace swe Komisja rozpocznie od poddania rewizji projektu ustawy o gminie miejskiej, opracowanego w roku 1925 przez Związek Miast Polskich i przedyskutowania istniejących projektów o ustroju m. st. Warszawy. Pozatem Zarząd upoważnił Prezydium do nawiązania i podtrzymywania kontaktu Związku Miast z posłami i senatorami samorządowymi.

Po wysłuchaniu sprawozdania Komisji Budownictwa Mieszkaniowego Zarząd uchwalił proponowane przez Komisję tezy, wprowadzając do nich pewne zmiany.

Przyjęte przez Zarząd tezy mają brzmienie następujące:

1) W obecnej sytuacji gospodarczej nie jest rzeczą możliwą ani wprowadzanie nowych podatków, ani podwyższanie istniejących podatków, przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe.

2) W obecnej sytuacji gospodarczej nie należy podwyższać komornego w domach starych w celu uzyskania z tego źródła środków na cele budowlane.

3) Państwowy Fundusz Rozbudowy należy połączyć z Państwowym Funduszem Budowlanym w jeden fundusz budowlany.

Na fundusz ten składać się powinna przede wszystkim:

a) coroczna dotacja z budżetu państwowego w wysokości co najmniej 100 milionów złotych;

b) inne dochody, przeznaczone na budownictwo, zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o rozbudowie miast.

4) Gminy miejskie obowiązane będą przeznaczać na budownictwo mieszkaniowe, prowadzone przez nie bezpośrednio, 2% dochodów zwyczajnych, przewidzianych w ich budżetach administracyjnych.

5) Tę część podatku od lokali, która wpływa na fundusz kwaterunkowy, miasta powinny mieć możność zatrzymania do swojej dyspozycji.

6) Z Państwowego Funduszu Budowlanego pokrywa się przede wszystkim różnicę kursu i oprocentowania obligacji mieszkaniowych i to w tym stopniu, aby wysokość oprocentowania i amortyzacji nie przekraczała łącznie 3%, oraz udziela się pożyczek na budowę mieszkań.

7) Kredyty z Państwowego Funduszu Budowlanego w zasadzie mogą być dawane na II nr. hipoteki, nr. 1 zaś przeznacza się dla innych kredytów.

8) Z Państwowego Funduszu Budowlanego mogą być udzielane kredyty w następującej wysokości:

a) gminom i zrzeszeniom gmin — 90% kosztów budowy;

b) instytucjom społecznym i osobom prywatnym, budującym mieszkania nie większe, niż 110 mtr.² powierzchni — 70% kosztów budowy;

c) osobom prywatnym i instytucjom, budującym większe mieszkania, niż o powierzchni 110 mtr.² — 40% kosztów budowy.

9) Dotychczasowa organizacja akcji budownictwa mieszkaniowego powinna być

utrzymana, a więc należy utrzymać również i Komitety Rozbudowy Miast z tem jednak, aby przydział kredytów następował przed rozpoczęciem każdorocznego sezonu budowlanego i nie później, jak w lutym każdego roku.

10) Do budownictwa mieszkaniowego powinny być zastosowane następujące ulgi:

- a) Ulgi stemplowe, przyznawane dotychczas tylko dla pożyczek ulgowych, udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego, należy rozszerzyć na wszystkie pożyczki, służące na budowę mieszkań.
- b) Ulgi podatkowe, przyznane dotychczas właścicielom nowych domów, należałoby rozszerzyć i przyznawać je także właścicielom sum hipotecznych, zaintabulowanych na domach, a przeznaczonych na budowę mieszkań, przez uwolnienie procentów od tych sum od podatku dochodowego i przez zezwolenie potrącania tych sum w odpowiedniej mierze od dochodu, przyjętego za podstawę do wymiaru podatku dochodowego.
- c) Istniejące już ulgi dla nowowznoszonych budowli należy stosować przynajmniej do tych wszystkich budowli, które zostaną wykończone przed rokiem 1946.
- d) Należy ustalić, że po upływie terminu uwolnienia nowych domów od podatku lokatorskiego, względnie od podatku od nieruchomości, podatek od tych domów nowych będzie się liczył nie od całego czynszu, lecz od takiej kwoty czynszu, która odpowiada czynszowi w domach, podlegających ochronie lokatorów.

W ten sam sposób już obecnie należy obliczać istniejący w niektórych miastach na podstawie dawnych ustaw podatek wodociągowy, o ile się go wymierza także przy nowych domach, według wysokości czynszu.

- e) Przy ustalaniu uwolnienia nowych domów od podatków należy wyraźnie wymienić, które podatki, mimo uwolnienia nowy dom płaci i zaznaczyć, że od wszelkich innych podatków, jakkolwiek nazwę mających — domy te są wolne.
- f) Dla ułatwienia prowadzenia akcji mieszkaniowej należy ułatwiać zrzeszenie miast, a to, czy to samych miast ze sobą, czy też wspólnie z Bankiem Państwowym, lub z Kasami Oszczędności i t. p.; należy w szczególności dla takich zrzeszeń, pod jakąkolwiekby formą były zorganizowane — na przykład pod formą spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, czy też spółek akcyjnych — przyznać uwolnienia podatkowe i stemplowe i wszystkie uwolnienia, jakie przypadają gminom budującym mieszkania, o ile zrzeszenia te, oczywiście, mają na celu budowę mieszkań.

Zarząd Związku Miast Polskich, po wysłuchaniu następnie sprawozdania przewodniczącego Komisji Statutowej, Dr. J. Zawadzkiego, i po przeprowadzeniu dyskusji, w której zabierali głos: prof. M. Chłamtacz, dyr. M. Porowski, Dr. J. Zawadzki, Dr. W. Kubala, ks. dr. St. Szydelski, M. Borzęcki, St. Rapalski, inż. M. Koerner i J. Włodek uchwalił: powierzyć Komisji Statutowej, do składu której powołać dodatkowo prof. M. Chłamtacza i Dr. W. Kubalę, rozpatrzenie poprawek, jakie zgłosi ewent. do poszczególnych paragrafów projektu statutu Związku Miast w brzmieniu, przyjętem przez Komisję Statutową, Koło Miast Małopolski i Śląska Cieszyńskiego, oraz prof. Chłamtacz.

Wnioski Komisji Statutowej w sprawie uregulowania stosunków Kół Miast do Związku Miast odesłano z powrotem do Komisji do łącznego traktowania z całością sprawy statutu Związku Miast.

O ile na komisji nastąpi całkowite uzgodnienie stanowisk, sprawa zostanie jeszcze raz przedłożona Zarządowi przed Zjazdem Miast do zatwierdzającej wiadomości.

Gdyby uzgodnienie stanowisk nie nastąpiło, to na Zjeździe Miast Dr. J. Zawadzki referować będzie w imieniu Zarządu statut Związku w brzmieniu, przyjętem na posiedzeniu Komisji Statutowej w dniu 3 grudnia r. b. z tem, że przedstawiciele Koła Miast Małopolski i Śląska Cieszyńskiego, oraz prof. M. Chlamtacz będą mogli zgłaszać na Zjeździe poprawki do poszczególnych paragrafów tego projektu.

Termin zwołania Ogólnego Zebrania oznaczono na dzień 22 lutego 1931 r. Zarząd uznał za wskazane, aby Zjazd odbył się w Krakowie albo w Katowicach.

Prezydjum Zarządu po porozumieniu się z prezydentami odnośnych miast oznaczy miejsce zjazdu.

Zjazd ma być poświęcony sprawie zmiany statutu Związku Miast. Zarząd uznał jednakże za wskazane, ażeby na tym Zjeździe wygłoszone zostały referaty o niektórych gospodarczych zagadnieniach miast, jak np. o elektryfikacji, planach pomiarowych i regulacyjnych i t. p.

Zarząd upoważnił prezydjum do ustalenia rodzaju tych referatów i osób referentów.

W związku ze Zjazdem Miast Zarząd powziął nadto następujące uchwały:

1) Łącznie z wnioskiem o uchwalenie statutu Związku Zjazdowi przedstawione będą do uchwalenia następujące dodatkowe wnioski: o upoważnienie Rady Naczelnej do poczynienia zmian w statucie, o ile zażądają tych zmian władze, powołane do legalizacji Związku i o przedłużenie kadencji obecnych organów Związku na jeden rok i nadanie tym organom uprawnień Rady Naczelnej i Zarządu i wreszcie o uregulowanie stosunku Kół Miast do Związku Miast.

2) Na porządku obrad znaleźć się powinna sprawa wyboru Komisji Weryfikacyjnej. W zaproszeniach na Zjazd biuro zwróci uwagę miastom na protokół Komisji Weryfikacyjnej tegorocznego Zjazdu Miast w Warszawie, opublikowany na stronie 83—85 sprawozdania z tego zjazdu („Samorząd Miejski“ Nr. 16).

W związku z punktem VI protokołu biuro zwróci uwagę miastom na to, że tę uchwałę Komisji Weryfikacyjnej należy uważać jako wyjątek od zasady, iż do udziału w Zjeździe dopuszczani są przedstawiciele tych miast, o delegowaniu których przez właściwe organy (rady miejskie) biuro Związku Miast zostanie przed Zjazdem pisemnie powiadomione i przytem przedstawione zostaną wyciągi z odnośnych protokółów posiedzeń tych właściwych organów miejskich. Udział w Zjeździe zastępców delegatów (z głosem stanowczym) dopuszczany jest o tyle, o ile na Zjazd nie przybędzie delegat i o ile zastępca również został wybrany przez właściwy organ.

3) Dla uczestników Zjazdu należy zorganizować — o ile możliwości, zwiedzanie urządzeń nie tylko miasta, w którym Zjazd się będzie odbywać, lecz i niektórych okolicznych miast.

4) Ze względu na charakter Zjazdu, liczbę zaproszonych gości ograniczyć do minimum.

5) Do udziału w Zjeździe dopuścić tylko te miasta, które uregulują składki członkowskie na rzecz Związku Miast.

6) Zaprojektować w imieniu Zarządu regulamin obrad Zjazdu, stosowany na ostatnim Zjeździe w Warszawie z następującymi uzupełnieniami tego regulaminu:

- a) Na Zjeździe nie mogą być dopuszczane przemówienia, ani składane wnioski w sprawach, nie objętych porządkiem obrad.
- b) Mówcy mogą w każdej sprawie zabierać głos tylko dwukrotnie.
- c) Przewodniczący obowiązany jest upomnieć mówcę, gdy odbiega od tematu. Po

dwukrotnem bezskutecznem upomnieniu, przewodniczący obowiązany jest mówcę pozbawić głosu.

- d) Na salę obrad dopuszczani będą tylko delegaci miast, posiadający kartę, uprawniającą do głosowania, wydaną przez Związek Miast, a z pośród innych osób, tylko te osoby, które posiadać będą imienne zaproszenia od Związku Miast.

Nad zachowaniem tego porządku przez cały czas obrad czuwać powinno biuro Związku.

7) Na pokrycie wydatków, związanych ze zjazdem, Zarząd uchwalił wstawić do tegorocznego budżetu 5.000 zł.

Po załatwieniu sprawy Zjazdu rozpatrzono wniosek nagły wiceprezydenta miasta Łodzi — St. Rapalskiego, w sprawie rozwiązywania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rad miejskich, jednoczesnego składania z urzędów członków magistratów i wprowadzania na ich miejsce komisarzy rządowych.

Zarząd uchwalił, aby w sprawie tej prezydium interwenjowało w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

W związku z punktem 7 porządku dziennego Zarząd, po wysłuchaniu referatu p. St. Pastuszyńskiego, uchwalił przyjąć do zatwierdzającej wiadomości decyzję prezydium o podjęciu się przez Związek Miast łącznie ze Związkiem Powiatów i Samorządowym Instytutem Wydawniczym wydania ksiąg i druków, które potrzebne będą związkowi komunalnym do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Po zreferowaniu przez dyr. M. Porowskiego sprawy powołania do życia Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego uchwalono co następuje:

I. Związek Miast i Związek Powiatów powołują wspólną stałą Samorządową Komisję Zdrowia Publicznego i tworzą wspólny dla biur tych Związków referat zdrowia publicznego, będący sekretariatem komisji.

II. Referat zdrowia publicznego wchodzi pod względem formalnym w skład biura Związku Miast i podlega służbowo Dyrektorowi tego biura, za pośrednictwem którego otrzymuje polecenia od Związku Powiatów.

III. Wydatki na utrzymanie referatu zdrowia publicznego pokrywają w równych częściach Związek Miast i Związek Powiatów. Liczbę personelu referatu zdrowia publicznego, uposażenie tego personelu, wysokość diet i kosztów podróży, związanych z wyjazdami personelu referatu zdrowia publicznego, ustalają na wniosek prezydium Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego zarządy Związku Miast i Związku Powiatów. Personel referatu zdrowia publicznego przyjmowany i zwalniany jest na wniosek prezydium Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego w trybie, przewidzianym dla innych pracowników biura Związku Miast.

IV. Inne wydatki, związane z czynnościami Komisji Zdrowia Publicznego pokrywają Związek Miast i Związek Powiatów, stosownie do każdorazowego porozumienia Dyrektorów Biura tych Związków w granicach ustalonego budżetu wspomnianych Związków.

V. Związek Powiatów zwraca co miesiąc Związkowi Miast połowę wydatków związanych z utrzymaniem referatu zdrowia publicznego. Diety i kosztu podróży wypłaca personelowi referatu zdrowia publicznego każdy Związek; jeżeli jednak wyjazd dokonany był w interesie dwóch Związków, wówczas diety i kosztu podróży wypłaca Związek Miast a Związek Powiatów zwraca Związkowi Miast połowę tych wydatków. Budżet Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego będzie stanowił załącznik do budżetów

Związku Miast i Związku Powiatów, przyczem odnośnymi kredytami dysponuje Komisja względnie Prezydium.

Ponadto zarząd przyjął regulamin wspomnianej komisji *) i powołał do niej z ramienia Związku Miast pp.: Dr. J. Zawadzkiego, Dr. J. Budzińską-Tylicką, P. Bielewicz, Cz. Kossobudzkiego i J. Polskiego.

W związku z przystosowaniem okresu budżetowania biura Związku do roku budżetowego związków komunalnych, uznano na wniosek dyr. M. Porowskiego za konieczne dostosowanie również budżetu wydawnictwa „Samorząd Miejski” do tego okresu. W wyniku tej uchwały ustalono budżet wydawnictwa na I kwartał 1931 r. w wysokości czwartej części budżetu na rok 1930.

O godzinie 2,30 przewodniczący odroczył posiedzenie do godz. 5-ej po południu.

O godzinie 5-ej zostało wznowione posiedzenie, na którym dyr. M. Porowski przede wszystkim uzasadnił konieczność powołania do życia poradni prawnej.

Zarząd Związku Miast przyjął do zatwierdzającej wiadomości warunki porozumienia dyrektora biura z adw. J. Gadomskim co do zorganizowania tej poradni.

Do czasu nadania tej poradni trwałych form organizacyjnych, co nastąpi może z chwilą zorientowania się, w jakim stopniu miasta z pomocy poradni będą korzystać, Zarząd upoważnia do porozumiewania się z adw. J. Gadomskim w sprawie poradni, a w szczególności wspólnego ustalania wysokości honorarjów — dyr. biura Porowskiego.

Zarząd Związku przyjął również do zatwierdzającej wiadomości zasady organizacji poradni elektrycznej dla miast przedstawione w piśmie Związku Miast do Stowarzyszenia Elektryków z dnia 23.X. r. b. Nr. 1787 i wybrał specjalną Komisję w składzie pp.: J. Dodackiego, inż. M. Koerner, J. Świercza, upoważniając ją do ostatecznego załatwienia sprawy w porozumieniu z organizacjami, wzgl. osobami, z którymi komisja uzna za wskazane prowadzić dalsze pertraktacje.

Gdyby w związku z uruchomieniem poradni niezbędne było otwarcie kredytów w budżecie tegorocznym, prezydium, na wniosek Komisji, otworzy taki kredyt w ramach ogólnej sumy budżetu Związku.

Na wniosek dyr. M. Porowskiego Zarząd Związku uchwalił regulamin Komisji Urbanistycznej przy Związku Miast **) i zdecydował powołać do tej Komisji z ramienia Związku Miast pp.: inż. P. Drzewieckiego, Cz. Kossobudzkiego, inż. W. Rabczewskiego, H. Wohla.

Na pokrycie wydatków, związanych z czynnościami Komisji Urbanistycznej, Zarząd uchwalił wstawić do tegorocznego budżetu kwotę zł. 1.500.

Zarząd Związku uznał za wskazane kontynuować pertraktacje z Biurem Inżynierskim „Bip Technico” w sprawie sporządzania przez to Biuro na kredyt planów pomiarowych i regulacyjnych miast i upoważnił Komisję Urbanistyczną do ostatecznego załatwienia tej sprawy.

Zarząd powziął również uchwałę, iż do wszystkich poradni, organizowanych przez Związek Miast, wchodzi z urzędu dyrektor, względnie wyznaczony przez niego urzędnik biura Związku Miast.

Po zreferowaniu przez dyr. M. Porowskiego sprawy powołania komisji dla uspraw-

*) Patrz zał. Nr. 2, str. 50.

**) Patrz zał. Nr. 3, str. 50.

nienia administracji miejskiej, Zarząd uchwalił powołać wspomnianą komisję. Zadaniem Komisji będzie:

1) opracowanie instrukcyj dla poszczególnych grup miast, dotyczących organizacji pracy w magistratach i metod pracy, oraz wzorowych statutów etatów stanowisk służbowych ;

2) zorganizowanie systematycznego doskonalenia pracowników miejskich.

Komisja powinna działać w kontakcie z komisją dla usprawnienia administracji państwowej, oraz z Instytutem Naukowej Organizacji Pracy.

Komisja może powierzać bądź swoim członkom, bądź osobom z poza swego grona, wykonanie pewnych konkretnych prac, za odpowiedniemi honorarjum, które ustali prezes komisji na wniosek dyrektora biura.

Uczestnikom posiedzeń Komisji z wyjątkiem osób, należących do Zarządu Związku i zamieszkałych w Warszawie, oraz dyrektora i urzędników biura Związku Miast, zwrażane będą koszty podróży i diety, według norm dla członków Zarządu Związku Miast.

Do wspomnianej Komisji Zarząd powołał pp. inż. Z. Słomińskiego, jako przewodniczącego, oraz jako członków pp.: Dr. W. Dalbora, W. Hermanowskiego, K. Łaskiewicza, M. Koerner, P. Wielgusa.

Dyrektor biura, wzgl. wyznaczony przez niego urzędnik, wchodzi do Komisji z urzędu.

Następnie Zarząd rozpatrzył sprawy personalne, a mianowicie, sprawę dyrektora i dwóch urzędników biura.

Treść uchwał Zarządu w powyższych trzech personalnych sprawach nie podlega opublikowaniu w „Samorządzie Miejskim“, lecz zamieszczona będzie tylko w księdze protokółów posiedzeń Zarządu Związku.

Po zreferowaniu przez p. St. Zbrożynę sprawy przystąpienia Związku Miast Polskich do Związku Związków Komunalnych Kas Oszczędności, Zarząd uchwalił przystąpić do wspomnianego Związku i wstawić do tegorocznego budżetu odpowiednią sumę tytułem składki do wspomnianego Związku.

Do Zarządu Związku Związków uchwalono delegować jako przedstawiciela Związku Miast — Dr. W. Kubalę, a jako zastępcę p. St. Zbrożynę.

Zarząd Związku Miast przyjął do zatwierdzającej wiadomości zasady organizowania wojewódzkich gospodarczych zjazdów miast, *) przedstawione przez dyrektora biura, uchwalił wstawić na cele organizacji tych zjazdów do tegorocznego budżetu sumę zł. 2.000 i upoważnił prezydium do:

1) powiadomienia o zasadach organizowania tych zjazdów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i pp. Wojewodów, a to w celu połączenia zjazdów, które organizować będzie Związek Miast, ze zjazdami organizowanymi przez pp. Wojewodów;

2) do zaproponowania zarządom Kół Miast łączenia ich zjazdów statutowych ze zjazdami, organizowanymi przez Związki Miast.

W wolnych wnioskach przedstawiona została Zarządowi przez p. St. Pastuszyńskiego sprawa poparcia „Wystawy Ruchomej“.

Zarząd, uznając pożyteczność istnienia „Wystawy Ruchomej“ uchwalił wziąć udział w ustaleniu jej nowych form organizacyjnych, poczem zwrócić się do miast o poparcie tej Wystawy.

O godzinie 19.30 przewodniczący zamknął posiedzenie.

*) Patrz zał. Nr. 4, str. 52.

SPRAWOZDANIE DYREKTORA BIURA Z CZYNNOŚCI BIURA ZWIĄZKU MIAST ZA CZAS OD 1 LIPCA DO 1 GRUDNIA 1930 ROKU.

(Załącznik Nr. 1 do protokołu posiedzenia Zarządu Z. M.).

W okresie sprawozdawczym biuro przygotowało kilkanaście memorjałów do władz w różnych ogólnych sprawach samorządu miejskiego. Sądzę, że fakt drukowania prawie wszystkich tych memorjałów w „Samorządzie Miejskim“, zwalnia mnie od obowiązku przypominania obecnie ich treści Zarządowi. Wspomnę tylko o domaganiu się Związku Miast w jednym z tych memorjałów zniesienia, a zanim to nastąpi w drodze ustawodawczej przynajmniej złagodzenia uciążliwego dla szeregu miast obowiązku dostarczania kwater dla osób wojskowych, oraz o domaganiu się rozstrzygnięcia przez Ministerstwo zasadniczej sprawy karania w drodze administracyjnej Magistratów, która to sprawa powstała na tle bardzo ciekawego wypadku ukarania przez starostę grzywną z zamianą na areszt w razie niewpłacenia grzywny, całego magistratu jednego z wydzielonych miast, za przekroczenie przepisów porządkowych z prawa przemysłowego.

Mając wiadomości, że Rząd zamierza po rozwiązaniu Sejmu unormować w formie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej kilka spraw, dotyczących samorządu terytorjalnego, Związek Miast wspólnie ze Związkiem Powiatów czynił ze swej strony usilne zabiegi o uchylenie art. 43 ustawy o kasach chorych, nakładającego duże ciężary na samorząd terytorjalny, o zniesienie obowiązku należenia pracowników komunalnych do kas chorych, i o zwolnienie pracowników komunalnych w województwach zachodnich od dodatku komunalnego do podatku dochodowego oraz o znówelizowanie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o meldunkach w kierunku zapewnienia gminom źródeł pokrycia zwiększonych wydatków. Związek Miast zabiegał również o zniesienie uciążliwego dla miast niewydzielonych obowiązku wyjednywania gwarancji powiatowych związków komunalnych dla zaciągnięcia pożyczek z komunalnego funduszu pożyczkowo-zapomogowego.

Pomimo całkowitego zrozumienia potrzeby załatwienia tych spraw przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i popierania ich w łonie Rządu, odnośne dekrety, niestety, nie ukazały się. Przyczyną tego zdaje się jest jedynie decyzja Rządu do ograniczenia liczby dekretów do minimum. Związek Miast będzie musiał zatem starać się o załatwienie tych spraw przez ciała ustawodawcze.

Ukaże się natomiast dekret o ustroju m. Gdyni, co do którego Związek Miast nie mógł zająć stanowiska w stadium jego opracowania, gdyż sprawa ta, jak i inne sprawy dekretów były traktowane przez Rząd, jako ściśle poufne.

Dużo pracy poświęciło biuro Związku Miast sprawie projektu rozporządzenia rządowego o budżetowaniu w przedsiębiorstwach komunalnych. Odkryło się w tej sprawie kilka długich narad z udziałem Związku Powiatów, Magistratu m. st. Warszawy, Instytutu Wodociągowo-Kanalizacyjnego, Związku Gazowni, Związku Elektrowni i Związku Buchalterów. W wyniku tych narad przedstawił Związek Miast Ministerstwu obszerną opinię, poruszając w niej sprawę organizacji przedsiębiorstw komunalnych, stosunku ich do zarządów miast, tworzenia w przedsiębiorstwach specjalnych kapitałów i takiego układania budżetów przedsiębiorstw komunalnych, aby sprawozdania z wykonania tych budżetów dawały dokładny obraz ich gospodarki. Związek Miast wypowiedział się za tem, że gospodarka przedsiębiorstw komunalnych powinna być oparta na zasadach ku-

pieckich z uwzględnieniem tylko w kalkulacji opłat za świadczenia stopnia ich użyteczności publicznej.

Obecnie odbywają się w biurze Związku Miast narady w związku z zaprojektowanymi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rozporządzeniami o budżetowaniu i rachunkowości w związkach komunalnych. W naradach biorą udział przedstawiciele Związku Powiatów, Magistratu m. st. Warszawy i zaproszeni rzeczoznawcy z pośród buchalterów. Przedmiotem narad jest głównie ustalenie takiego sposobu budżetowania i księgowania w związkach komunalnych, któryby dawał możliwość zarówno zarządom związków komunalnych, jak i organom uchwalającym, a wreszcie miejscowemu społeczeństwu zorientowania się bez trudności w stanie finansowym tych związków. Chodzi również o ustalenie postępowania z nadwyżkami i niedoborami budżetowymi związków komunalnych.

Przy tej sposobności wysunięta zostanie sprawa odpowiedniej zmiany jednego z paragrafów obowiązującego rozporządzenia Min. Spraw Wewn. regulującego sprawę zatwierdzania budżetów związków komunalnych.

W okresie sprawozdawczym biuro Związku Miast za aprobatą p. Prezesa Zarządu odbyło szereg narad z odnośnymi instytucjami w sprawie uruchomienia przy Związku poradni dla miast w różnych sprawach gospodarczych. O wyniku tych narad referować będę przy osobnym punkcie porządku dziennego. Wspomnieć również muszę o osiągnięciu porozumienia ze Związkiem Powiatów i Samorządowym Instytutem Wydawniczym co do wydawania na wspólny rachunek druków i książek w związku z wprowadzeniem w życie przepisów o meldunkach.

Nie od rzeczy będzie nadmienić, że przystąpiliśmy do uporządkowania dość dużej biblioteki Związku Miast. W krótkim już czasie prace nad uporządkowaniem biblioteki doprowadzone będą do końca.

Mamy już w biurze Związku Miast obszerny materiał, który da możliwość rozpoczęcia zakładania od nowego roku kartoteki miast, zawierającej najniezbędniejsze informacje o stanie każdego miasta, — o jego urządzeniach i jego gospodarce finansowej.

Uważam za konieczne podać do wiadomości Zarządowi, że biuro Związku Miast jest w stałym kontakcie ze Związkiem Gazowni, który zainicjował wykorzystanie gazu z koksowni na terenie Zagłębia Węglowego i rozprowadzenie tego gazu do miast za pomocą dalekosiężnych rur gazowych. W grę wchodzi tu narazie kilkanaście miast, położonych w pewnym promieniu od Zagłębia. Sprawą tą interesuje się kapitał zagraniczny. Dla miast powstać może w najbliższym czasie zagadnienie bądź wzięcia finansowego udziału w mającym się otworzyć przedsiębiorstwie, bądź też porozumienia się miast co do wspólnego ustalenia warunków umów, na podstawie których miasta udzielią przedsiębiorstwu zezwolenia na przeprowadzenie na ich terenie rur gazowych i dostarczanie gazu mieszkańcom tych miast.

Nad sprawą tą biuro Związku Miast czuwa i w odpowiedniej chwili zainicjuje konferencję interesowanych miast.

W okresie sprawozdawczym stało się już zupełnie widoczne coraz większe interesowanie się miast Związkiem Miast. Świadczy o tem zwiększona liczba zapytań w różnych sprawach i próśb o interwencje. Do zwiększenia zainteresowania przyczyniło się w pewnym stopniu to, że miasta otrzymują odpowiedzi na swe zapytania bez zwłoki. W ciągu ubiegłych 5 miesięcy udzielono miastom 62 zasadnicze porady prawne, które

zostały wydrukowane w „Samorządzie Miejskim“, nie licząc wyjaśnień w sprawach, które nie są drukowane ze względu na to, że nie mają charakteru ogólnego. W tym czasie opracowano na żądanie miast 2 skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego i załatwiono 2 b. poważne i zasadnicze sprawy m. Łucka i Baranowicz, które wymagały nawet narad z kilkoma warszawskimi adwokatami.

Zauważyć się daje zwiększenie wpływu Związku Miast w Komunalnym Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowym, a to głównie dzięki temu, że interesowane miasta dostarczają Związkowi odpowiednich danych liczbowych. Związek Miast dwukrotnie otrzymał już mandat od Komisji Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego zbadania na miejscu stanu rzeczy w miastach i od tej opinii komisja uzależniła wypłatę miastom przyznanego zasadniczo kredytu. W ostatnich czasach zaczęły się miasta zwracać do Związku o zbadanie ich rachunków i ustalenie stanu finansowego, a nawet o zbadanie całokształtu ich gospodarki; miasta oczywiście zwracać będą Związkowi odnośne wydatki. Zakończone już zostało badanie rachunków miasta Kowla za 2 lata, które trwało 1 miesiąc czasu. Obecnie rozpoczęto odnośne prace w mieście Ostrołęce, a po zakończeniu tych prac Związek Miast deleguje odpowiednią osobę do zbadania całokształtu gospodarki miasta Kazimierza n/Wisłą. Nie mając dotychczas w biurze Związku własnego inspektora, wspomniane prace wykonywa na zlecenie Związku Miast Związek Buchalterów, przyczem wyniki tych prac oceniane będą przed ich zakomunikowaniem interesowanemu miastu w biurze Związku Miast.

Związkowe pismo „Samorząd Miejski“ staje się coraz poczytniejsze. Świadczy o tem nawet wzrost liczby egzemplarzy prenumerowanych przez miasta. O ile chodzi o czynności biura, nadmienić wypada, że biuro wzięło czynny udział w 4-ch Zjazdach miast, a mianowicie: w zjeździe miast Małopolski, w zjeździe miast województwa wileńskiego i nowogrodzkiego, miast poznańskich i pomorskich.

Stan finansowy Związku Miast jest w dalszym ciągu ciężki; zaległe składki wynoszą jeszcze około 240.000 złotych. Zadłużenie Związku w porównaniu ze stanem z dnia 1 stycznia 1930 r. nieznacznie tylko zmalało. Źródła kredytów są już wyczerpane. Sądzę więc, że miasta wogóle, a miasta, które mają reprezentantów w Zarządzie — w szczególności, nie wezmą nam za złe, że stale przypominamy o składkach.

O ile chodzi o najbliższą przyszłość, to cała uwaga biura Związku Miast będzie musiała być skierowaną na sprawę finansów miejskich i na samorządowe ustawy ustrojowe.

O ile chodzi o finanse miejskie, to linja, po której Związek ma iść, została wytknięta wyraźnie przez tegoroczny Zjazd.

Nie można tać tego, że widoki na osiągnięcie jakiejś poważniejszej poprawy finansów miejskich są bardzo małe. Biuro Związku Miast uważa za konieczne czynić zabiegi przynajmniej o przywrócenie miastom składki na pokrycie kosztów leczenia i rozszerzenia odnośnego uprawnienia przynajmniej na wszystkie miasta b. zaboru rosyjskiego, o przywrócenie miastom wydzielonym prawa poboru opłat drogowych i zapewnienia miastom niewydzielonym odpowiedniego udziału w opłatach drogowych, pobieranych od ich mieszkańców przez powiatowe związki komunalne i z drugiej strony o odciążenie miast, od ponoszenia niektórych wydatków, a mianowicie uchylecia art. 43 ustawy o kasach chorych i zmniejszenie liczby czynności wykonywanych przez miasta w t. zw. „po-

ruczonym" zakresie działania, względnie zdobycia dla miast odpowiedniego ekwiwalentu; do liczby tych spraw zalicza biuro również sprawę zmniejszenia ciężarów szeregu miast z powodu dostarczania przez miasta kwater osobom wojskowym. To są sprawy, których pomyślne załatwienie może nastąpić stosunkowo najprędzej.

Nie możemy spuszczać z oka niezmiernie ważnej dla miast sprawy kredytu długoterminowego. W tej chwili trudno jest jednak o tem coś konkretnego powiedzieć.

Co się tyczy ustrojowych ustaw samorządowych, to w tej chwili trudno jeszcze powiedzieć, jakie stanowisko w sprawie tych ustaw zajmie Rząd. Daje się słyszeć tylko o tem, że za sprawę pilną uważa się nadanie nowego ustroju m. st. Warszawie. Kto wie czy nie odżyje myśl wydania narazie t. zw. małych ustaw samorządowych. Tak, czy owak uważam, że Związek Miast nie powinien zajmować wyłącznie wyczekującego stanowiska, a wystąpić w tej sprawie czynnie.

Od czasu, kiedy Związek Miast opracował projekt ustawy o ustroju gminy miejskiej, upłynęło już 5 lat. Przez ten czas mogły ulec pewnym zmianom zapatrywania na poszczególne zagadnienia ustrojowe. Z tego też względu wydaje mi się rzeczą słuszną, aby Związek Miast powrócił do tej sprawy i aby wybrana została specjalna komisja w niewielkim składzie, której obowiązkiem byłoby przestudjowanie projektu z 1925 r. przynajmniej o ile chodzi o podstawowe zagadnienia.

Sądzę, że będzie z pożytkiem dla sprawy, gdy na łamach „Samorządu Miejskiego“ otworzymy dyskusję nad zasadniczymi zagadnieniami ustroju gminy miejskiej. Po wydrukowaniu w „Samorządzie Miejskim“ zasadniczych postanowień projektu Związku Miast z roku 1925 Redakcja zamierza zwrócić się do znawców sprawy z prośbą o wy powiedzenie.

Uważam również za sprawę ważną urządzenie przez Prezydium Związku zebrania posłów i senatorów samorządowców, ażeby nawiązać pomiędzy nimi, a Związkiem Miast, a później stale podtrzymywać ścisły kontakt.

REGULAMIN SAMORZĄDOWEJ KOMISJI ZDROWIA PUBLICZNEGO.

(Załącznik Nr. 2 do protokołu posiedzenia Zarządu Zw. M. P.).

1. Zadaniem Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego jest:

a) Przedstawienie zarządom Związku Miast i Związku Powiatów (wniosków z własnej inicjatywy lub na żądanie Związków) opinii w sprawach zasadniczych, dotyczących zdrowia publicznego i wchodzących w zakres czynności samorządu terytorjalnego a przede wszystkim w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń z dziedziny zdrowia publicznego.

b) Poradnictwo dla samorządów miejskich i ziemskich w zakresie zagadnień z dziedziny zdrowia publicznego.

c) Organizowanie ogólnych i dzielnicowych zjazdów lekarzy samorządowych.

d) Opracowywanie referatów na zjazdy samorządowe, przyczem tezy tych referatów podlegają aprobachie zarządów odośnych Związków (Zw. Miast i Zw. Powiatów).

e) Propaganda w sprawach dotyczących zdrowia publicznego przez ułatwianie organizacji odczytów, pokazów, wystaw, wydawnictw i t. p.

f) Utrzymywanie kontaktu w sprawach zdrowia publicznego pomiędzy związkami komunalnymi, zakładami ubezpieczeń społecznych oraz innymi instytucjami i organizacjami, mającemi w swoim programie działania akcję zdrowotną.

g) Sprawozdania Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego włączane będą do ogólnych sprawozdań Związku Miast i Związku Powiatów.

2. W skład Komisji wchodzi:

a) 5 przedstawicieli Związku Miast i (2 zastępców), oraz 5 przedstawicieli Związku Powiatów (i 2 zastępców), wybranych przez zarządy tych Związków na okres ich kadencji.

b) 8 lekarzy samorządowych, wybieranych przez ogólne zjazdy lekarzy i, reprezentujących o ile możliwości wszystkie b. dzielnice (oraz 4 zastępców).

c) osoby kooptowane przez komisję z pośród wybitnych działaczy na polu zdrowia publicznego.

Nadto w skład Komisji wchodzi z urzędu: dyrektorzy biura Związku Miast i Związku Powiatów oraz kierownik wspólnego referatu zdrowia publicznego.

Na posiedzenia Komisji mogą być zapraszani przedstawiciele centralnych władz i instytucji zainteresowanych w sprawach zdrowia publicznego.

3) Posiedzenia Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego zwołuje prezydjum przynajmniej dwa razy do roku.

4) Prezydjum Komisji stanowi czterech członków, wybranych przez Komisję, z których przynajmniej dwaj winni być lekarzami, tudzież dyrektorzy biur Związku Miast i Związku Powiatów oraz kierownik wspólnego referatu zdrowia publicznego.

5) Regulaminy obrad Komisji, jej prezydjum i sekcję ustali Komisja.

6) Prezydjum Samorz. Komisji Zdrowia Publicznego wykonuje uchwały Komisji, załatwia sprawy bieżące i decyduje w pilnych sprawach zasadniczych, tudzież ustala wysokość ewent. opłat od związków komunalnych za udzielane im fachowe porady i wysokość wynagrodzenia osób, udzielających tych porad.

7) Prezydjum Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego może powoływać w miarę potrzeby specjalne sekcje, jak np. wodociągową, asenizacyjną i t. p.

Sekcji przewodniczy członek Prezydjum.

Członkami sekcji są fachowcy, zaproszeni przez prezydjum Komisji w porozumieniu z właściwymi organizacjami fachowymi.

Zadaniem sekcji jest opracowywanie sposobu rozwiązań poszczególnych zagadnień z dziedziny zdrowia publicznego, przygotowywanie odpowiedzi fachowych na zapytania związków komunalnych, opinowanie projektów urządzeń z dziedziny zdrowia publicznego, które zamierzają powołać do życia poszczególne związki komunalne i t. p.

8) Korespondencja, związana z czynnościami Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego załatwiana jest przez kancelarię biura Związku Miast i Związku Powiatów w zależności od tego, czy dotyczy ona związków miejskich, czy ziemskich.

9) Do czasu wyboru 8-miu członków Komisji przez ogólny zjazd lekarzy samorządowych w skład Komisji wejdzie 8-miu członków, wybranych przez istniejący Komitet Wykonawczy zjazdów lekarzy i działaczy sanitarnych samorządowych.

PROJEKT REGULAMINU KOMISJI URBANISTYCZNEJ PRZY ZWIĄZKU MIAST POLSKICH.

(Załącznik Nr. 3 do protokołu posiedzenia Zarządu Z. M.).

§ 1.

W celu udzielania fachowych porad w dziedzinie planowania i zabudowy miast i miasteczek tworzy się przy Związku Miast Komisję (Poradnię) Urbanistyczną.

§ 2.

Komisja (Poradnia) Urbanistyczna jest instytucją stałą. W skład Komisji wchodzi następujące osoby:

- 1) 5 osób delegowanych przez Związek Miast Polskich w tym dyrektor biura Związku Miast Polskich lub jego zastępca,
- 2) 4 delegatów Towarzystwa Urbanistów,
- 3) inżynier geometra, zaproszony przez poprzednie osoby.

Wyżej wymienione osoby powołują ze swego grona przewodniczącego.

Kadencja członków kolegium poradni jest roczna, przyczem ustępujący mogą być ponownie delegowani przez wskazane w paragrafie niniejszym organizacje.

Na posiedzenia kolegium poradni zapraszani mogą być przedstawiciele Ministerstwa Robót Publicznych, Spraw Wewnętrznych oraz innych Ministerstw.

§ 3.

Sekretariat Komisji (poradni) mieści się w biurze Związku Miast.

§ 4.

Zadania swoje Komisja (poradnia) spełnia przez:

a) udzielanie porad ustnych i pisemnych zarządom miast i miasteczek, związanych ze sprawami pomiarów, planowania i zabudowy miast,

b) zachęcanie zarządów miast do podejmowania prac regulacyjnych na terenie miasta, oraz udzielanie instrukcji i wskazówek, dotyczących sposobu racjonalnego przeprowadzania pomiarów, sporządzania planów zabudowy i racjonalnego stosowania przepisów budowlanych,

c) zbieranie materiałów i dat statystycznych, dotyczących stanu i potrzeb miast w tej dziedzinie,

d) urządzanie odczytów, opracowywanie referatów na ogólne i regionalne zjazdy miast z dziedziny planowania i zabudowy miast,

e) opinjowanie w sprawach dotyczących zabudowy miasta na żądanie zarządów miast i instytucji społecznych lokalnych, zajmujących się sprawami zabudowy swego miasta oraz wydawanie opinii na żądanie zarządów miast i władz o projektach zabudowy, wykonanych na zlecenie miast lub władz,

f) zaprowadzenie listy rzeczoznawców i instytucji fachowo uzdolnionych do wykonywania prac pomiarowych i planowania miast,

h) opinjowanie o projektach ustaw w tej dziedzinie dla Zarządu Związku Miast i ustalanie norm wynagrodzenia za sporządzanie planów pomiarowych i projektów zabudowy oraz opracowywanie projektów normalnej umowy, regulującej wzajemny stosunek między miastem, a wykonawcą w porozumieniu z zainteresowanymi organizacjami zawodowymi i przedstawianie ich do aprobaty Zarządowi Związku Miast.

§ 5.

Komisja ma prawo zapraszać referentów poszczególnych spraw z poza swego grona, oraz powoływać rzeczoznawców przy rozważaniu i opinjowaniu spraw poważniejszych lub specjalnych. Referenci i rzeczoznawcy mają głos doradczy. Zainteresowane zarządy miast przez upoważnione osoby mogą brać udział w posiedzeniach, na których rozważane są sprawy ich miast.

Decyzje w sprawach technicznych nie mogą zapadać wbrew opinii większości reprezentowanych na posiedzeniu fachowców.

§ 6.

Poradnia może po uprzednim porozumieniu się z zainteresowanym zarządem miasta, delegować rzeczoznawców w celu zbadania sprawy na miejscu, o ile uzna to za konieczne dla powzięcia opinii.

§ 7.

Poszczególni referenci za opracowane opinie pisemne w sprawach fachowych otrzymują honorarium według norm opracowanych przez Komisję wspólnie z Towarzystwem Urbanistów i przyjętych przez Zarząd Związku Miast. W miarę środków i potrzeby Komisja (poradnia) może utrzymywać stałego swego referenta przy biurze Związku Miast.

§ 8.

Delegaci Towarzystwa Urbanistów, jak również stały referent powołany zgodnie z § 7 w czasie pełnienia swych funkcji nie mogą wykonywać planów regulacyjnych dla miast, korzystających z usług poradni i nie mogą brać udziału w wydawaniu przez Komisję opinii o planach i projektach regulacyjnych, sporządzonych przez nich przed wejściem ich do Komisji. To samo dotyczy członka geometry, gdy chodzi o plany pomiarowe.

§ 9.

Porady zwykle, nie wymagające bliższych studjów i wyjazdów, udzielane miastom przez poradnię są bezpłatne. Porady, wymagające szczegółowych opracowań (wyjazdu na miejsce) są przez miasta opłacane w stosunku do powierzchni zajmowanej przestrzeni w ha. i w stosunku do wysokości budżetu. Koszty wyjazdu rzeczoznawców ustala się następująco: zwrot biletu kolejowego II klasy oraz diety w granicach 35 — 75 zł. za dobę. Szczegółowe normy opłat od miast za czynności poradni opracuje kolegium Komisji (kolegium poradni).

§ 10.

Posiedzenia kolegium Poradni są zwoływane przez Przewodniczącego w miarę istotnej potrzeby.

Członkowie Poradni pobierają za uczestnictwo w posiedzeniu diety za każde posiedzenie, ustalone przez kolegium i zatwierdzone przez Zarząd Związku Miast.

§ 11.

Rzeczoznawca członek Tow. Urbanistów, który odmówi wyjazdu lub zreferowania powierzonej przez Poradnię sprawy bez podania motywów zostaje skreślony przez kolegium Poradni z ewidencyjnej listy Poradni.

§ 12.

Budżet Poradni opracowuje Poradnia i przedstawia do uchwalenia Zarządowi Związku łącznie z budżetem Związku. Budżet ten jest załącznikiem do budżetu ogólnego Związku Miast Polskich.

ZASADY ORGANIZACJI WOJEWÓDZKICH ZJAZDÓW MIAST.

(Załącznik Nr. 3 do protokołu posiedzenia Zarządu Z. M.).

1) Związek Miast organizować będzie zjazdy miast poszczególnych województw. Dla miast tych województw, w których liczba miast jest stosunkowo nieduża, mogą być organizowane wspólne zjazdy z miastami sąsiednich województw.

2) Zadaniem wojewódzkich zjazdów miast jest: a) rozważenie zagadnień usprawnienia administracji miejskiej, b) wymiana wzajemnych doświadczeń miast i informowanie miast o najwłaściwszych sposobach rozwiązywania poszczególnych zagadnień, c) ułatwianie organizowania zbiorowych przedsięwzięć miast w dziedzinie ich gospodarczej działalności, d) omawianie lokalnych potrzeb miast, e) omawianie ogólnych zagadnień samorządu miejskiego.

3) Wojewódzkie zjazdy mogą być połączone ze zwiedzaniem urzędów miejskich, zwłaszcza zaś tych urzędów, które stanowić będą przedmiot referatów. Referaty zjazdowe powinny być wygłaszane o ile możliwości kolejno w tych miastach, w których uczestnicy zjazdu zwiedzać będą odnośne urzędy miejskie.

4) Czynności organizacyjne należą do Zarządu Związku Miast przy współudziale komitetów lokalnych dla organizowania zjazdów względnie zarządów istniejących kół miast. Komitety lokalne powołuje po raz pierwszy Zarząd Związku Miast w dalszym ciągu komitety takie wybierają każdorazowe wojewódzkie zjazdy miast. We wszystkich posiedzeniach komitetów lokalnych względnie zarządów kół, na których rozpatrywane są sprawy organizacji zjazdów, bierze obowiązkowo udział dyrektor biura Związku Miast względnie wyznaczony przez niego urzędnik tegoż biura.

5) Termin i miejsce zjazdu oraz porządek obrad ustala komitet lokalny względnie zarząd miejscowego koła miast, przyczem jednak Zarząd Związku Miast może ustalić które tematy powinny być poruszone na poszczególnych zjazdach, niezależnie od ewent. innych tematów.

Do komitetów lokalnych względnie zarządów kół należy poza tem ustalenie referentów i zajęcie się wszystkimi formalnemi i gospodarczymi czynnościami, związanymi ze zwołaniem zjazdu (zaproszenia, lista uczestników, wybór sali obrad, organizacja wycieczek, noclegi) i t. p. O ileby komitet lokalny, względnie zarząd koła, nie mógł ustalić osoby referenta poszczegółnej sprawy, zadanie wyszukania odpowiedniego referenta spoczywa na biurze Związku Miast.

6) Referaty na zjazdy miast należy powierzać, o ile możliwości miejscowym działaczom samorządowym, zaliczając do nich również personel urzędniczy, zwłaszcza zaś personel fachowy.

Komitet lokalny, względnie zarząd koła, może zwrócić się o wygłoszenie referatu na zjeździe również do osób, zajmujących urzędowe stanowiska we władzach państwowych, względnie we władzach, sprawujących nadzór nad samorządem terytorjalnym.

Referentom należy umożliwić — w razie potrzeby — wyjazd do innych miast dla zapoznania się na miejscu ze stanem tych urzędów, które stanowić mają przedmiot referatu; w sprawie tej referent powinien porozumieć się z komitetem lokalnym, względnie zarządem koła.

Referentom należy ponadto dostarczyć odpowiedni materiał liczbowy ze wszystkich miast danego województwa.

7) Referaty wygłaszane przez miejscowych działaczy samorządowych nie są honorowane; referentom mogą być jednak zwracane wydatki, związane z wyjazdem do innych miast, o czem wspomniano wyżej. Koszta przejazdu obliczać należy według biletów II klasy, a diety, w wysokości 35 zł. za dobę. Referaty wygłaszane przez inne osoby mogą być honorowane, stosownie do porozumienia z temi osobami komitetu lokalnego (zarządu koła) lub też biura Związku Miast.

8) Wszelkie materiały, potrzebne referentom, zbiera, opracowuje i dostarcza biuro Związku Miast, stosownie do porozumienia z referentami. O ile istniejące koło miast posiada własne biuro, to zadanie powyższe spoczywa na tem biurze, które przy zbieraniu i opracowywaniu materiałów powinno się stosować do dyrektyw biura Związku Miast.

9) Poszczególne miasta wysyłają na zjazdy województkie na koszt miasta delegatów w takiej liczbie, w jakiej wysyłają swych delegatów na ogólne zjazdy miast, na podstawie statutu Związku Miast, względnie na zjazdy, przewidziane statutem miejscowych kół.

Poza tem w zjazdach wojewódzkich mogą brać udział bez prawa głosowania inne osoby z pośród miejscowych działaczy samorządowych.

Zaproszenia na zjazdy powinny być wysyłane do wszystkich istniejących komitetów lokalnych dla organizowania wojewódzkich zjazdów miast i do zarządów wszystkich istniejących kół.

Komitet lokalny, względnie zarząd koła, jak również biuro Związku Miast może zaprosić na zjazd również inne osoby nawet z poza terenu danego województwa, których udział w zjeździe mógłby być pożądanym.

O dopuszczalności udziału w dyskusji na zjeździe innych osób, poza delegatami miast, rozstrzyga w każdym wypadku prezydium zjazdu.

10) Prezydium zjazdu stanowi komitet lokalny. O ile na danym terenie istnieje koło miast, prezydium zjazdu powołuje się w sposób przewidziany w statucie koła.

11) Prezydium zjazdu decyduje o tem, które sprawy, poruszone na zjeździe, mają być poddane pod głosowanie. Nie dotyczy to oczywiście tych spraw, które powinny być poddane pod głosowanie na podstawie statutów istniejących kół miast.

12) Uchwały zjazdu, o ile nie mają wyłącznie charakteru lokalnego, uważane są za wnioski do Zarządu Związku Miast. Wykonanie innych uchwał należy do komitetu lokalnego, bądź do Zarządu Związku Miast, stosownie do każdorazowego porozumienia.

W tych wypadkach, gdy istnieje koło miast, wykonanie uchwał zjazdu należy do odpowiedniego organu, przewidzianego statutem koła.

13) O zwołaniu zjazdu miast komitet lokalny, względnie zarząd koła obowiązany jest zawiadomić przynajmniej na tydzień przed zjazdem Urząd Wojewódzki oraz te starostwa, na terenie których odbywają się zjazdy. Związek Miast zawiadamia o zjeździe Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Na posiedzenia komitetu lokalnego, względnie zarządu koła, na których rozpatrywane są sprawy organizacji zjazdu, mogą być zapraszani przedstawiciele władzy nadzorczej.

Na życzenie władz nadzorczych porządek obrad zjazdu może być uzupełniony, przy czem w tych wypadkach władza nadzorcza może wyznaczyć referenta sprawy i określić program referatu.

14) Wydatki, związane ze zjazdami wojewódzkimi pokrywa Związek Miast. Wysockość wspomnianych wydatków ustala komitet lokalny w porozumieniu z dyrektorem biura Związku Miast.

O ile jednak istnieje koło miast, pobierające składki od swych członków, wydatki, związane ze zjazdami, pokrywa koło.

Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

REORGANIZACJA INSTYTUCJI UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.

W Nr. 81 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 635 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r. o organizacji i funkcjonowaniu instytucji ubezpieczeń społecznych. W myśl powyższego rozporządzenia, został zmieniony wewnętrzny ustrój Kas chorych, a m. in. zwiększono okręgi działania Kas chorych, które powinny obecnie obejmować co najmniej 10.000 ubezpieczonych; organem uchwalodawczym jest rada zarządzająca, licząca najwyżej 22 członków, a w większych Kasach w tem sześciu z nominacji; czynne prawo wyborcze mają osoby, które ukończyły 24 lata. Organem wykonawczym jest dyrekcja, w skład której wchodzi dyrektor i lekarz naczelny; przyczem rola tego ostatniego jest poważnie zwiększona.

Wszystkie inne instytucje ubezpieczeń społecznych (jak od wypadków, na starość i t. p.) otrzymują jednolitą organizację, posiadając radę zarządzającą (organ uchwalodawczy) i dyrektora o szerokich uprawnieniach. Analogicznie do organizacji Kas chorych zostały zorganizowane okręgowe i ogólnopństwowe związki Kas chorych.

Rozporządzenie to szczegółowo normuje uprawnienia władz nadzorczych nad Kasami chorych i zakładami ubezpieczeń społecznych. Władza nadzorcza ma prawo: lustrować instytucje, brać udział w posiedzeniach organów, zwoływać posiedzenia tych organów, rozwiązywać organa kolegjalne, zawieszać dyrektorów, zatwierdza wybór dyrektora i naczelnego lekarza, ustanawia komisarzy lub tymczasowe organa kolegjalne na okres najwyżej 2 lat. Poza tem władza nadzorcza zatwierdza uchwały o budżecie, lokatach, o nabywaniu i zbywaniu nieruchomości, zaciąganiu pożyczek, dokonywaniu inwestycji pozabudżetowych, zatwierdzeniu sprawozdań finansowych.

Jako pierwsze rozporządzenie wykonawcze do tego rozporządzenia ukazało się w Nr. 86 Dzien. U. R. P. pod poz. 678 rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społecznej z dnia 1 grudnia 1930 r. o tymczasowych władzach Kas chorych, które to rozporządzenie precyzuje sposób powoływania, charakter służbowy i zakres kompetencji komisarzy zarządzających i rewizyjnego, tymczasowej komisji rozjemczej i ewent. tymczasowych organów kolegjalnych.

ZMIANA ROZPORZĄDZENIA O PRZEDSIĘBIORSTWIE „POLSKIE KOLEJE PAŃSTWOWE“.

W Nr. 82 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 641 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwo-

we". Ze zmian, interesujących związki komunalne, zawarte jest tam w pkt. 11) art. 1 postanowienie, nowelizujące dotychczasowy art. 8 w tym kierunku, że, o ile dotychczas „Polskie Koleje Państwowe” wolne były od obowiązku opłacania podatków i danin na rzecz Skarbu Państwa i samorządu, to obecnie przedsiębiorstwo to wolne jest od wszelkich podatków, danin i opłat publicznych, od których wolny jest Skarb Państwa, a więc „Polskie Koleje Państwowe” będą świadczyły na rzecz związków komunalnych na równi ze Skarbem Państwa.

ZMIANA USTAWY O POCZCIE, TELEGRAFIE I TELEFONIE.

W Nr. 82 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 642 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r. o zmianie ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o pocście, telegrafii i telefonii. Z postanowień, interesujących miasta rozporządzenie to przewiduje w pkt. 5 art. 1 zmianę art. 20 dotychczasowej ustawy w tym kierunku, że, o ile dotychczas należytości pocztowe i t. p. były ściągane, jak podatki skarbowe, to obecnie ma do ściągania ich zastosowanie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, p. 342), a więc gminy pobierają za te czynności odszkodowanie, określone w art. 54 powyższego rozporządzenia.

ZMIANA ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZPLITEJ O POLICJI PAŃSTWOWEJ.

W Nr. 82 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 643 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r., zmieniające dotychczasowe rozporządzenie z dn. 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej. Z zagadnień, specjalnie interesujących związki komunalne, zmiany dotyczą: 1) art. 3 dotychczasowego dekretu, w brzmieniu którego obecnie wyraźnie stwierdzono, że policja podlega rządowym władzom administracji ogólnej, a ponadto, że w miastach, stanowiących osobne powiaty dla celów administracji państwowej, nie z reguły, jak dotychczas, lecz w drodze specjalnego rozporządzenia Rady Ministrów do odwołania można przyznać organom tych miast częściowe lub całkowite uprawnienia władz administracji ogólnej w zakresie dysponowania policją, 2) art. 13, na mocy którego ciąży na gminach nowy obowiązek dostarczania dla oficerów i nieskoszarowanych szeregowych policji mieszkań prywatnych, a wysokość opłat ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i 3) art. 143, który obecnie do dnia 1 stycznia 1933 r. przesunie termin, do którego Rada Ministrów ma ustalić, jakie organa będą spełniały funkcje, pełnione dotychczas przez policję państwową.

PRZEKAZANIE PODATKU WOJSKOWEGO GMINOM.

W myśl art. 90 ustawy z dnia 23 maja 1929 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, osoby, zwolnione od służby wojskowej, opłacają podatek wojskowy na rzecz Skarbu Państwa. Obecnie, w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, p. 645), podatek ten może być w drodze rozporządzenia Rady Ministrów przekazany w całości lub w części na rzecz gmin miejskich i wiejskich.

Nie będzie to jednak miało wielkiego efektu finansowego, bowiem dotychczasowy wymiar tego podatku wynosił zaledwie 1½ miliona złotych, a pobór i egzekucja przedstawiała tyle trudności, że państwo faktycznie z tego źródła nie miało prawie żadnych dochodów.

ZMIANA USTAWY O ZABEZPIECZENIU NA WYPADEK BEZROBOCIA.

W Nr. 82 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 646 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r., na mocy którego to rozporządzenia zmieniono art. 4 ustawy z dnia 25 marca 1929 roku (Dz. U. R. P. Nr. 3 z r. 1930, poz. 18) w tym kierunku, że obowiązek objęcia ustawą z dn. 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia robotników przedsiębiorstw i zakładów pracy, zatrudniających mniej niż 5 robotników, który miał powstać od dnia 23 stycznia 1931 r., został przesunięty o dwa lata, a więc do dnia 23 stycznia 1933 r.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZPLITEJ O PRZYMUSIE POŁĄCZEŃ NIERUCHOMOŚCI ZABUDOWANYCH Z KANALIZACJĄ I WODOCIĄGIEM MIEJSKIM W NIEKTÓRYCH MIASTACH.

W Nr. 83 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 648 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r., uchylające rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 15 lutego 1928 r. o przymusie połączeń nieruchomości zabudowanych z kanalizacją i wodociągiem miejskim w miastach: Lublinie, Radomiu, Piotrkowie, Częstochowie, Kielcach, Dąbrowie-Górnicej i Sosnowcu (D. U. R. P. Nr. 17, poz. 142). W myśl powyższego rozporządzenia z dnia 29 listopada 1930 r. rozporządzenie z dnia 15.II. 1928 r. traci moc obowiązującą dla poszczególnych miast z dniem wydania dla odpowiednich miast na podstawie art. 415, wzgl. 416 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, p. 202) przepisów miejscowych, ustalających w myśl art. 410 pkt. 9 tegoż rozporządzenia, obowiązek przyłączenia poszczególnych działek do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

NOWY KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO I PRZEPISY WPROWADZAJĄCE KODEKS.

Jako dalszy krok do unifikacji ustawodawstwa sądowego w Nr. 83 Dzien. U. R. P. pod poz. 651 i 652 ukazały się rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 29 listopada 1930 r. zawierające 1) Kodeks Postępowania Cywilnego i 2) przepisy wprowadzające Kodeks Postępowania Cywilnego. Oba te rozporządzenia wchodzą jednak w życie dopiero z dniem 1 stycznia 1933 r., a do tego czasu obowiązują w dalszym ciągu dotychczasowe przepisy. Z przepisów, specjalnie interesujących związki komunalne, należy tu wspomnieć o art. 143 Kod. Post. Cyw. i art. XIII przepisów wprowadzających; dotyczą one doręczania pism sądowych i postanawiają, że doręczanie przez organa gminne jest możliwe tam tylko, gdzie nie jest wprowadzone stałe dostarczanie korespondencji pocztowej; szczegółowy tryb doręczania zapomocą organów samorządowych określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z właściwym ministrem.

OBOWIĄZEK DOSTARCZANIA MIESZKAŃ NAUCZYCIELOM SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W Nr. 86 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 662 ogłoszone zostało rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 3 grudnia 1930 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych. W myśl powyższego rozp. na gminach (obszarach dworskich), ciąży obowiązek dostarczania nauczycielom mieszkań i t o b e z p ł a t n i e, przyczem nauczyciel może nie przyjąć dostarczonego mu mieszkania, znajdującego się w budynku, nieprzeznaczonym na cele szkolne. W razie niedostarczenia mieszkania, lub, gdy nauczyciel mieszkania nie przyjmuje, wówczas gmina płaci nauczycielowi dodatek na mieszkanie w wysokości i na zasadach, określonych dla funkcjonariuszów państwowych, przyczem Skarb Państwa ma prawo zająć na ten cel dodatki do podatków państwowych. Min. W. R. i Ośw. Publ. preliminowało na dodatki mieszkaniowe dla nauczycieli szkół powszechnych na r. 1931/32 szesnaście (16) milionów złotych i co najmniej taką sumą, jeśli nie znacznie wyższą, obciążyło to rozporządzenie budżety związków komunalnych.

ZMIANA RÓZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZPLITEJ O PRAWIE BUDOWLANEM I ZABUDOWANIU OSIEDLI.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, p. 663) dokonana została częściowa nowelizacja rozporządzenia Prezvdenta Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, p. 202). Z pośród zmian następujące specjalnie interesują i to w sposób bezpośredni miasta: 1) postanowienie art. 27, zobowiązujące do zawiadomienia władz państwowych o przystąpieniu do sporządzenia planu zabudowania terenów, znajdujących się w obrębie strefy nadgranicznej, lub będących własnością Skarbu Państwa — rozszerzone zostały i na te wypadki, gdy planem zabudowania objęte są obszary, których dotyczą postanowienia przepisów o przebudowie ustroju rolnego, 2) całkowicie zmienione zostało dotychczasowe brzmienie art. 380, którego postanowienie dawało podstawę do dokonywania zmian i przeróbek, lub rozbiórki budynku, wzniesionego bez pozwolenia, wzgl. niezgodnie z pozwoleniem. Znowelizowany artykuł precyzuje szczegółowiej wypadki, w których można tego żądać, stwierdza, że całe postępowanie powinno być oparte na przepisach postępowania przymusowego w administracji, upoważnia do działania w pewnym zakresie i w pewnych wypadkach również i organa wykonawcze, powołane do utrzymania publicznego bezpieczeństwa, spokoju i porządku, 3) dodany został nowy art. 393-a, który analogicznie do podobnego w swej treści art. 78 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 19.I. 1928 r. (D. U. R. P. Nr. 11, p. 86) stwierdza, że uprawnienia władz i organów samorządowych oraz wydziałów wykonawczych Komisji uzdrowiskowych, wynikające z prawa budowlanego, są odwoławalne i, że Rada Ministrów może wszystkim lub niektórym w całości lub w części uprawnienie to cofnąć i nadać innym organom państwowym lub samorządowym. W związku z powyższem w art. 398-a przewiduje możliwość zmian we właściwości władz, powołanych do rozstrzygania odwołań, 4) art. 410 pkt. 9, przewidujący możliwość wydawania przepisów miejscowych w sprawach rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, rozszerzony został przez dopuszczenie do uregulowania temi przepisami sprawy opłat za prawo przyłączenia działek do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i za prawo pobierania wody z wodociągu gminnego i korzystania z kanałów gminnych.

ZMIANA ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA O BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO.

W Nr. 86 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 666 ukazało się rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 3 grudnia 1930 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 30 maja 1929 r. o połączeniu (fuzji) państwowych instytucji kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego. Z postanowień nowego rozporządzenia zasługują na specjalną uwagę i bezpośrednio interesują miasta przepisy art. 8 (pkt. 4 art. I rozporz. z 3.XII. 1930 r.) i art. 10-a (pkt. 10 art. 3 tegoż rozporządzenia). Art. 8 postanawia, że pożyczki komunalne będą zabezpieczone prawem zastawu na publicznych świadczeniach pieniężnych, wzgl. innych wpływach majątkowych samorządów oraz ewentualnie na ich majątku. Prawo, nabyte przez osoby trzecie na takich dochodach po udzieleniu przez Bank pożyczki, są wobec Banku bez skutku prawnego, a Bankowi służy pierwszeństwo do zaspokojenia swych należności, jedynie roszczenia Skarbu Państwa, oparte na tytułach publiczno-prawnych mają pierwszeństwo przed roszczeniem Banku. Art. 10 zawiera postanowienie, że Bank może prowadzić egzekucję swych należności wedle swego uznania bądź na zasadzie ogólnie obowiązujących ustaw, bądź w trybie postępowania przymusowego w administracji.

ZMIANA GRANIC MIASTA TUCHOLI W WOJEW. POMORSKIEM.

W Nr. 88 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 687 ogłoszone zostało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1930 r. o zmianie granic miasta Tucholi w powiecie tucholskim województwie pomorskim, a to w drodze włączenia terytorjum gminy wiejskiej Koślinka do gminy miejskiej Tuchola.

ROZSZERZENIE GRANIC MIASTA KRAKOWA.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 698), dokonane zostało, nieznaczne zresztą, rozszerzenie granic gminy st. kr. miasta Krakowa przez włączenie do miasta z gminy wiejskiej Wola-Duchowna w powiecie i wojew. krakowskim paru parcel i połowy niektórych dróg tejże gminy.

ZNIESIENIE URZĘDU AKCYZ I MONOPOLÓW W INOWROCŁAWIU (WOJ. POZNAŃSKIE).

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 21 października 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, p. 683) zniesiony został urząd skarbowy akcyz i monopolów w Inowrocławiu, a agendy jego przekazane zostały takiemu urzędowi w Gnieźnie.

PODWYŻSZENIE WYSOKOŚCI EMISJI 5% POŻYCZKI KONWERSYJNEJ Z R. 1924.

Minister Skarbu rozporządzeniem z dnia 19 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, p. 685) podwyższył wysokość emisji 5% pożyczki konwersyjnej z r. 1924 z 250 milionów złotych do 270 milionów.

ZASZEREGOWANIE KILKU MIAST DO WYŻSZYCH KLAS CZYNSZOWYCH Z TYTUŁU USTAWY O ZAKWATEROWANIU WOJSKA W CZASIE POKOJU.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 września 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88, p. 690) zaliczono miasta: Kopyczyńce do III, Skałat do IV, Dawidgródek, Korzec i Skalę n/Zbruczem do VII i Kleck do VIII klasy czynszowej w rozumieniu ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr. 97, s. 681).

NADANIE GMINIE ŁASKARZEW-OSADA W WOJEW. LUBELSKIM UPRAWNIENIÓW FINANSOWYCH GMINY MIEJSKIEJ.

W Nr. 88 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 691 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 października 1930 r. w sprawie zastosowania do gminy wiejskiej Łaskarzew-Osada w powiecie garwolińskim, w wojew. lubelskim przepisów ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r., dotyczących gmin miejskich.

PRZENIESIENIE SIEDZIBY WEJHEROWSKIEGO URZĘDU AKCYZ I MONOPOLÓW PAŃSTWOWYCH.

Minister Skarbu rozporządzeniem z dnia 20 listopada 1930 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 89, poz. 700) przeniósł siedzibę urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych w Wejherowie do Gdyni, nie zmieniając terytorjalnego zakresu działania urzędu.

ZMIANA NAZWY IZB SKARBOWYCH W POZNANIU I GRUDZIĄDZU.

W Nr. 89 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 701 ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 listopada 1930 r., zmieniające nazwy izb skarbowych w Poznaniu i Grudziądzu, a mianowicie: nazwę „Wielkopolska Izba Skarbowa w Poznaniu“ zmienia się na „Izba Skarbowa w Poznaniu“, a nazwę „Pomorska Izba Skarbowa w Grudziądzu“ na „Izba Skarbowa w Grudziądzu“.

ROZCIĄGNIENIE MIEJSKICH PRZEPISÓW POLICYJNO-BUDOWLANYCH NA NIEKTÓRE OSIEDLA GMIN WIEJSKICH WOJEW. WOŁYŃSKIEGO.

Rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 1 grudnia 1930 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 89, p. 703), wydanem w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, rozciągnięto przepisy policyjno-budowlane dla gmin miejskich, zawarte w art. 172-263 rozporz. Prezyd. o prawie budowlanem, na 1 miasteczko w powiecie krzemienieckim, na 3 miasteczka w powiecie horochowskim, na 4 miasteczka, na 2 wsie i 1 osadę w powiecie kowieńskim w wojew. wołyńskim.

ZEZWOLENIE POMORSKIEMU WOJEW. ZW. KOMUNALNEMU NA ZACIĄGNIĘCIE POŻYCZKI OBLIGACYJNEJ 1 MILJONA ZŁOTYCH W ZŁOCIE.

W Nr. 283 Monitora Polsk. pod poz. 390 ogłoszone zostało zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 listopada 1930 r. o zezwoleniu Pomorskiemu Wojewódz-

kiemu Związkowi Komunalnemu na zaciągnięcie pożyczki obligacyjnej 1 milion złotych w złocie przez wypuszczenie 7% obligacji, podlegających umorzeniu w ciągu 25 lat. Pożyczka ma być przeznaczona głównie na rozbudowę zakładów opieki społ. i zdrowia publicznego.

PRZEKAZANIE ZARZĄDU POLICJI MIEJSCOWEJ BURMISTRZOWI TARNOWSKICH GÓR.

Zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 października 1930 r. (Monitor Polski Nr. 284, poz. 395) zarząd policji w gminie miejskiej Tarnowskie-Góry, sprawowany dotychczas przez osobnego urzędnika państwowego, — przekazany został burmistrzowi gminy m. Tarnowskie-Góry.

ZWIĘKSZENIE KREDYTÓW MINIST. PRACY I OP. SPOŁECZNEJ NA POMOC DLA BEZROBOTNYCH.

W Nr. 18 „Samorządu Miejskiego“ z r. b. na str. 878 podaliśmy wiadomość o podwyższeniu kredytu dla Ministra Pracy i Op. Społ. na pomoc dla bezrobocia do wysokości 48 milionów złotych na rok bieżący. Obecnie w Nr. 285 Monitora Polsk. pod poz. 398 ogłoszona została uchwała Rady Ministrów z dnia 5 grudnia 1930 r. o dalszem podwyższeniu kredytów na dopłaty do zabezpieczenia na wypadek bezrobocia oraz pomoc dla bezrobotnych miast i wsi o sumę 15 milionów zł., t. j. do sumy 63 milionów zł. na r. b. Kredyt ten ma służyć na pokrycie niedoborów Funduszu Bezrobocia, na doraźną pomoc dla bezrobotnych i na koszty ich zatrudnienia przez samorządy.

UPRAWNIENIE NA ZAKŁAD ELEKTRYCZNY W KAMIENIU KOSZYRSKIM (WOJ. POLESKIE).

W Monitorze Polskim Nr. 285 ogłoszone zostało obwieszczenie Min. Robót Publicznych o nadaniu Geni Kocmanowej, zamieszkałej w Kamieniu Koszyrskim, wojew. poleskiem na zakład elektryczny. Uprawnienie obejmuje obszar osady Kamień-Koszyrski i 9 wsi gminy wiejskiej Kamieńca-Koszyrskiego i nadane zostało na 20 lat. Opłata ma wynosić 100 gr. za kilowatgodzinę dla światła i 50 groszy za kilowatgodzinę dla siły.

STATUT ORGANIZACYJNY PREZYDJUM RADY MINISTRÓW.

Uchwałą Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1930 r. (Monitor Polski Nr. 288, poz. 406) zatwierdzony został nowy statut organizacyjny Prezydium Rady Ministrów. Prezydium składa się z 4 biur, poza szeregiem specjalnych urzędów, zakładów i komisyj, podległych Prezesowi Rady Ministrów: Istnieją: 1) biuro prezydjalne — załatwia sprawy polityczne, prasowe i budżetowe Prezydium, 2) biuro prawne — opracowuje, opiniuje, uzgadnia, referuje i zarządza ogłaszanie projektów ustaw, rozporządzeń i zarządzeń, 3) biuro ekonomiczne — uzgadnia sprawy ekonomiczne, wpływające z poszczególnych ministerstw, opracowuje wnioski w sprawach ekonomicznych, sporządza sprawozdania w tym zakresie, załatwia sprawy administracyjne Komitetu Ekonomicznego Ministrów; biuro dzieli się na siedem referatów, 4) biuro usprawnienia administracji współpracuje z Komisją dla Usprawnienia Admin. Publicznej i załatwia sprawy, dotyczące uspraw-

nienia administracji, dekoncentracji, metod pracy i t. p. Ponadto biuro współdziała w sprawach etatów personalnych wszystkich władz i w sprawach uposażeń funkcjonariuszów państwowych, oraz załatwia wszelkie sprawy personalne, orderowe, wpływające do Prezydium Rady Ministrów.

REGULAMIN KOMITETU EKONOMICZNEGO MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 12.XII b. r. przyjęła nowy regulamin Komitetu Ekonomicznego Ministrów (Mon. Polski Nr. 290, poz. 410). W skład Komitetu wchodzi: prezes rady ministrów, lub minister, przez niego wyznaczony jako przewodniczący, oraz jako członkowie: minister Skarbu, Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społ., Komunikacji i Spraw Zagranicznych. Inni ministrowie biorą udział w posiedzeniach, gdy są rozpatrywane sprawy z zakresu ich właściwości. Zastępują ministrów ich delegaci z prawem głosu stanowczego. Komitet rozpatruje lub ustala: 1) ogólne zasady i program polityki ekonomicznej Rządu i samorządu, 2) wnioski ustawodawcze z dziedziny gospodarczej, 3) sprawy o znaczeniu ekonomicznym, które wymagają decyzji Rady Ministrów, 4) wszelkie sprawy gospodarcze poszczególnych dziedzin życia ekonom., należące do zakresu działania kilku ministerstw. Uchwały Komitetu, dotyczące zakresu działania właściwego ministra, nie mogą zapaść w jego nieobecności w obradach Komitetu.

INSTRUKCJE O PROWADZENIU REJESTRU MIESZKAŃCÓW.

W związku z ogłoszonym w Nr. 84 D. U. R. P. pod poz. 653 rozporządzeniem Min. Spraw Wewn. z dnia 18.X. b. r. o meldunkach i księgach ludności (p. „Samorząd Miejski“ Nr. 23 z r. b., str. 1162 i n.), ogłoszona została w Monitorze Polskim Nr. 291 pod poz. 411 szczegółowa instrukcja Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 listopada 1930 r. o prowadzeniu rejestru mieszkańców. Pełny tekst instrukcji, poprzedzony szeregiem wyczerpujących i autorytatywnych wyjaśnień, podany jest w podręczniku „Księgi ludności i meldunków w Polsce“, opracowanym przez radcę Min. Ppr. Wewn. B. Brodowskiego.

DJETY I KOSZTA PODRÓŻY CZŁONKÓW KOMISYJ WYBORCZYCH DO SEJMU.

W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie okólnym z dnia 21.X. 1930 r. (Dzien. Urzęd. Min. Spr. Wewn. Nr. 17, poz. 366) wyjaśniło, że przewodniczący i członkowie komisyj wyborczych, o ile wskutek udziału w pracach wyborczych ponieśliby dotkliwy uszczerbek w swym zarobku dziennym, otrzymują na odpowiednio uzasadnione żądanie pełne djetyienne za dni rzeczywistej pracy, o ile zaś mieszkają poza miejscem swego urzędowania — również zwrot kosztów podróży; członkowie Komisyj Okręgowych według siódmego stopnia służbowego, a — komisyj obwodowych — według ósmego funkcjonariuszów państwowych.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego

ZAKRES UPRAWNIEŃ WŁADZY NADZORCZEJ.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po przeprowadzonej w dn. 4.XI. z. r. rozprawie wydał wyrok (L. Rej. 2431/28), w którym uchylił częściowo orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi w przedmiocie postoju furmanek i handlu owocami na rynku oraz urządzenia rynku.

ZASADA PRAWNA. Na zasadzie postanowień ustawy z d. 7.X.1921 r. (Dz. U. poz. 656) i ustawy sanitarnej z d. 19.VII.1919 r. (Dz. pr. poz. 371), oraz rozporządzeń Nadzwyczajn. Nacz. Komisarza do spraw walki z epidemjami z dn. 10.IV.1921 r. (Dz. U. poz. 346) i Rady Ministrów z dn. 13.X.1919 r. (Dz. U. poz. 489), służy władzy administracyjnej prawo zarządzenia zmiany wyznaczonego przez gminę miejsca postoju furmanów podczas targów.

PRZEBIEG SPRAWY. Starosta w B. przy rozpatrywaniu budżetu m. B. na rok 1928/29 decyzją z dn. 12.IV.1928 r. zażądał od Magistratu 1-o ażeby od dnia decyzji przenieść odbywające się dotychczas na rynku miasta targi i jarmarki na wskazany w piśmie plac miejski; 2-o — skoncentrować na tym samym placu sprzedaż warzyw, owoców i nabiału, które odbywają się dotychczas na niebrukowanych i niechlujnych placach, 3-o usunąć znajdującą się na rynku wagę pomostową, a natomiast urządzić skwer; 4-o przenieść postój furmanek na wskazany w piśmie plac; 5-o natychmiast przystąpić do naprawy bruków i chodników i 6-o wyłonić przez Radę Miejską Komisję Sanitarną, któraby wraz z lekarzem sanitarnym i Komendantem Policji przystąpiła do energicznej akcji celem utrzymania czystości posesji i estetycznego wyglądu miasta. Jako na podstawie prawnej swojego zarządzenia powołał się starosta na rozp. Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemjami, na art. 4 rozp. Rady Ministrów z dn. 13.XI. 1919 r., (Dz. Ust. poz. 489), na art. 15 i 11 rozp. Prezydenta Rzplitej z dn. 16.III. 1928 r. (Dz. Ust. poz. 310 i 311) i art. 63 dekretu z dn. 4.II. 1919 (Dz. Ust. poz. 140). Na pokrycie związanych z wykonaniem powyższej decyzji kosztów polecił Starosta wstawić do budżetu miasta sumę 2700 zł.

Na skutek odwołania Magistratu od powyższej decyzji Starosta Wojewoda Łódzki wydał w dn. 30.IV.1928 r. orzeczenie, w którym zatwierdził decyzję Starosty w części, dotyczącej

- 1) zaniechania postoju furmanek na rynku z tem, że Magistrat wybierze dla nich odpowiednie miejsce;
- 2) koncentracji handlu warzywem, owocami i mlekiem na jednym odpowiednio

urządzonym placu miejskim z tem jednak, że wybór placu pozostawia się magistratowi, przyczem i rynek główny może być brany pod uwagę;

3) innego urządzenia rynku głównego z tem, że nie koniecznie ma tam być urządzony skwer, rynek jednak winien być odznaczony i oddzielony od ulic (oparkanienie, otoczenie barjerami lub t. p.) w ten sposób, ażeby do studni na środku rynku pozostał dostęp dla ludności i dla straży ogniowej i roboty były wykonane do 15.V.1928 r.;

4) poprawy bruków i chodników, oraz

5) wyłonienia miejskiej Komisji Sanitarnej, mającej za zadanie wspólnie z państwowymi organami policji sanitarnej, utrzymanie posesji miejskich w czystości i czuwanie nad estetycznym wyglądem budynków w mieście.

Zarządzenie zaś Starosty o przeniesienie z rynku głównego na wskazany plac targu i wagi pomostowej, Wojewoda uchylił, uważając, że brak podstawy prawnej do wydania tego rodzaju zarządzeń ze strony państwowej władzy administracyjnej.

Skarżąc częściowo streszczone wyżej orzeczenie Wojewody Łódzkiego do N. T. A., Magistrat dowodzi, że 1) znosząc zarządzenie Starosty o przeniesienie z rynku targów, Wojewoda pozbawił tę swoją słuszną decyzję wszelkiego znaczenia, zatwierdzając zarządzenie Starosty, o zakazie postoju furmanek na rynku, handel bowiem na rynku w mieście całkowicie zależy od przyjazdu okolicznych furmanek; 2) zarządzenia Wojewody o koncentracji handlu warzywami, owocami i mlekiem na jednym, odpowiednio urządzonym placu, według wyboru Magistratu, zasadniczo Magistrat nie skarży, wyznaczony jednak przez Wojewodę termin dwumiesięczny jest stanowczo za krótki; 3) nakaz oddzielenia rynku od ulic oparkanieniem lub barjerami nie znajduje usprawiedliwienia w przytoczonych przez Wojewodę przepisach, żadnych bowiem wypadków, ani katastrof, ze względu na obecny stan targu nie notowano, gatunek zaś wody w studni od oparkanienia rynku się nie poprawi, przyczem skarżący nadmienia, że w myśl art. 10 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16.III.1928 r. (Dz. Ust. poz. 311), na wykonanie zarządzeń administracyjnych winien być przeznaczony termin roczny, a nie półtoramiesięczny, jaki wyznaczył Wojewoda; 4) zarządzenie o naprawie dróg i chodników jest zbyt ogólne, bez wskazania, jakie mianowicie bruki lub chodniki należałoby najpierw poprawić, ustanowienie kolejności zaś jest konieczne ze względu na fundusze, a raczej brak funduszy w kasie miejskiej.

MOTYWY WYROKU: N. T. A. rozważył, co następuje:

W wyroku z dn. 25.V.1925 r. L. Rej. 1001/24, N. T. A. wywiódł, iż zarządzenie władzy, zakazujące postoju furmanek na rynku miejskim, znajduje swoje uzasadnienie w postanowieniach art. 4 ustawy z dn. 7.X.1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. poz. 656), który zakazuje tamowania lub utrudniania ruchu na drogach publicznych, zaliczając do przeszkód w ruchu nie tylko bezpośrednie tamowanie komunikacji, lecz również wykonywanie czynności obok drogi, lub umieszczenie obok drogi przedmiotów, które w jakikolwiek sposób utrudnić mogą ruch na drogach. Ponadto do wydania odnośnego zarządzenia upoważniają władzę postanowienia zasadniczej ustawy sanitarnej z dn. 19.VII.1919 r. (Dz. U. poz. 371), postanowienia § 18 rozp. Naczelnego Komisarza do spraw walki z epidemjami z dn. 10.VI.1921 r. (Dz. U. poz. 346) i uprawnienie Starosty w zakresie bezpieczeństwa publicznego, płynące z art. 2 rozp. Rady Ministrów z dn. 1.X.1919 r. (Dz. P. p. 489).

W sprawie niniejszej zatem, wbrew twierdzeniu skargi, Starosta, kierując się wyżej wyszczególnionymi motywami, miał prawo wydać zarządzenie co do przeniesienia postoju furmanek z rynku głównego i Wojewoda, zatwierdzając odnośne zarządzenie Starosty, w niczym przepisom ustawy nie uchybił.

Jeżeli gmina miejska uważa, iż z chwilą przeniesienia z rynku głównego postoju furmanek, targi na rynku tym wcale nie mogą się odbywać, to może ona w granicach uprawnień przysługujących jej z mocy art. 63 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7.VI.1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. p. 468) urządzić targowisko w innym miejscu w warunkach dla siebie wygodniejszych.

Również niesłuszny jest zarzut skargi o nielegalności zarządzenia władzy o naprawie bruków i chodników ze względu na ogólnikowy tego zarządzenia charakter. Skoro ogólny stan bruków i chodników w mieście wymagał wkroczenia władzy administracyjnej ze względu na bezpieczeństwo publiczne, to zarządzenie to z natury swej musiało być ogólnikowe, a oczywiście wykonanie tego zarządzenia ze strony gminy, jako wchodzące w zakres gospodarki miejskiej winno znaleźć swój wyraz w budżecie gminy w granicach możliwości finansowych gminy.

Natomiast zarządzenie władzy, dotyczące odgrodzienia rynku głównego od przebiegających przez ten rynek ulic nie znajduje usprawiedliwienia w powołanych w zaskarżonym orzeczeniu przepisach.

Art. 50 rozp. z dn. 26.VI.1924 r., regulującego używanie i ochronę dróg (Dz. Ust. poz. 611), nakazuje odznaczenie zaraz po zauważeniu przeszkód wszelkiego rodzaju, powodujących przerwę komunikacji na drodze publicznej, za pomocą ustanowienia zapory, zmuszającej pojazd do zatrzymania się przed przeszkodą. Z treści tego przepisu wynika, iż ma on na względzie uszkodzenia drogi publicznej, o których należy uprzedzać jadące pojazdy. W danym wypadku zaś rozchodzi się o obszerny plac miejski, który sam przez się nie utrudnia, lecz przeciwnie, ułatwia cyrkulację pojazdów.

Przepisy rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 10.III.1928 r., o zaopatrywaniu ludności w wodę i usuwaniu nieczystości i wód opadowych (Dz. Ust. poz. 310 i 311), istotnie nakładają na gminy obowiązek zaopatrywania ludności w zdrową wodę do picia i usuwania nieczystości oraz wód opadowych, nadzór zaś za należytem wykonywaniem tego obowiązku powierzają władzy nadzorczej (art. 2 i 15 rozp. poz. 310 oraz art. 3 i 11 rozp. poz. 311). O ile zacytowanie powyższych przepisów mogłoby być usprawiedliwione w uzasadnieniu zarządzenia usunięcia z rynku furmanek, w celu zabezpieczenia czystości wody w studni i rynku od zanieczyszczenia, to powoływanie się na te przepisy w uzasadnieniu zarządzenia odgrodzienia rynku od przechodzących przez rynek ulic, nie da się usprawiedliwić.

W wyniku powyższych rozważań N. T. A. uznaje, iż to ostatnie zarządzenie władzy nie jest zgodne z przepisami ustawy, że zarzuty skargi, dotyczące wyznaczonych przez władzę terminów do wykonania przez gminę zarządzeń w myśl art. 3 p. b) ustawy o N. T. A., nie podlegają rozpoznaniu N. T. A., pozostałe zaś zarzuty nie znajdują uzasadnienia w przepisach obowiązujących, uchylił zaskarżone orzeczenie w części, dotyczącej zarządzenia oddzielenia rynku od przylegających ulic, pozatem skargę oddalił jako nieuzasadnioną.

ZBIORY ORZECZNICTWA NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Urzędowe wydawnictwo orzecznictwa ukazuje się od r. 1925 p. n. „Zbiór wyroków N. T. A.“ W skład komisji redakcyjnej „Zbioru“ wchodzi obecnie sędziowie Trybunału: Dr. Karol Birgfeldner, Wacław Borkowski i Dr. Jan Morawski.

Obecnie wychodzi z druku szósty rocznik „Zbioru“.

Rocznik I. — str. XXXVI + 614, obejmuje orzecznictwo Trybunału od 22.X. 1922 r. (data powołania do życia Trybunału) do końca 1923 r. i zawiera 266 wyroków (wyczerpany).

Rocznik II. — str. 772 + XLVII, obejmuje orzecznictwo za rok 1924 i zawiera 243 wyroki (cena 25 zł.).

Rocznik III. — str. 960 + XXII + XLVI, obejmuje orzecznictwo za rok 1925 i zawiera 337 wyroków (cena 43.50 zł. — niekompletny).

Rocznik IV. — str. 812 + XLVI, obejmuje orzecznictwo za rok 1926 i zawiera 245 wyroków (cena 37.50 zł. — niekompletny).

Rocznik V. — str. 898, obejmuje orzecznictwo za rok 1927 i zawiera 257 wyroków (cena 30 zł.).

Rocznik VI. — ma objąć orzecznictwo za rok 1928, dotychczas wydano 224 wyroki (cena 33 zł.).

W ten sposób w „Zbiorze“ wydrukowanych jest 1574 wyroków.

Rocznik II wydawany był jako dodatek do „Gazety Administracji i Policji Państwowej“ (Warszawa, Długa 38) pozostałe zaś roczniki wydawał „Monitor Polski“ (Warszawa, ul. Miodowa 22).

Do wszystkich roczników (z wyjątkiem V) dodane są skorowidze alfabetyczne, chronologiczne i systematyczne, ułatwiające wyszukiwanie wyroków. Zapowiedziany przy roczniku V skorowidz dla całości zbioru dotychczas się nie ukazał.

„Zbiór wyroków“ nie obejmuje oczywiście całego orzecznictwa Trybunału. Ze względów technicznych zamieszczane są w wydawnictwie tylko niektóre wyroki, przyczem komisja redakcyjna kieruje się przy wyborze oceną kompletów orzekających, wyrażającą się przez uchwalenie przy powzięciu wyroku odpowiedniej zasady prawnej.

W każdym razie, jak widać z przedmowy do IV. Rocznika, do zbioru włączone są wszystkie wyroki, rozstrzygające pewne zagadnienia prawne o znaczeniu, interesującym szerszy ogół, a obejmujące całokształt judykatury N. T. A.

Omawiana publikacja jest nader cenną, nie czyni jednak zadość palącej potrzebie rozporządzania bieżącym orzecznictwem, gdyż jest mimo rzetelnych starań komisji redakcyjnej, opóźnioną, i zamieszczane w niej wyroki często nie są już — wobec zmiany przepisów — aktualnymi. Dzieje się to jeszcze i z tego powodu, że wobec nawału spraw Trybunał rozpatruje skargi często w dwa lata po ich wniesieniu.

Z tych powodów drukowane są obecnie n. p. wyroki z listopada 1928, powzięte w sprawach, wytoczonych jeszcze w lipcu 1926 r.

Niezależnie od „Zbioru“ „Monitor Polski“ w znacznych zresztą odstępach czasu drukuje tezy, ustalone przez komplety orzekające Trybunału, bez motywów wyroków.

Bieżące z kilkumiesięcznym zwykle opóźnieniem wyroki Trybunału drukuje w pełnym tekście „Gazeta Administracji i Policji Państwowej“ oraz szereg periodycznych pism prawniczych („Gazeta Sądowa Warszawska“ i inn.).

Szczególnie obfity materiał znajduje się w wydawnictwie księgarni F. Hoesicka (Warszawa, Senatorska 22) p. n. „Orzecznictwo Sądów Polskich“, w skład redakcji którego wchodzi szereg wybitnych prawników, a m. in. emer. pierwszy prezes N. T. A. Jan Sawicki oraz sędziowie Trybunału Kinel, Moraczewski, Morawski. Wydawnictwo wychodzi zeszytami miesięcznymi, dotychczas ukazało się dziewięć tomów (roczników). Prenumerata kwartalna wynosi 8 zł.

Systematyczne ugrupowanie tez Trybunału (bez motywów) ogłoszonych do dnia 1.III. 1930 r. w „Zbiorze“, „Monitorze Polskim“ i „Orzecznictwie Sądów Polskich“ znajduje się w wydawnictwie T. Sikorskiego p. n. „Orzecznictwo N. T. A. za lata 1922-1929“. Warszawa 1930, str. 302. Cena 9 zł. Sumienne zebranie tez i staranne opracowanie dróbiazgowego skorowidza czyni wspomniane wydawnictwo bardzo cennym.

Ważniejsze wyroki Trybunału, mające specjalne znaczenie dla samorządu terytorjalnego, ogłaszają w pełnym tekście lub w streszczeniu wszystkie periodyczne pisma komunalne.

Tezy prawne Trybunału, dotyczące samorządu terytorjalnego, umieszczane są w kwartalniku, wydawanym już drugi rok przez Związek Powiatów przy współudziale Związku Miast p. n. „Samorząd Terytorjalny“ (Warszawa, Pl. Napoleona 7 — prenumerata roczna 20 zł.).

Do wielu z umieszczonych w tym kwartalniku zasad dołączane są również motywy wyroków. Dotychczas w 6 zeszytach kwartalnika ukazało się 81 tez z dziedziny administracji samorządowej oraz 82 tezy z dziedziny finansów komunalnych.

K r o n i k a.

I. Ogólna.

Z Tomaszowa Mazowieckiego.

W prasie codziennej, szczególniej prowincjonalnej, ukazały się wzmianki o przeprowadzeniu licytacji ruchomości w Magistracie m. Tomaszowa Mazowieckiego na zaspokojenie pretensyj wierzycieli.

Magistrat m. Tomaszowa Mazowieckiego w piśmie, skierowanem do Związku Miast Polskich, zaprzeczył kategorycznie tym pogłoskom, stwierdzając, że fakt podobny nie miał miejsca.

Międzynarodowy Kongres Drogowy w Waszyngtonie.

W okresie od 6 do 11 października z. r. odbył się w Waszyngtonie VI-ty Międzynarodowy Kongres Drogowy, przy udziale około półtora tysiąca delegatów, reprezen-

tujących wszystkie cywilizowane kraje i narody całego świata.

Pierwszy Międzynarodowy Kongres Drogowy odbył się w r. 1908 w Paryżu, następnie: w 1910 r. w Brukseli, w 1913 r. — w Londynie; wielka wojna przerwała na dłuższy czas zorganizowaną współpracę techniczną narodów; dopiero w 1923 roku odbył się następny, 4-ty z kolei, kongres w Sewilli; w 1926 r. — w Medjolanie i ostatni, 6-ty, w roku ubiegłym w Waszyngtonie.

W liczbie mówców na otwarciu kongresu przemawiał również delegat Ministerstwa Robót Publicznych, radca ministerjalny inż. M. S. Okęcki, wybrany następnie przez kongres wiceprezesem plenarnych posiedzeń oraz sekcji technicznej.

Kongres zajmował się zagadnieniami bu-

dowy i utrzymania dróg, zastosowania do budowy cementu, klinkierów, smoły i asfaltów, rozbudowy dróg w krajach nieuprzemysłowionych, kwestjami ruchu drogowego i t. p. tematami, na które zostały opracowane referaty w ogólnej liczbie 89, w tem kilka referatów polskich w opracowaniu inżynierów: Borowskiego, Gajkowicza, Marynowskiego, Moszyńskiego i Zubelewicza.

Szczególną uwagę zwrócił kongres na zagadnienia gospodarki finansowej na drogach. Wielki rozwój ruchu na drogach nadał im tak doniosłe znaczenie gospodarcze, iż zagadnienia drogowe stały się jednym z najważniejszych i najpilniejszych zadań we wszystkich krajach całego świata; ulepszenie dróg i dostosowanie ich do potrzeb ruchu samochodowego daje przytem tak doniosłe korzyści o charakterze zarówno ekonomicznym, jak i społecznym, że uzyskanie potrzebnych na ten cel kredytów, ewentualnie przez zaciągnięcie długoterminowych pożyczek, zasługuje, zdaniem kongresu, na największą uwagę miarodajnych czynników we wszystkich krajach. Poza tem kongres powziął szereg uchwał, odnoszących się do różnych dziedzin gospodarki drogowej.

Po zakończeniu kongresu zorganizowano dla delegatów urzędowych objazdy dróg na przestrzeni kilku tysięcy klm., pokazy urządzeń drogowych, uczelni, zakładów doświadczalnych, urzędów drogowych i t. p.

Następny VII Międzynarodowy Kongres Drogowy odbędzie się w r. 1934-ym w Monachjum.

Z Ligi Ochrony Przyrody.

Od dziesięciu przeszło lat istnieje w Polsce Państwowa Rada Ochrony Przyrody, która przeprowadziła utworzenie rezerwatów w Tatrach, Pieninach i puszczy Białowieskiej.

W 1928 r. powstało stowarzyszenie społeczne — Liga Ochrony Przyrody — która ma za zadanie zabiegać o zachowanie oblicza ziemi ojczystej w jego pierwotnym lub

historycznie wytworzonym stanie, a w szczególności o ochronę tworów przyrody żywej i nieożywionej, tudzież o zachowanie piękna i swoistych cech krajobrazu rodzimego.

Do zrealizowania zadań Ligi brak przede wszystkim ustawy o ochronie przyrody, a następnie funduszków.

Liga Ochrony Przyrody przy gromadzeniu funduszków przyjęła zasadę wypraktykowaną przez pokrewne stowarzyszenia Szwajcarii i Austrii — zbierające ogromne sumy przy pomocy minimalnych składek, lecz złożonych przez szerokie masy społeczeństwa.

Członek zwyczajny Ligi Ochrony Przyrody płaci 3 zł. rocznie, członek zwyczajny będący osobą prawną (urząd powiatowy, magistrat, szkoła lub inna jakaś instytucja) płaci 30 zł. rocznie, członek popierający (osoba prawna) płaci rocznie najmniej 100 zł.

Poza tem do Ligi mogą przystępować inne towarzystwa, związki, szkoły i t. d., jako t. zw. stowarzyszenia związkowe Ligi, — przychem każdy z członków tego związku płaci tylko 30 gr. rocznie.

Wszelkich informacyj w sprawie Ligi Ochrony Przyrody, udziela Zarząd Główny Ligi w Warszawie (Al. Ujazdowskie 6/8), dokąd należy kierować wszelkie zapytania i zgłoszenia.

Walka z gruźlicą.

W dniu 15.X. zr. odbyło się posiedzenie Sekcji do spraw walki z gruźlicą Państwowej Naczelnej Rady Zdrowia pod przewodnictwem dyrektora Departamentu Służby Zdrowia M. S. Wewn. Dr. S. Piestrzyńskiego.

Referat na temat organizacji zakładów przeciwgruźliczych w związku ze współczesnymi metodami leczenia gruźlicy wygłosiła Dr. Skokowska-Rudolfowa.

W wyniku ożywionej, wyczerpującej, dyskusji Sekcja uchwaliła prosić czynniki miarodajne, by polecieli przystąpienie w naj-

krótszym czasie do zorganizowania przy każdym szpitalu oddziału dla chorych na gruźlicę, Oddział taki powinien być prowadzony przez lekarza specjalistę, dobrze obeznanego z metodami leczenia gruźlicy.

Ochrona rzek przed zanieczyszczeniem.

W dniu 27.X. z. r. odbyło się w Min. Spraw Wewn. pierwsze posiedzenie podkomisji rzeczoznawców Międzyministerjalnej komisji do spraw ochrony rzek przed zanieczyszczeniem.

Przedmiotem obrad były sprawy organizacji, metodyki i potrzeb finansowych badań nad rzekami.

Propozycja utworzenia centralnej instytucji badań spotkała się ze sprzeciwem przede wszystkim z powodu trudności finansowych. Praca odbywać się będzie w trzech punktach badawczych t. j. Krakowie, Warszawie i Bydgoszczy, a skoordynowanie pracy oprze się na Międzyministerjalnej Komisji.

Punkty badawcze winny wykonywać systematycznie badanie odcinków rzek i ich dopływów według programu ustalonego przez Międzyministerjalną Komisję.

W sprawie metodyki badań uznano za słuszne pewne ujednostajnienie metod, które winno być wprowadzone stopniowo w miarę zaopatrywania się punktów badawczych w urządzenia, jakich dotąd nie posiadały.

Podkomisja rzeczoznawców uchwaliła:

1) na czele każdego z trzech punktów badawczych winna stanąć komisja, złożona ze specjalistów w ilości trzech osób,

2) na następne posiedzenie podkomisji rzeczoznawców ma być przygotowany referat o racjonalnej organizacji punktów badawczych. Referat przygotują wspólnie inż. Przyłęcki, prof. Spiczakow, dr. Kulmatycki i dr. Paluch,

3) również na następnym posiedzeniu podkomisji rzeczoznawców zostanie przedstawiony referat p. inż. Przyłęckiego o metodach badań.

IV. kurs przeszkolenia dla kontrolerów sanitarnych.

Z dniem 8 stycznia 1931 r. rozpocznie się w Państwowej Szkole Higieny IV kurs przeszkolenia dla kontrolerów sanitarnych.

Zadaniem kursu będzie nauczanie słuchaczy wykonywania stałego nadzoru nad stanem sanitarno - porządkowym otoczenia, (t. zn. ustępów, studni, domów, mieszkań i t. p.), dokonywania nadzoru nad produktami spożywczymi, wytwórniami i miejscami sprzedaży ich, pobierania prób do analizy wody, produktów i t. p., dokonywania dezynfekcji, dezysenkcji i t. p.

Czas trwania kursu 5 miesięcy.

Kurs ma mieć charakter wybitnie praktyczny, większa część czasu będzie użyta na zajęcia praktyczne, ćwiczenia na terenie, dokonywanie inspekcji, zwiedzanie instytucji i urzędów sanitarnych i t. p.

Kandydaci na kurs winni posiadać świadectwo z ukończenia najmniej 4-ch klas gimnazjalnych lub 7-miu oddziałów szkoły powszechnej.

Władze administracji ogólnej, samorządy terytorjalne, oraz instytucje sanitarne, zainteresowane w odpowiednim wyszkoleniu kontrolerów sanitarnych, mogą delegować na kurs swych funkcjonariuszy w drodze udzielenia im płatnego urlopu lub przez udzielenie stypendjum dla kandydatów na te stanowiska.

Zgłoszenia na kurs z dołączeniem własnoręcznie napisanego życiorysu, odpisów świadectw szkolnych względnie z poprzedniej pracy, świadectwa zdrowia oraz 2 fotografie należy nadsyłać do Sekretariatu Państw. Szkoły Higieny (Warszawa, Chocimska 24).

Otwarcie Zakładu Psychiatrycznego w Choroszczy pod Białymstokiem.

W dn. 25 listopada z. r. odbyła się uroczystość poświęcenia i otwarcia części Zakładu Psychiatrycznego w Choroszczy. W uroczystości tej wziął udział minister oraz wice-

minister Pracy i Opieki Społecznej, dyrektor departamentu służby zdrowia dr. Piestrzyński, wojewoda białostocki, przedstawiciele ministerstw oświaty, sprawiedliwości, oraz przedstawiciele Kas Chorych, i organizacji lekarskich.

Jak wiadomo, sprawa zakładów psychiatrycznych w Polsce, a szczególnie na terenie b. zaboru rosyjskiego, jest sprawą wprost palącą. Chorzy umysłowi, pozostawieni na swobodzie, są postrachem dla mieszkańców, a już wprost nieszczęściem i klęską dla najbliższego otoczenia. Wiele najrozmaitszych nieszczęść jest popełnianych przez chorych umysłowych. Straty z powodu pożarów, wywołanych przez tego rodzaju chorych dochodzą do wielomilionowych sum. Naprz. w powiecie mińsko-mazowieckim w ciągu jednego tylko roku takie straty wyniosły 500 tysięcy złotych.

Chorzy umysłowi są w każdym społeczeństwie zjawiskiem normalnym i, niestety, dość częstym. Jak wykazuje statystyka, jeden umysłowo-chory wypada przeciętnie na 600 mieszkańców. To też w Niemczech uznano jako zasadę, aby 1 łóżko w zakładzie psychiatrycznym przypadało na 700 mieszkańców, w Szwajcarii 1 łóżko psychiatryczne przypada nawet na 360 mieszkańców. U nas koniecznym jest osiągnięcie takiego stanu, aby jedno łóżko przypadało przynajmniej na 1000 mieszkańców. Istnieje więc potrzeba około 30.000 łóżek w zakładach psychiatrycznych, gdy tymczasem mamy ich zaledwie 12.000, przyczem w b. zaborze niemieckim 1 łóżko przypada mniej więcej na 700 mieszkańców, w b. zaborze austriackim 1 łóżko na 4230 m., a w b. zaborze rosyjskim 1 łóżko na 5.714 mieszkańców. Nic więc dziwnego, że umieszczenie w zakładzie psychiatrycznym chorego, nawet niebezpiecznego dla otoczenia, jest często rzeczą niemożliwą, gdyż szpitale te są przepełnione. W 1925 roku Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarządziło ankietę co do liczby chorych umysłowych. Okazało się, że w

jednym tylko województwie warszawskim było 1590 chorych, którzy powinni być umieszczeni w szpitalach. Z tej liczby tylko 615 faktycznie się znajdowało w szpitalach, a pozostałych 975 pozostawało na swobodzie.

Trzeba dodać, że część chorych przy odpowiednim leczeniu, które jednak możliwe jest tylko w szpitalu, może odzyskać zdrowie. Ci sami chorzy, pozostawieni bez leczenia na swobodzie, odzyskać zdrowia nie mogą. Samorządy nasze, odczuwając dotkliwie brak zakładów psychiatrycznych, potworzyły wojewódzkie związki międzykomunalne do budowy i utrzymania zakładów psychiatrycznych. Obecnie istnieją trzy takie związki międzykomunalne, do których należą powiaty i miasta wydzielone danego województwa: Związek międzykomunalny Warszawski, który otrzymał od miasta Gostynina 11 włók ziemi i przystąpił do budowy nowego szpitala, obliczonego na razie na 560 łóżek (wybudowano pięć gmachów, dwa są już nawet oszkłone i zaprowadzane są w nich instalacje wewnętrzne), Związek międzykomunalny Białostocki nabył ruiny po zniszczonej przez Rosjan fabryce Moesa w Choroszczy oraz ośrodek folwarku o obszarze 140 hektarów, Związek Międzykomunalny Lubelski otrzymał od rządu polskiego niedokończone gmachy, które zaczął budować rząd rosyjski w Chełmie dla b. urzędu gubernialnego oraz na mieszkanie dla gubernatora.

Wszystkie te związki międzykomunalne liczyły na pomoc rządową, gdyż w projektowanej ustawie o opiece nad umysłowo chorymi było przewidywane, że rząd będzie pokrywał połowę kosztów budowy nowych zakładów psychiatrycznych oraz większych inwestycji w zakładach istniejących. Rzeczywiście przez 2 lata w budżecie państwowym była suma po 1 miljonie złotych na ten cel, w tegorocznym budżecie, z powodu ogólnych oszczędności, pozycja ta nie została umieszczona.

Zarząd Związku Międzykomunalnego Białostockiego uzyskał pożyczkę z zakładu ubezpieczeń w wysokości około 2 milionów złotych i wybudował 2 pawilony dla chorych oraz budynek gospodarczy.

Zakład psychiatryczny w Choroszycy obecnie (od 1 grudnia z. r.) może pomieścić 200 chorych, zaś po ostatecznym wykończeniu, na co, niestety, potrzeba jeszcze sum znacznych, będzie mógł pomieścić 1000 chorych.

Uczestnicy uroczystości zwiedzili wykończone już gmachy szpitalne oraz teren, pokryty jeszcze ruinami, na którym mają stanąć następne pawilony. Dr. Brodowicz, prezes związku międzykomunalnego i nacz. wydz. zdrowia w białostock. urz. woj. przedstawił dotychczas wykonane prace nad budową szpitala, przedstawiciele rządu w przemówieniach swoich podnosili doniosłość sprawy zorganizowania należytej opieki nad umysłowo-chorymi.

Międzynarodowa organizacja przeciwjaglicza.

XIII Międzynarodowy Kongres Okulistyczny, obradujący w 1929 roku w Amsterdamie, uznał, że zagadnienie jaglicy ze względu na jego rozległość i doniosłość winno być przedmiotem troski oddzielnej międzynarodowej organizacji, ściśle współpracującej z Międzynarodową Radą Okulistyczną.

Powołany przez Kongres Komitet organizacyjny w szybkim tempie przeprowadził prace przygotowawcze oraz nawiązał kontakt z organizacjami okulistycznymi i przeciwjaglicznymi w różnych krajach i uzyskał od nich poparcie dla zamierzonej organizacji.

W dniu 26 lipca 1930 r. odbyło się w Genewie w pałacu Ligi Narodów organizacyjne zebranie międzynarodowej organizacji przeciwjagliczej pod przewodnictwem prof. E. Grosza z udziałem 40 delegatów, reprezentujących 21 krajów.

Delegatami Polski byli: Prof. J. Szymański b. Marszałek Senatu, i Dr. M. Zachert, kierownik referatu zwalczania jaglicy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Opracowany przez Komitet Organizacyjny statut Międzynarodowej Organizacji przeciwjagliczej po przeprowadzeniu wyczerpującej dyskusji i wprowadzeniu szeregu poprawek został jednogłośnie przez wszystkich delegatów przyjęty i w ten sposób Międzynarodowa Organizacja Przeciwjaglicza została formalnie zawiązana.

Wszyscy delegaci, obecni na tem zebraniu, zostali uznani za założycieli organizacji i pierwszych jej członków. Nowi członkowie będą przyjmowani przez Komitet Wykonawczy na wniosek odpowiednich organizacji krajowych.

Do obowiązków członka należy: a) wpłacenie składki rocznej w wysokości 10 fr. sz. i b) popieranie zadań i działalności organizacji.

Sesja Międzynarodowej Organizacji Przeciwjagliczej odbędzie się w Madrycie w 1932 r. jednocześnie z XIV Międzynarodowym Kongresem Okulistycznym.

W celu umożliwienia wzajemnego wyczerpania tematu i gruntownej dyskusji na kongresie referaty wcześniej zostaną opublikowane i rozesłane wszystkim członkom Międzynarodowej Organizacji Przeciwjagliczej.

Ze zjazdów lekarzy powiatowych.

W dniach 24 i 25 października z. r. odbył się zjazd lekarzy powiatowych województwa tarnopolskiego w Czortkowie, w dn. 10 i 11 października z. r. zjazd lekarzy powiatowych woj. wołyńskiego w Dubnie.

W obu zjazdach brali udział lekarze samorządowi oraz przedstawiciele Kas Chorych.

W wyniku obrad tych zjazdów nie od rzezy będzie zanotować następujące dane.

W województwie tarnopolskiem odczuwać się dają poważne braki w dziale szpital-

nietwa. Na terenie województwa istnieje tylko 9 szpitali publicznych: 2 fundacyjne i 4 utrzymywane przez żydowskie gminy wyznaniowe; w 7 powiatach nie ma szpitali wcale.

W samorządowej służbie zdrowia pracuje 31 lekarzy miejskich, 14 lekarzy gmin wiejskich, 38 lekarzy okręgowych, 18 położnych miejskich, 14 położnych gmin wiejskich i 218 położnych okręgowych.

W 1228 szkołach powszechnych lustracji budynków i działwy szkolnej dokonywują 17 lekarzy powiatowych, 38 lekarzy okręgowych i 9 lekarzy szkolnych przy 3 higienistkach szkolnych. Liczba lekarzy jest niewystarczająca.

W dziale sanitarno-porządkowym daje się zauważyć pewien postęp, aczkolwiek powolny z powodu ciężkich warunków finansowych. Miasta są zabrukowane zaledwie w 28%, częściowe wodociągi i kanalizacje posiada tylko 7 miast, kąpielisk ogólnych jest na terenie województwa 7, mykw 488. Znaczna poprawa nastąpiła w stanie sanitarnym hoteli, restauracji, fryzjerni, piekarni, sklepów spożywczych i t. d.

Epidemii w roku sprawozdawczym nie było, choroby zakaźne występowały sporadycznie.

Na terenie województwa wołyńskiego sprawa uporządkowania stosunków zdrowotnych posunęła się znacznie naprzód, zwłaszcza wysunął się powiat dubieński, w którym zorganizowano 12 rejonów lekarskich, uruchomiono przebudowany znacznym kosztem szpital w Radziwiłowie, otwarto ośrodek zdrowia, zapewniono wszystkim szkołom nadzór lekarski i t. p.

Szpitalnictwo na terenie województwa jest w stadium stopniowego uporządkowania. Godnym zaznaczenia jest fakt, że w powiatach łuckim, dubieńskim, rówieńskim i horochowskim szpitale nie pobierają opłaty od chorych zakaźnych.

Liczba lekarzy rejonowych i gminnych wzrosła do 50.

W miastach zabrukowano sporo ulic i ułożono dużo chodników betonowych.

Po zakończeniu zjazdów uczestnicy zwiedzali urządzenia zdrowotne i brali udział w wycieczkach do różnych miejscowości pobliskich.

Konferencja prezydentów i burmistrzów miast woj. poleskiego.

W dniu 3 grudnia z. r. odbyła się w Brześciu n/Bugiem konferencja prezydentów i burmistrzów miast z wojew. poleskiego, zwołana przez wojewodę celem omówienia spraw pomiarów, regulacji i zabudowy miast. Konferencję zagał i obradom przewodniczył naczelnik wydziału samorządowego poleskiego urzędu wojewódzkiego, p. Sochacki. W obradach uczestniczyli przedstawiciele dyrekcji robót publicznych, naczelnik wydziału zdrowia dr. Zaroski i przedstawiciel Związku Miast dr. Klemens Łazariewicz. Inż. Wojtasiewicz wygłosił referat p. t.: „Zadania miast w zakresie ustawy budowlanej“, w którym wyjaśniał postanowienia poszczególnych rozdziałów i artykułów ustawy budowlanej i wynikające stąd obowiązki i uprawnienia samorządu miejskiego. W ożywionej dyskusji przedstawiciele miast wskazywali na trudne położenie, jeżeli chodzi o regulację miast, gdyż brak jest odpowiednich funduszy.

Następnie inż. Komocki odczytał referat: „Pomiary podstawowe miast“, informując o dokonanych już pracach pomiarowych na terenie poszczególnych miast, oraz, że prace te kosztowały dotąd ogółem 213.000 złotych, z czego rząd pokrył 73.000 zł. Koszt planu pomiarowego wynosił od 90 do 120 zł. od hektara. Referent wskazał na nowy sposób sporządzania planów za pomocą zdjęć fotograficznych z aeroplanów (sposób aerofotogramometryczny). Ten sposób może obniżyć koszty sporządzenia planów o połowę, a pozatem pozwala sporządzić plany pomiarowe znacznie szybciej, niż sposobem zwykłym. Aerolat podejmuje wspomniane prace

z upoważnienia Ministerstwa Robót Publicznych na dogodnych warunkach płatności.

Inż. Śmigieński mówił o planach zabudowy i o miejscowych przepisach budowlanych, podając na podstawie cennika Tow. Urbanistów, ile w przybliżeniu mogą kosztować plany regulacyjne dla poszczególnych miast. Podniósł konieczność uchwalenia przez rady miejskie miejscowych przepisów budowlanych w sprawach, przewidzianych w art. 408 ustawy.

W ożywionej dyskusji wskazywano na trudności, jakie mają miasta z wynalezieniem odpowiednich fachowców do sporządzania planów regulacyjnych oraz na trudności opracowania przepisów miejscowych z braku fachowców architektów. Na terenie województwa poleskiego, posiadającego około miliona mieszkańców i około 40.000 kilometrów kwadr. obszaru, poza architektami miejskimi w Brześciu i w Pińsku oraz w urzędzie wojewódzkim, są tylko dwaj rządowi architekci powiatowi (trzeci etat nie obsadzony). Przedstawiciel Związku Miast, dr. Łazarowicz poinformował zebranych o poradni urbanistycznej przy biurze Związku Miast, która będzie udzielała miastom wszelkich porad w sprawach ich regulacji będzie prowadziła listę odpowiednich fachowców, którzy prac regulacyjnych mogą się podejmować, będzie opinjować zaprojektowane szkice, czy plany regulacyjne i t. d., Dzięki takiej poradni zadania miast pod tym względem mogą być znacznie ułatwione. Co do przepisów miejscowych, to miasta powinny jak najprędzej uchwalić te przepisy, licząc się z warunkami miejscowymi.

Opracowany i wydany przez Związek Miast „Projekt miejscowych przepisów budowlanych” dla miast, z komentarzami Gustawa Szymkiewicza naczelnika Wydziału w Min. Robót Publicznych niewątpliwie ułatwia miastom zadanie.

Przedstawiciel Dyrekcji Robót Publicznych oświadczył, że o ile poszczególne miasta nie będą mogły sobie poradzić z opraco-

waniem przepisów miejscowych, to Dyrekcja gotowa jest im w tem pomóc.

Ostatni referat wygłosił naczelnik Wydziału Zdrowia Publicznego dr. Zaroski p. t. „Zagadnienia Zdrowia Publicznego w zabudowie miast”, wskazując ścisły związek, zachodzący pomiędzy śmiertelnością ludności i ilością zachorowań, a odpowiedniemi budownictwem i zaprowadzeniem takich urządzeń, jak wodociąg, kanalizacja, racjonalna wywózka śmieci i t. d. Referent celem poparcia swych wywodów przytoczył szereg przykładów z historii poszczególnych miast.

Wyniki tej konferencji wskazują, że obrady, poświęcone jednemu, czy najwyżej paru tylko zagadnieniom, pozwalają na gruntowne rozpatrzenie tych zagadnień i co za tem, że przynoszą niewątpliwą korzyść uczestnikom.

Opieka społeczna w m. Grudziądzu.

Ze względu na wyjątkowo silne bezrobocie Magistrat m. Grudziądza rozwinął w pierwszym półroczu 1930/31 roku bardzo wyteżoną działalność we wszystkich dziedzinach opieki społecznej.

Cały budżet wydatków na cele opieki społecznej za zeszły rok budżetowy wynosi 605.982 zł. Z kwoty tej wydano w pierwszym półroczu budżetowym (I.IV — 30.IX. z. r.) — 284.246.69 zł. a poza tem osobno na zatrudnienie bezrobotnych 523.356.70 zł.

Sumy powyższe wydatkowano w następujący sposób:

Magistrat wypłaca 514 ubogim stale **zapomogi miesięczne** w wysokości od 10 do 60 zł., na te zapomogi wypłacono już 43.967 zł. Poza tem wypłacono 241 **jednorazowych zapomóg doraźnych** w sumie 3.243.05 zł. Ubodzy i bezrobotni otrzymują także **bezpłatnie opał i zapomogi na odzież** oraz w wielu wypadkach **placi Magistrat za najbiedniejszych komorne** celem zapewnienia im dachu nad głową. Na węgiel wydano 857.26 zł., na odzież wypłacono 1.121.59 zł., zaś na komorne wypłacono 4.169.54 zł.

Wszyscy ubodzy oraz bezrobotni nie posiadający prawa korzystania z Kasy Chorych, mają zapewnioną **bezpłatną pomoc lekarską** i otrzymują z aptek na koszt Opieki Społecznej wszelkie **środki lecznicze**, zapisywane przez lekarza. Na ten cel wydatkowano 6.766,86 zł. Na leczenie w szpitalu wydano 54.826,27 zł. **Koszta pogrzebowe** poniosł Magistrat w 67 wypadkach — wydatek wynosił 1.637,35 zł.

Obecnie utrzymuje Magistrat 104 sierot w prywatnych sierocińcach na swój koszt i 59 **umysłowo chorych** w zakładach psychiatrycznych, za utrzymanie sierot i umysłowo chorych wypłacono w I półroczu razem 46.238,70 zł.

Miejska Opieka Społeczna subwencjonuje również niektóre prywatne towarzystwa dobroczynne. Stałe **subwencje** w I półroczu otrzymały: Stacja Opieki nad Matką i Dzieckiem 3.500 zł., Kuchnia Mleczna 1.000 zł., Kolonja Letnia dla Dzieci 2.000 zł. Komitet Dożywiania Dzieci w Szkołach 1.000 zł. i Fundacja Wolerta 78,64 zł.

Kuchnia Ludowa była czynna w I półroczu do 30 czerwca b. r. Korzystało z niej przeciętnie 2.000 osób dziennie. Poza tem Kuchnia wydaje dla dzieci bezrobotnych oraz chorym osobom i staruszkom mleko i tygodniowo chleb. Koszt za wydane obiady z Kuchni, mleko i chleb wynosił 67.464,75 zł. W końcu listopada z. r. nastąpiło ponowne uruchomienie Kuchni Ludowej.

Miasto utrzymuje również osobny **Zakład dla Starców i Kalek**, w którym przebywa 98 pensjonariuszy kalek i starców obojga płci. Pensjonariusze otrzymują przytułek z całkowitem utrzymaniem, odzieżą i opraniem, starcy otrzymują także pomoc lekarską, lekarstwo i opatrunki. W Zakładzie opiekują się pensjonariuszami siostry zakonne, opłacane przez miasto. Koszt utrzymania Zakładu w pierwszym półroczu z. r. wynosił 18.008,46 zł.

Dla niemowląt do dwóch lat, sierot i półsierot, podrzutków i t. p. utrzymuje miasto

osobny zakład, mieszczący się w wspianym gmachu w Kuntersztynie. Miejski Żłobek może pomieścić 80 niemowląt. Obecnie znajduje się w Żłobku 61 niemowląt. Niemowlęta są pod opieką lekarza zakładowego, pielęgnacja według najnowszych metod higieny i medycyny, spoczywa w rękach siostr zakonnych - higienistek, odpowiednio teoretycznie i praktycznie wyszkolonych. Na utrzymanie tego zakładu wydatkowano w I półroczu 85.155,22 zł.

Z powodu panującego w Grudziądzu bezrobocia Magistrat uruchomił **prace doraźne**, przy których zatrudniano w kwietniu około 600 **bezrobotnych**, w lipcu około 1.100 a w wrześniu już przeszło 1.300 bezrobotnych łącznym kosztem 523.356,70 zł. Wydatek ten pokrył w 234.000 zł. Skarb Państwa, resztę 289.356,70 zł. pokryto narazie z fundusów miejskich. Zatrudnianie bezrobotnych trwa w dalszym ciągu. W drugiej połowie listopada przystąpiono do częściowego zwalniania bezrobotnych.

Stan bezrobocia w miastach pomorskich.

Poza miastem Puckiem, wszystkie miasta pomorskie walczyć muszą z klęską bezrobocia, a z wyjątkiem kilku, łożą na to w stosunku do swoich środków bardzo znaczne fundusze, uchwalane w budżecie nadzwyczajnym; przeważnie jednak wobec braku pokrycia dla wydatków nadzwyczajnych czerpać muszą z budżetu zwyczajnego, wbrew obowiązującym zasadom budżetowym.

W poszczególnych miastach sprawa ta przedstawia się następująco:

Toruń ma 1757 bezrobotnych robotników i 202 pracowników umysłowych. Z tej liczby tylko 336 pobiera zasiłki. Miasto zatrudnia z tych, którzy zasiłków nie pobierają 840 osób przy robotach ziemnych. Koszta ponosi w połowie miasto, w połowie Urząd Wojewódzki z kredytów przyznanych przez Ministerstwo Pracy i Op. Społ.

W podobnem położeniu znajduje się **Gru-**

dziażdż, który asygnował na te cele już około 735.000 zł., z czego do niedawna zwracało Państwo połowę. Tczew wydał na ten cel 70.000 zł. — niezależnie od ogólnych kosztów opieki społecznej 129.000 zł.

Mniejsze miasto Czersk wskutek zupełnego zastoju przemysłu drzewnego (tartaki), który jest wyłączną ostoją miasta, ma 250 bezrobotnych otrzymujących zasiłki, a 350 nieposiadających ich, z których zatrudnia miasto około 100 po 4 godziny dziennie, na co wydało już 7½ tys. zł. bez pokrycia.

Chelmno ma 400 bezrobotnych bez zasiłków, z których zatrudnia 310 przy robotach ziemnych, brukowaniu ulic, urządzaniu baraków, na co wydano 215.000 zł. pokrytych częściowo z subwencji wojewódzkiej, a resztę musi pokrywać pożyczkami krótkoterminowymi z Banku Komunalnego i Kasy Oszczędności.

Wąbrzeźno ma 150 bezrobotnych nieposiadających zasiłków (a 200 z zasiłkami), Lubawa 128 (368), Świecie do niedawna 256 teraz 176, Starogard z 280 zatrudnia 134 z pożyczek krótkoterminowych, Wejherowo zatrudnia 124, Chelmża obecnie wobec puszczania w ruch cukrowni tylko 75, Podgórz 80, Nowemiasto 70, Sepolno zatrudnia z 60 bezrobotnych 50 przy zalesianiu, Chojnice zatrudnia poza wydatkami przewidzianymi w budżecie 91 bezrobotnych; oprócz budżetowych 18.500 musiano uchwalić na ten cel dodatkowo 47.000 zł., Brodnica, Gniew, Skarszewy wykazują także znaczne liczby bezrobotnych i starają się przyjąć im z pomocą w rozmaity sposób, w Tucholi zajął się zatrudnieniem bezrobotnych Wydział Powiatowy, Kowalewo, Lidzbark i Kartuzy nie uruchamiają prac dla bezrobotnych z powodu braku funduszy.

Polskie koleje państwowe.

Utworzenie przedsiębiorstwa polskich kolei państwowych zapewnić ma polskim kolejom państwowym takie warunki pracy, aby mogła być ona szybko naginana do wy-

mogów życia, zwiększa zdolności kredytowe tego przedsiębiorstwa, stwarzając podstawę prawną do takiego wydzielenia majątku skarbu państwa, przeznaczonego do użytku kolei państwowych, któryby gwarantował wyłącznie zobowiązania zarządu kolei państwowych.

Nowelizacja rozporządzenia przekazuje przedsiębiorstwu polskie koleje państwowe na własność majątek ruchomy, majątek zaś nieruchomy w powierniczy zarząd i użytkowanie. Prace nad szacunkami majątku są ukończone, jego wartość wynosi około 7 miliardów złotych.

Przedsiębiorstwo będzie mogło na własną rękę zaciągać krótkoterminowe pożyczki do wysokości 10% ogólnego rocznego dochodu eksploatacyjnego brutto. Pożyczki te spłacane będą z bieżących dochodów przedsiębiorstwa. Przy zaciąganiu pożyczek długoterminowych na cele inwestycyjne, znacznie zasadnicze posiada wyodrębnienie majątku kolei państwowych, które z jednej strony zwolni majątek nieruchomy z ogólnych przyszłych zobowiązań skarbu państwa, z drugiej zaś strony gwarantuje udzielającym przedsiębiorstwu kredytu długoterminowego prawa, które nie będą mogły być uszczuplone przez żadne ogólne zobowiązania skarbu państwa.

Przedsiębiorstwo polskie koleje państwowe, jako samoistna osoba prawna, będzie posiadało siedzibę w Warszawie. Na czele przedsiębiorstwa stoi minister komunikacji. Przedsiębiorstwo prowadzić będzie gospodarkę na podstawie własnych budżetów rocznych i planów finansowo-gospodarczych, zatwierdzanych przez radę ministrów.

Z Banku Polskiego.

Wprowadzone przez Bank Polski ograniczenie co do nieprzyjmowania do dyskonta weksli z terminem płatności dłuższym, niż 75 dni, nie dotyczy weksli rolniczych.

W Banku Polskim odsetek zaprotestowanych weksli w stosunku do płatnych wy-

niósł w listopadzie r. z. 4.22 proc. wobec 3.64 proc. w październiku i 3.78 proc. we wrześniu z. r. Z sumy weksli zaprotestowanych, wynoszącej 10.8 mil. zł. (w październiku z. r. 10.7 mil. zł.) przypada procentowo na poszczególne gałęzie gospodarcze (w nawiasach dane za październik z. r.): na rolnictwo 25.21 proc. (18.79 proc.), włókiennictwo — 20.76 proc. (24.56 proc.), branżę metalową — 8.68 proc. (8.91 proc.), skórzaną — 2.77 proc. (3.26 proc.), drzewną — 4.77 proc. (3.53 proc.), inne branże — 37.82 proc. (40.95 proc.). Ogólna suma weksli, płatnych w z. m. wynosiła 257.3 mil. zł., w tem miejscowych było na 151.1 mil. zł. i zamiejscowych — 106.2 mil. zł. Z sumy zaprotestowanych weksli przypada na miejscowe 1.7 mil. zł., za zamiejscowe — 9 mil. zł. W miesiącu ubiegłym pogorszyła się wypłacalność w rolnictwie, poprawiła się w przemyśle włókienniczym, metalowym i branży skórzaney.

Kursy uzupełniające dla lekarzy weterynaryjnych samorządowych.

Nowa ustawa o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa nakłada obowiązek bakteriologicznego badania mięsa we wszystkich przypadkach, w których ocena jego zdolności na podstawie zwykłego badania może okazać się niewystarczająca.

W związku z tem powstała konieczność odpowiedniego przygotowania teoretycznego i praktycznego do tych badań lekarzy weterynaryjnych zatrudnionych w rzeźniach, a w szczególności konieczność zaznajomienia tych lekarzy z najnowszymi i najskuteczniejszymi metodami bakteriologicznego i bio-fizyko-chemicznego badania własności mięsa.

Dla zadośćuczynienia tej potrzebie i wobec prośby Magistratów poszczególnych miast oraz niektórych wydziałów powiatowych — dyrekcja rzeźni miejskich w Warszawie zapoczątkowała przed dwoma laty prowadzenie przy laboratorium bakteriologiczno-

mięsoznawczem bezpłatnych trzytygodniowych kursów uzupełniających dla lekarzy weterynaryjnych samorządowych.

Kilka takich kursów licznie obesłanych już się odbyło.

Obecnie Dyrekcja rzeźni miejskich w Warszawie postanowiła wznowić tego rodzaju kurs uzupełniający, który rozpocznie się w dniu 5 stycznia 1931 roku i trwać będzie do dnia 27 stycznia 1931 r.

Liczba uczestników ograniczona.

Zgłoszenia przyjmuje bezpośrednio dyrekcja rzeźni i targowisk zwierzęcych m. st. Warszawy, ul. Namiestnikowska Nr. 2.

Sprawa drogowa w Polsce.

W dniu 12/XII 1930 r. w lokalu Polskiego Touring-klubu wygłoszony został przez Radcę Ministerstwa Robót Publicznych, p. inż. Mieczysława Okęckiego, odczyt na temat „Gospodarka drogowa w Polsce i zagranicą“.

P. inżynier Okęcki oparł swe przemówienie na wrażeniach, osiągniętych podczas udziału w Międzynarodowym Kongresie Drogowym w Waszyngtonie, gdzie obrady toczyły się w płaszczyźnie dwóch tez, a mianowicie zagadnień technicznych i sprawy gospodarczej i finansowej.

Zagadnienia techniczne i strona naukowa w dziedzinie drogowej są postawione u nas nie gorzej, niż w innych państwach zachodnich, mamy bowiem przedsiębiorstwa budowy dróg, wyposażone w nowoczesne urządzenia techniczne, mamy Instytut drogowy badawczy, który nie ustępuje zagranicznemu, mamy również prawodawstwo drogowe, stojące na wysokości zadania. Jeżeli zaś stan naszych dróg jest opłakany, to zależny jest on wyłącznie od naszej gospodarki finansowej, która nie jest obecnie zdrowa i nie jest zdolna zadość uczynić wszystkim potrzebom kraju.

Z tego powodu, aby sprawę drogową ruszyć z martwego punktu, należy zaangażować społeczeństwo do współpracy z Rzą-

dem. Do współpracy powinny stanąć te sfery przemysłowe i przedsiębiorstwa, które przez zrealizowanie tej sprawy osiągną duże korzyści z uwagi na zwiększony zbyt produkowanych przez siebie materiałów drogowych, bądź z powodu otrzymania do budowy większych odcinków dróg.

Również do współpracy należałoby skooptować przedsiębiorstwa i towarzystwa, korzystające z dróg i ciągnące stąd zyski: przedsiębiorstwa samochodowe, autobusowe, Towarzystwa Rolnicze, sfery przemysłowe z tych dróg korzystające i t. p. Zasada powinna być ta, że kapitał wydatkowany na budowę dróg, zwróci się z zyskiem temu, kto tę budowę finansował.

Potrzeby w zakresie budownictwa drogowego są wielkie i wymagałyby przez szereg lat funduszu około 250.000.000 zł. rocznie. Trudno przypuszczać, aby społeczeństwo nasze mogło tym ciężarom poddać i należałoby poszukać nowych źródeł, jakie mogłyby zasilić fundusz drogowy.

Aby współpracę społeczeństwa z Rządem oprzeć na realnej podstawie, należałoby wedle prelegenta stworzyć komitet, który obejmowałby sfery przemysłowe i towarzystwa, zainteresowane w sprawie budowy

dróg. Zadaniem komitetu byłoby między innymi ustalenie typów drogi i określenie kolejności wykonania budowy dróg.

Kurs dla wychowawców w świetlicach.

Instytut Oświaty Dorosłych zamierza w okresie od połowy lutego do końca marca 1931 r. przeprowadzić w Warszawie 6-o tygodniowy kurs internatowy dla wychowawców w świetlicach. Kurs ten będzie przeznaczony dla osób ze średnim wykształceniem w wieku do lat 30 (włącznie), zainteresowanych wyłącznie bezpośrednią pracą kulturalno-wychowawczą nad młodzieżą pracującą w większych ośrodkach miejskich w Polsce, a mających możliwość prowadzenia tej pracy na placówkach świetlicowych społecznych czy samorządowych.

Liczba uczestników kursu — 30 osób. Pożądani są kandydaci z pośród pracowników świetlicowych, nie zatrudnieni w szkolnictwie publicznym, i kierowani przez organizacje społeczne i samorządowe, które mogą owym kandydatom zapewnić stypendjum na opłacenie kosztów pobytu na kursie.

Informacji szczegółowych udziela Instytut Oświaty Dorosłych (Warszawa, Nowogrodzka 21. tel. 8 78-03).

II. Z życia miast.

Budżety.

Bilgoraj w woj. lubelskim liczy około 7000 mieszkańców.

Budżet miasta na r. 1930/31 wynosi w wydatkach zwyczajnych 152.509 zł., w wydatkach nadzwyczajnych — 414.939 zł., w dochodach zwyczajnych — 186.448 i w dochodach nadzwyczajnych 381.000 zł.

Ważniejsze pozycje w wydatkach zwyczajnych są następujące:

I. administracja ogólna 47.868 złotych (31,39%), IV spłata długów 26.761 złotych (17,6%), V drogi i place publiczne 9104 zł. (6%), VI oświata 9620 zł. (6,3%), IX

opieka społeczna 24.096 zł. (15,8%), XII bezpieczeństwo publiczne 17.550 (11,5%).

W wydatkach nadzwyczajnych figurują wydatki na: przebudowę gmachu magistratu 4400 zł., budowę elektrowni 10.360 zł., szlamiarni i solarni skór przy rzeźni miejskiej 7000 zł., spłatę zobowiązań gotówkowych i wekslowych, zaciągniętych na budowę elektrowni 60.000 zł., zabrukowanie części rynku 8694 zł., budowę szkoły powszechnej 321.000. W dochodach zwyczajnych ważniejsze pozycje wynoszą:

II. Przedsiębiorstwa komunalne 46.720 zł. (25%), VI opłaty za korzystanie z zakładów i urzędzeń miejskich 26.7000 zł.

(14.4%), VIII udział w podatkach państwowych 11.600 zł. (6.4%), IX dodatki do podatków państwowych 57.100 (30.6%). Na dochody z przedsiębiorstw, które wynoszą 25% dochodów zwyczajnych składają się: czysty zysk z rzeźni miejskiej 13.900 zł., z elektrowni — 32.400, łącznie 420 zł.

W dochodach nadzwyczajnych prelimitowano: subwencje na budowę szkoły powszechnej 165.000 zł. i pożyczki na budowę tej szkoły 210.000 zł., oraz specjalne dopłaty na budowę szkół.

Przasnysz w woj. warszawskim liczy zgórą 6.500 mieszkańców. Budżet miasta na rok 1930/31 wynosi w wydatkach zwyczajnych 254.756 zł., nadzwyczajnych — 520.294 zł., w dochodach zwyczajnych 272.951 zł., nadzwyczajnych — 502.099 zł.

Najważniejsze pozycje wydatków zwyczajnych wynoszą:

I. Administracja ogólna zł. 51.755 (20.03%), IV spłata długów zł. 30.160 (11.09%), VI. oświata zł. 103.298 (45.09%), IX. opieka społeczna zł. 16.500 (6.5%), XII bezpieczeństwo publiczne zł. 24.330 (9.6%).

W wydatkach nadzwyczajnych figurują wydatki na: wykup placów pod budowę domu sportowego 14.265 zł., spłata rat pożyczek, zaciągniętych na rozbudowę elektrowni miejskiej bądź w towarze, bądź w gotówce 303.185 zł., spłata rat pożyczek, zaciągniętych na budowę szkoły powszechnej, na zatrudnienie bezrobotnych i budowę sieci elektrycznej 31.720 zł., budowa ulic i chodników 14.000 zł., budowa gmachu szkoły powszechnej 75.000 zł.

Na spłatę zaległych kosztów kuracyjnych miasto prelimitowało 75.124 zł.

W dochodach ważniejsze pozycje są następujące:

I. majątek komunalny 10.232 zł. (3.9%), II. przedsiębiorstwa miejskie 45.369 zł. (17.9%), VI. opłaty za korzystanie z urządzeń miejskich 103.000 zł. (40%), IX. dodatki do podatków państwowych 69.200

(27%), X. podatki samoistne 18.050 zł. (7%).

Na dochody z przedsiębiorstw miejskich składają się: czysty zysk w elektrowni 31.444 i rzeźni — 13.925 zł.

Na opłaty za korzystanie z urządzeń miejskich, które stanowią 40% dochodów zwyczajnych budżetu administracyjnego, składają się: opłaty placowe 42.000 zł. i wpisy za uczniów gimnazjum 60.000 zł. Ostatnia suma kompensuje w poważnym stopniu wydatki w dz. VI — oświata, w którym na szkolnictwo średnie prelimitowano 79.000 zł.

W dochodach nadzwyczajnych przewidziano wpływy ze sprzedaży kilku nieruchomości miejskich 75.000 zł. i wpływy z pożyczek 427.099 zł.

Magistrat m. Kałuszyna prelimitował na rok 1929/30 w dochodach i wydatkach 252.462 zł. 70 gr.

Ze sprawozdania z wykonania budżetu wynika, iż faktyczne wpływy gotówkowe wyniosły zł. 237.906.94 (90,2%), na zaległościach czynnych pozostało 11.879.60 (4.7%), t. j. ogółem wykonano budżet po stronie dochodów w 94,9%-ach.

Wydatki gotówkowe wyniosły w tym okresie zł. 253.912.83 (100,5%) oraz pozostało zaległości do pokrycia w następnym roku budżetowym zł. 3.508.75 (1,3%), zatem niedobór budżetu 1929/roku wynosi zł. 7.835.04.

Magistrat m. Mińska Mazow. prelimitował na rok budżetowy 1929/30 po stronie wydatków i dochodów zł. 475.674.44.

Rzeczywiste wpływy gotówkowe wyniosły jednak tylko zł. 314.676.49 (66,1%) i na zaległościach czynnych pozostało zł. 50.048.39 (10,5%); ogółem po stronie dochodów budżet został wykonany w 76,6%-ach.

Wydatki gotówkowe w tym okresie wyniosły zł. 329.745.77 (69,3%) oraz pozostało do pokrycia w następnym okresie budżetowym zł. 32.821.29 (6,9%), łącznie więc wykonano budżet po stronie wydatków w 76,2%-

tach, dostosowując wydatki do faktycznych wplywów.

Ruch ludności.

W październiku z. r. było w Bydgoszczy 234 urodzeń i 114 zgonów. Naturalny przyrost ludności wyniósł 120 głów.

Ludności napływowej ubyło 125 głów, t. j. ogólna ilość ludności zmniejszyła się w październiku z. r. o 5 głów. Podkreślić należy, iż niewielki spadek ludności miasta zaznaczył się od początku 1930 r.

W dniu 31.X. 1930 r. według danych Miejskiego Urzędu Statystycznego ludność m. Bydgoszczy wynosiła 117.806 głów, w tem 92% polaków, 7,6% Niemców i 0,4% innych narodowości.

W październiku z. r. było w Poznaniu 480 urodzeń i 256 wypadków śmierci. Przyrost naturalny ogółem wyniósł 224.

W ostatnich tygodniach stan ludności w Województwie Śląskiem określał się cyfrą 1.345.211, z czego 665.597 mężczyzn i 679.614 kobiet. Z większych miast Katowice liczą 130.645 mieszkańców. Król. Huta 90.056 i Bielsko 22.558 mieszkańców.

Przyrost ludności w województwie za miesiąc październik z. r. wynosi 17.765 mieszkańców.

Ludność m. Płocka wynosiła w dniu 1.X. 1930 r. 33.068 głów, w tem ok. 66,5% wyznania rzym.-kat., ok. 29% wyznania mojżeszowego, reszta innych wyznań.

Ludność m. Lwowa w lipcu 1930 r. wynosiła 241.293 głów (w lipcu 1929 r. — 240.262). Małżeństw zawarto 203, urodzeń było 315, zmarło 213 osób. Przyrost naturalny w lipcu wyniósł 102.

W lipcu 1929 r. urodzeń było 337, zmarło 175 osób, a przyrost naturalny wyniósł 162. Najwięcej zgonów było spowodowanych

przez raka (35), gruźlicę płuc (32) i choroby serca (26).

Pomiary.

Wydział Powiatowy w Mińsku Mazowieckim sporządził projekt zabudowania części majątku Mińsk — Pohulanka C.

Projekt ten, oraz uchwalone już plany zabudowania osiedli Ogród-Miasto Mińsk i Mińsk-Pohulanka A, zostały przez Wydział Powiatowy wyłożone do publicznego przeglądu i zgłaszania wniosków wzgl. sprzeciwów.

Kredyt i finanse.

Sprawozdanie lombardu miejskiego w Warszawie za listopad z. r. wykazuje, że wydano w tym czasie 4.599 pożyczek na sumę 293.057 zł. W październiku z. r., wydano 5.290 pożyczek na sumę 393.535 zł. a w listopadzie 1929 r. — 4.435 pożyczek na ogólną sumę 369.303 zł.

Procentowo stosunek pożyczek drobnych do większych przedstawia się jak następujące: W październiku z. r. pożyczki drobne wyniosły 75,69% ogólnej ilości pożyczek, w listopadzie z. r. 77,45% a w listopadzie 1929 roku 75,60%. Widać z tego, że ogólna ilość pożyczek drobnych wzrasta, czyli, że z lombardu miejskiego korzysta przedewszystkiem niezamożna ludność.

Wkłady oszczędnościowe w Kasie Oszczędności m. st. Warszawy wykazują ostatnimi czasy b. znaczny wzrost.

Bilans za listopad w porównaniu z poprzednim miesiącem wykazuje wzrost o sumę 1.630.000 zł. Z tego przypada na wkłady oszczędnościowe 828.000 zł. wzrostu. Ilość książeczek oszczędnościowych zwiększyła się w tym czasie o 872.

Budżet Kasy Oszczędności m. st. Warszawy, na 1931 r. wynosi 1.495.000 zł. Jako czysty zysk przewiduje się, w budżecie 132.870 zł.

Stan wkładów w Miejskiej Kasie Oszczędności we Lwowie zwiększył się w ciągu lipca z. r. o 915.631 zł., wykazując w końcu miesiąca saldo w kwocie 60.053.544 zł.

Miejski Zakład Zastawniczy we Lwowie udzielił w ciągu lipca z. r. 3.792 pożyczek na sumę 531.379.70 zł. Stan w końcu miesiąca wykazywał 17.762 pożyczek na sumę 2.834.474.90 zł., t. j. na jedną pożyczkę wypada przeciętnie około 160 zł.

Z udzielonych w lipcu 3.792 pożyczek najwięcej było (ok. 67%) drobnych, do 50 zł.

W październiku z. r. w Banku m. Poznania przybyło 661 wkładów na sumę 2.135.506 zł. podjęto zaś 352 wkłady na sumę 2.500.536 zł. Stan w końcu miesiąca wykazywał 21.786 wkładów na sumę 21.276.990 zł.

Ilość zastawów w lombardzie miejskim wzrosła w październiku o 1201, natomiast suma udzielonych pożyczek z 809.979 zł. w końcu września z. r. zmniejszyła się do sumy 756.029 zł. w dniu 31.X. z. r. Przeciętna suma udzielonych pożyczek wynosiła we wrześniu — zł. 65.52, w październiku zaś — zł. 55.75.

Podatki i opłaty.

Magistrat m. Warszawy upoważnił dyrekcję wodociągów i kanalizacji do obliczania od dnia 24 listopada r. z., aż do odwołania kar za zwłokę w regulowaniu należności wodociągowo - kanalizacyjnych w wysokości 1½% zamiast 2% w stosunku miesięcznym, licząc od ustawowego terminu płatności.

Według statystyki, sporządzonej przez Wydział finansowy Magistratu m. Warszawy, w roku 1929/30 rozesłano 1.063.138 nakazów płatniczych.

Ogłoszono 758 licytacji, z czego jednak wykonano faktycznie tylko 286.

Świadczy to o b. ogólnym stosowaniu przymusowych środków ściągania należno-

ści przez miasto. Według obliczeń, na 3.500 płatników, którym dokonano zajęcia, wypada 1 licytacja.

Ubezpieczenia.

W m-cu październiku r. z., zarejestrował Zakład ubezpieczeń wzajemnych m. st. Warszawy 12 pogorzeli, za które przyznano odszkodowania zł. 12.091. W dziale ubezpieczeń przymusowych zatwierdził zakład szacunki szczegółowe ubezpieczenia 140 nieruchomości na sumę zł. 54.234.150; w dziale ubezpieczeń dobrowolnych pozyskano ubezpieczeń w sumie zł. 8.465.793.

W miesiącu listopadzie r. z. Zakład ubezpieczeń wzajemnych Magistratu m. Warszawy zarejestrował 16 pogorzeli, za które przyznano 23.428 zł. odszkodowania. W tymże okresie zatwierdzono szacunki szczegółowe ubezpieczenia 117 nieruchomości na sumę zł. 30.156.780. W dziale ubezpieczeń dobrowolnych pozyskano ubezpieczeń na sumę 9.739.330 zł. na różne terminy do roku włącznie.

Oświata, kultura i sztuka.

Magistrat m. Zamościa w 1930 r. rozpoczął budowę 7-klasowej szkoły powszechnej na przedmieściu Lubelskiem na placu, nabytym przez miasto.

Celem zaradzenia potrzebom w zakresie lokali szkolnych Magistrat odremontował i przerobił szereg ubikacji miejskich na sale szkolne.

W 1929/30 r. istniało w Krakowie 24 szkół zawodowych, kształcących, w tem 19 męskich i 5 żeńskich. W powyższej liczbie mieszczą się 3 szkoły handlowe męskie i 1 żeńska.

Do 16 szkół kształcących zawodowych męskich uczęszczało w tym roku szkolnym 3653 uczniów. Ilość klas wynosiła 109, personel nauczycielski liczył 198 osób.

W 3 szkołach handlowych męskich było

377 uczniów w 12 klasach. Personel nauczycielski liczył 27 osób.

W 4 szkołach zawodowych kształcących żeńskich było 732 uczennice. Ilość klas wynosiła 26, personel nauczycielski — 56 osób.

Do szkoły handlowej żeńskiej uczęszczało 101 uczennic. Klas było 4, personel nauczycielski liczył 10 osób.

Wydatki osobowe powyższych szkół pokrywa kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, wydatki rzeczowe zaś w ¾ pokrywane są z funduszy rządowych, w ¼ przez Magistrat m. Krakowa. Wyjątek stanowi szkoła dla przemysłu graficznego, w pokrywaniu wydatków rzeczowych której uczestniczą: w ½ rząd, w ¼ stowarzyszenie przemysł graficznych i w ¼ gmina m. Krakowa.

Wogóle miasto obciążone jest z tytułu utrzymywania szkół zawodowych kształcących w budynkach miejskich sumą około 13.000 zł. rocznie na każdą szkołę.

Nadmienić należy, że stowarzyszenia przemysłowe mają obowiązek uczestniczenia w pokrywaniu kosztów utrzymywania tych szkół, które kształcą ich pracowników, jednak obowiązek ten nie jest wykonywany za wyjątkiem stow. przem. graficznego, o czym wspomnieliśmy wyżej.

Magistrat m. Warszawy zatwierdził wniosek wydziału oświaty i kultury w sprawie wypłaty stypendjów zarządu m. st. Warszawy dla abiturjentów i abiturjentek publicznych szkół powszechnych w Warszawie na dalsze kształcenie się w szkołach średnich ogólnokształcących i zawodowych. Ogółem przyznano 50 stypendjów po zł. 600 rocznie. Poza tem przyznano 2 stypendja po zł. 750 rocznie im. St. Małachowskiego i 3 stypendja po zł. 500 im. Dekerta.

Według statystyki, opracowanej przez Radę szkolną m. st. Warszawy, ogólna liczba dzieci, uczęszczających do szkół wynosić by-

ła powinna w ostatnim roku szkolnym 109.645. Nieuczęszczało zaś z braku miejsca rzekomo 4909 faktycznie zaś tylko 1470 dzieci. Od liczby 4909 odjąć bowiem trzeba 3439 dzieci w wieku szkolnym, o których niema wiadomości, tych zatem, których nie zdołano odszukać, które wyjechały z rodzinami, umarły etc.

Ostatnie dane statystyczne wykazują tylko nieznaczne różnice w stosunku do cyfr powyższych. Można zatem mówić o zaspokojeniu głodu szkolnego w chwili obecnej, gdy się zważy, że w najbliższym już czasie przybędą 3 nowe szkoły, obliczone razem na 3.300 dzieci.

Według ostatniej statystyki, sporządzonej przez Radę szkolną Warszawy, ogólna liczba dziatwy kształcącej się w szkołach wynosiła w Warszawie w r. 1929/30 — 98.826, z czego w szkołach publicznych powszechnych 71.657, w szkołach średnich i zawodowych 11706, w szkołach prywatnych powszechnych 8751, w chederach koncesjonowanych 6712, w tych ostatnich sami chłopcy.

Nieuczęszczało do szkół ogółem 10822 uczniów. Z liczby tej jednak niezapisało się do szkół z powodu choroby 1059 dzieci, które nie mogły z nauki korzystać, 3756 pobierało naukę w domu, o 3439 brak wiadomości.

Rada miejska m. Zgierza ustanowiła 2 stypendja po 250 zł. dla niezaможnych, pilnych uczniów, mieszkańców m. Zgierza, którzy kończą publiczną szkołę powszechną w Zgierz. Stypendja mają służyć do ułatwienia tym uczniom dalszego kształcenia się w szkołach zawodowych lub średnich ogólnokształcących.

Drogi i place.

Wydział techniczny Magistratu m. Warszawy wykonał w ciągu listopada r. z. następujące roboty brukarskie:

wyremontowano kamieniem polnym jezd-

nię na przestrzeni 11.163 m. kw., kamieniem łamanym 789 m. kw., kostką kamienną 970, drzewną 2.237, leszem 270 mkw., szosy na przestrzeni 441 m. kw., skarpy na przestrzeni 53 m. kw. Ponadto dokonano remontu chodników betonowych na przestrzeni 4.292 mkw., z kamienia polnego — 2.909 m. kw., wjazdów 419 mkw., oraz krawężników na przestrzeni 291 m. b.

Z nowych robót wykonano: jezdnie z kamienia polnego na przestrzeni 2.332 mkw., z kamienia łamanego 190 mkw., z kostki grubej 1.600 mkw., z klinkieru 240 mkw., nadto chodniki z betonu 818 mkw., z kamienia polnego 1.989 mkw., z leszu 700 mkw.

W sezonie 1930 r. Magistrat m. Zamościa wybrukował 4265 m² nowych jezdni i ułożył 1672 m² nowych chodników.

W 1930 r. do końca października zabrukowano w Łodzi 6,82 klm. ulic o powierzchni 272.068 m. kw., przebrukowano 309.388 m. kw. i poddano konserwacji 435.792 m. kw. bruków.

Przy robotach brukarskich w r. z. zatrudnionych było przeciętnie 775 robotników dziennie.

W ciągu ubiegłego sezonu budowlanego Wydział Budownictwa magistratu m. Łodzi ułożył 17.022 m. kw. nowych chodników. Niezależnie od tego na całym szeregu ulic w śródmieściu i na przedmieściach dokonano naprawy chodników.

Komunikacja.

W ciągu listopada r. z. zarejestrowano w Wydziale drogowym Komisarjatu Rządu m. Warszawy 80 nowych pojazdów mechanicznych, w liczbie tej 35 samochodów prywatnych, 23 taksówki, 1 autobus, 11 samochodów ciężarowych, 5 motocykli i 1 samochód specjalny.

W dniu 1 grudnia r. z. było zarejestrowane ogółem 9.840 pojazdów mechanicznych, w tem 3706 samochodów prywatnych, 3298

taksówek, 103 autobusy, 1526 samochodów ciężarowych, 1070 motocykli i 137 samochodów specjalnych.

W dniu 1 stycznia 1930 r. było ogółem w Warszawie 8.821 zarejestrowanych samochodów i motocykli. W liczbie tej było 3.348 samochodów prywatnych, 3339 taksówek, 96 autobusów, 1322 samochody ciężarowe, 813 motocykli i 103 samochody specjalne.

Tramwaje miejskie we Lwowie za lipiec z. r. wykazują w porównaniu z lipcem roku 1929 nieznaczny spadek dochodów, ilości przewiezionych pasażerów i przejechanych wozo-kilometrów. Na 1 wozo-kilometr wypadło w lipcu 1929 r. 5,17 osób, zaś w lipcu 1930 r. — 5,06 osób.

Autobusy miejskie we Lwowie w lipcu z. r. miały w porównaniu z lipcem 1929 r. również zmniejszoną frekwencję publiczności. Na 1 wozo-kilometr wypadło w lipcu 1929 r. 3,01 osób, w lipcu zaś z. r. — 3,19 osób.

Oświetlenie.

W r. z. w Łodzi oświetlono elektrycznością 29 klm. ulic.

Ogółem oświetlenie elektryczne posiada obecnie 124 klm. ulic, na których zainstalowano 2291 lamp o mocy 794,12 kw. Z tej liczby w okresie obecnej kadencji samorządowej otrzymało oświetlenie elektryczne 98 klm. ulic, na których zainstalowano 1962 lamp.

Budownictwo mieszkaniowe.

W październiku z. r. Magistrat m. Torunia wydał 6 zezwoleń na budowę domów mieszkalnych i 1 zezwolenie na przebudowę.

Do Magistratu m. Poznania wpłynęło w październiku z. r. 156 wniosków budowlanych; udzielono 159 zezwoleń budowlanych.

Ukończono w Poznaniu w październiku z. r. budowę 26 nowych budynków mieszka-

niowych. Przybyło 150 mieszkań o 355 izbach mieszkalnych, w tem było mieszkań 1-izbowych — 46, mieszkań 2-izbowych — 36 i mieszkań 3-izbowych — 44; reszta mieszkań miała 4 — 6 izb.

Sprawozdanie komitetu rozbudowy m. st. Warszawy za m-c październik z. r. wykazuje, że komitet wspomniany zatwierdził 15 wniosków do Banku Gospodarstwa Krajowego w sprawie przyznania z państwowego funduszu budowlanego pożyczek na ogólną sumę 2.057.200 zł. Przeważają pożyczki na budowę domów spółdzielczych. Około 150.000 zł. obejmują pożyczki na budowę podmiejskie. Na remont domów zagrożonych przyznano w październiku 59.000 zł.; jednocześnie komitet upoważnił wydział finansowo-podatkowy do wypłacania z kredytu nadzwyczajnego za rok 1930/31 pożyczek remontowych do wysokości 250.000 zł.

Komitet rozbudowy dokonał następującego podziału sumy 2.650.000 zł., przeznaczonej na mocy uchwały rady miejskiej z dnia 3.II. 1930 roku na budowę domów drobnomieszkaniowych i domów dla bezdomnych, a mianowicie: a) na budowę domów dla bezdomnych na Anopolu 670.000 zł., b) przy ul. Podskarbińskiej w Grochowie 140.000 zł., c) na budowę domów typu drobnomieszkaniowego na Żolibarzu 1.200.000 zł., d) na budowę domu miejskiego przy ul. Karowej 40.000 zł., e) na budowę domu miejskiego przy ul. Czerniakowskiej 500.000 zł., i f) na dokończenie 2 schronisk dla bezdomnych przy ul. Zawiszy 100.000 zł.

Do Inspekcji budowlanej Magistratu m. Warszawy, wpłynął projekt budowy ogromnego bloku mieszkalnego na Żoliborzu Spółdzielni Mieszkaniowej urzędników państwowych.

Wybudowanych ma być 9 bloków domów, które położone będą frontem ku 3 ulicom. Długość tego frontu wyniesie półtora kilometra.

Budowa rozpocząć się ma na wiosnę. Wielki blok mieszkalny Spółdzielni urzędników państwowych zawierać będzie kilka tysięcy izb.

W sezonie budowlanym 1930 r. w Zamościu wykonano ostatecznie i oddano do użytku dom czynszowy miejski. Gmach 2-piętrowy z facjată, składający się z pięciu bloków połączonych długości 58,19 metrów, szerokości 11,00 metrów, o kwadraturze 640,09 m² i kubaturze ogólnej 7350,00 m³. Koszt ogólny budowy wynosi 326.000 złotych. Na wzniesienie tej budowy Magistrat otrzymał 237.000 złotych pożyczki z Banku Gospodarstwa Krajowego i z sum budżetowych wydatkował 89.000 złotych.

Cena 1 m³ tej budowli wynosi 44,35 zł. Czynsz mieszkalny wynosi przeciętnie za 1-izbowe mieszkanie po 30 zł. miesięcznie, za pokój z kuchnią 60 względnie 70 zł. miesięcznie.

Korzystając z bliskości terenu miejskiego, jeszcze niezabudowanego, Zarząd miasta urządzi od strony podwórza małe ogródki na warzywa.

W lipcu z. r. wydano we Lwowie 29 zezwoleń na budowę nowych domów.

W tym miesiącu wykonano budowę 12 nowych domów i 4 nadbudówek mieszkalnych o 81 mieszkaniach, zawierających 204 izb mieszkalnych (w tem 75 kuchen). Mieszkania są przeważnie 1 i 2-pokojowe. Wszystkie wykonane budynki mieszkalne są własnością prywatną.

Zdrowotność.

Stosownie do uchwały Rady Miejskiej Wydział szpitalnictwa magistratu m. Warszawy przeprowadził, bądź przeprowadza mechanizację urządzeń w kuchniach i pralniach szpitalnych, w miarę posiadanych na ten cel kredytów.

Częściowo zastosowano pracę maszynową w kuchniach oraz scentralizowano ogrzewanie w szpitalach Przemienienia Pańskiego.

go, św. Stanisława, św. Łazarza, Dz. Jezus i w sanatorjum otwockiem. ś

Oddział Sanitarny Magistratu m. Łodzi, przeprowadził we wrześniu b. r. 615 oględzin nieruchomości, 377 oględzin miejsc sprzedaży i 144 oględzin przedsiębiorstw i zakładów.

Przesłano do analizy 16 prób artykułów spożywczych i sporządzono 219 protokółów.

We wrześniu było w Łodzi 554 wypadki zachorowań na choroby zakaźne (w sierpniu 370). Najwięcej (271) było wypadków płonicy, następnie (112) błonicy i (87) duru brzusznego.

Oddział przeprowadził we wrześniu 11.582 szczepień przeciwtyfusowych oraz 178 badań wody pod względem bakterjologicznym i chemicznym.

Przeprowadzono dezynfekcję 607 ubikacji.

Z zakładów kąpielowych skorzystało 21.408 osób.

Miejska pracownia bakterjologiczna dokonała 1.882 badania.

Wszystkie agendy Oddziału Sanitarnego wykazały we wrześniu z. r. wzmożoną działalność.

W lipcu z. r. było we Lwowie 179 wypadków zachorowań na choroby zakaźne, w tem 10 wypadków śmiertelnych. Najwięcej (99) było wypadków płonicy, przyczem 6 z wynikiem śmiertelnym.

Zakład dezynfekcyjny przeprowadził 161 dezynfekcyj po stwierdzonych chorobach zakaźnych i 21 dezynfekcyj w wypadkach podejrzanym chorob zakaźnych.

Z łaźni miejskich korzystało w lipcu z. r. 2592 osoby, oraz z sanitarnych łaźni miejskich 754 osoby.

Pogotowie ratunkowe udzieliło w lipcu z. r. pomocy w 1569 wypadkach.

Miejski Zakład badania żywności i przedmiotów użytku we Lwowie wykonał w lipcu z. r. 1378 analiz produktów spożywczych,

przyczem w 62 wypadkach sprawy skierowano do sądu.

W dniu 31.VII.1930 było we Lwowie zarejestrowanych 3231 chorych na gruźlicę. Poradnie przeciwgruźlicze udzieliły w lipcu z. r. 1966 porad.

Opieka społeczna.

Miejskie stacje opieki nad matką i dzieckiem we Lwowie, w końcu lipca z. r. opiekowały się 1094 dziećmi. Odwiedzin domowych wykonano 587, wydano 2646 ltr. mleka, udzielono 1177 porad.

W miejskich Zakładach opieki nad dziećmi umieszczono w lipcu 240 dzieci w wieku niemowlęcym i przedszkolnym oraz 236 dzieci w wieku szkolnym. Poza tem umieszczono w prywatnych zakładach wychowawczych 151 dzieci i u osób prywatnych — 153 dzieci. Ogółem na koszt gminy m. Lwowa wychowywało się w lipcu z. r. 780 dzieci.

Według statystyki prowadzonej przez Wydział opieki społecznej Magistratu m. Warszawy, w dniu 1 grudnia z. r. zamieszkiwało w schroniskach miejskich dla bezdomnych 15.372 osób, czyli 3.731 rodzin.

Wzrost liczby bezdomnych, znajdujących się pod opieką miasta, w ciągu ostatnich 3 lat przedstawia się jak następuje:

W dniu 1 stycznia 1928 zamieszkiwało w schroniskach miejskich 7.980 osób, czyli 1.935 rodzin, w dniu 1 stycznia 1929—10.706 osób, czyli 2.807 rodzin, na 1 stycznia 1930 13.082 osób, czyli 3.355 rodzin a 1 listopada z. r. 15.207 osób czyli 3.720 rodzin.

Obecnie kolonie miejskie dla bezdomnych liczą 142 budynki, zawierające łącznie 2.831 izb.

Obywatelski Komitet pomocy społecznej wydał w swoich jadalniach w ciągu listopada 44.781 bezpłatnych obiadów dla bezrobotnych, na rachunek miasta Warszawy.

W liczbie tej wydano 29.222 obiady dla pracowników fizycznych oraz 15.559 obia-

dów dla pracowników umysłowych. Za obiady te płaci miasto po 43 i 85 gr.

Były to wszystko osoby korzystające stale z tej pomocy w jadłodajniach Komitetu. Ponadto wydano zgłaszającym się jednorazowo 182 obiady dla pracowników fizycznych i 507 dla pracowników umysłowych.

Przedsiębiorstwa.

Gazownia miejska w Poznaniu zużyła w październiku z. r. 3.114,7 tonn węgla, przy czym wyprodukowano 2.115.680 m³ gazu.

Nowa elektrownia miejska w Poznaniu zużyła w październiku z. r. 2.036,1 tonn węgla. Wytworzono 2.650.440 kwg. energii elektrycznej, przyczem na 1 kwg. zużyto 0.77 kg. węgla.

Wodociągi miejskie w Poznaniu dostarczyły w październiku z. r. 534.859 m³ wody.

Elektrownia miejska w Zamościu w r. ub. na podstawie uprawnienia rządowego stała się elektrownią okręgową.

Zarząd dalej rozwija działalność elektrowni, już jako okręgowej, i obecnie, po uruchomieniu linii przesyłowej wysokiego napięcia do klinkiarni państwowej w Izbicy (26 klm. długości), otwiera linię oświetleniową osady Izbica.

Zostało unieważnione uprawnienie rządowe Nr. 5 na zakład elektryczny w Opolu (woj. lubel.), nadane Ludwikowi Nowakowskiemu.

Unieważnienie spowodowane zostało niewykonaniem przez uprawnionego warunków uprawnienia (Monitor Polski, Nr. 273 z 26.XI.1930 r.).

Podkarpackie T-wo Elektryczne we Lwowie ubiega się uprawnienie rządowe do

przesyłania prądu na teren m. Sambora i należące do m. Drohobycza stacji pomp w Urożu.

Gmina m. Nasielska uzyskała uprawn. rządowe Nr. 135 na zakład elektryczny w Nasielsku. Uprawnienie obejmuje teren obecny m. Nasielska, ewent. obszary, które będą w przyszłości przyłączone do miasta, o ile nie staną temu na przeszkodzie uprawnienia innych osób.

Maksymalna opłata za energję wynosi 85 — 95 groszy za kwg. dla światła i 42-47 groszy za kwg. dla siły. Opłaty te mogą ulec zmianie w razie zmiany ceny węgla, robocizny i 1 gr. czystego złota.

Dla instalacyj do 120 kw. przyłączonej mocy mogą być wprowadzone opłaty ryczałtowe.

W końcu lipca z. r. było przyłączonych do Miejskiego Zakładu Elektrycznego we Lwowie instalacyj o zapotrzebowaniu 37.420.60 kw., w tem dla światła — 23.298.36 kw. i dla siły 14.122.24 kw. W ciągu miesiąca wzrosło zapotrzebowanie na światło o 69.1 kw., zmniejszyło się zaś zapotrzebowanie siły o 26.04 kw.

W lipcu z. r. zużytkowano we Lwowie 570.653 m³ gazu (90.1% ilości wyprodukowanej). Z tego zużyto dla oświetlenia publicznego 26%, pozostałe zaś 74% oddano do użytku prywatnego i zużyto na potrzeby gminy.

Ubój w rzeźni miejskiej we Lwowie wyniósł w lipcu z. r. 1493 sztuki bydła rogatego, 35 szt. jałownika, 3642 szt. cieląt, 2 barany, 3864 szt. trzody chlewnej i 223 szt. koni. W porównaniu z czerwcem z. r. spadł ubój cieląt, inne zaś porcje uboju wykazują znaczną zwyżkę.

Wodociągi miejskie we Lwowie dostarczyły w lipcu 7.294.8.50 kl wody, przeciętnie 235.318 hkl. dziennie, t. j. około 97 ltr. na głowę ludności.

Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Krakowskim Sp. Akc. ubiega się o uzyskanie uprawnienia rządowego na obszar gmin: Alwernia, Babice, Ciężkowice, Czatkowice, Czerna, Grójec, Jankowice, Kwaczała, Mętków, Nawojowa Góra, Nowa Góra, Poręba — Żegota, Bary, Regulice, Rozkochów, Szczakowa, Zalas i Żbik powiatu chrzanowskiego, oraz gmin: Dwory I i dwory II pow. oświęcimskiego woj. krakowskiego.

Uprawnienie to byłoby uzupełnieniem posiadanego już przez Spółkę uprawnienia Nr. 56, ogłoszonego w Nr. 57 „Monitora Polskiego“ z dnia 9 marca 1928 r.

Wodociągi i kanalizacja.

Według sprawozdania Wydziału Kanalizacji i Wodociągów Magistratu m. Łodzi wykonano w 1930 r. 4.982 m. b. kanałów murowanych 3.568 m. b. kanałów kamionkowych i uregulowano 638 m. b. rzeki Karolew.

Studzienek deszczowych założono 263 szt.

Od 1 stycznia do 31.XI 1930 r. przyłączono do sieci kanalizacyjnej 96 nieruchomości.

mości, ogółem zaś w dniu 31.X z. r. było przyłączonych 257 nieruchomości.

Dyrekcja wodociągów i kanalizacji w Warszawie dostarczyła w listopadzie z. r., ogółem 2.966.162 mtr. sz. wody, w czym do górnego miasta 2.749.404, do dolnego 216.758. Przeciętnie dzienne zużycie wynosiło 98.872 mtr. sz. Najwięcej wody spotrzebowano w dniu 7 ub. m., (105.122), najmniej sze w dniu 16 ub. m., (85.274 mtr. szec).

Sprawa chlorowania wody, w celu oczyszczenia jej z niekorzystnych składników, jest od pewnego czasu przedmiotem rozważań władz sanitarnych. Dyrekcja wodociągów warszawskich wprowadza już takie urządzenia, które udoskonalić mają pracę wykonywaną przez filtry.

Na stacji filtrów w 4-ch chlorowniach, będących już na ukończeniu, odbywa się obecnie montaż aparatury wewnętrznej. Chlor będzie dodawany do wody w minimalnych dawkach, a sprowadzany w specjalnych balonach z Mościc.

III. Różne.

Szkolenie pracowników miejskich w Drohobyczu.

Magistrat w Drohobyczu organizuje od dn. 2 stycznia raz na tydzień w soboty do końca czerwca 1931 r. wykłady dla funkcjonariuszy miejskich z następujących przedmiotów:

Ustawy konstytucyjne, ustawy gminne, postępowanie administracyjne, przepisy o obywatelstwie i przynależności, finanse komunalne, poruczony zakres działania gminy, sprawy bezpieczeństwa, sprawy sanitarne, sprawy wojskowe, sprawy opieki społecznej, kasowość gminna.

Wykłady odbywać się będą pod kierunkiem dr. L. Tannenbauma. Wykładać będą członkowie Magistratu i Rady miejskiej.

Z rynku pracy.

Na rynku pracy w październiku z. r. zaznaczyła się nieznaczna poprawa. Liczba bezrobotnych z 167.454 w końcu września, spadła na 167.349 w końcu października.

Najniższy stan bezrobocia odnotowano w dniu 18.X. z. r., mianowicie 163.689 bezrobotnych. W związku z sezonem zimowym i zahamowaniem robót budowlanych, ziemnych itp. ilość bezrobotnych będzie wzrastać do wiosny, z czym instytucje samorządowe muszą się poważnie liczyć.

Ilość częściowo zatrudnionych wzrosła nieznacznie z 63.183 w końcu września do 119.493 w końcu października. Przeciętny stan zatrudnienia częściowo pracujących z 3,8 dnia we wrześniu, wzrósł do 4,2 dnia w

październiku. Świadczy to o osłabieniu konjunktury i ograniczeniu w szeregu zakładów pracy całotygodniowej.

Z Gdyni.

Celem omówienia sprawy organizacji służby technicznej i zbadania stanu robót przy budynkach państwowych oraz inwestycjach miejskich, bawił w Gdyni w dniu 24.XI. z. r. Pan Minister Rob. Publicz. Dr. M. Mata-kiewicz.

Pan Minister, wraz z osobami towarzyszącymi, zwiedził budowle i roboty inwestycyjne, poczem odbyła się w magistracie konferencja w sprawie wykonania planu zabudowania miasta, planu regionalnego, inwestycji miejskich oraz organizacji policji budowlanej i służby technicznej miejskiej.

Firma „Chłodnie i składy portowe w Gdyni“ uzyskała zezwolenie na skład tranzytowy i wolnocłowy. „Żegluga Polska“ uzyskała zezwolenie na skład tranzytowy, zaś olejarnia Gdańska otrzymała uprawnienia składu tranzytowego specjalnie na makuchy.

Ruch portowy w Gdyni.

Ruch statków w Gdyni w październiku z. r. był słabszy niż we wrześniu z. r., szczególnie co się tyczy tonnażu. W październiku z. r. pierwsze miejsce w ruchu portowym w Gdyni zajęła bandera szwedzka, następnie idą bandery polska, niemiecka, łotewska i duńska.

Wywóz przez Gdynię wzrósł z 292.871 t. we wrześniu z. r. do 301.232 t. w październiku z. r., przywóz natomiast zmniejszył się z 64.958 t. we wrześniu do 34.785 t. w październiku. Różnica ta ma częściowo charakter sezonowy, częściowo zaś spowodowana jest niedostateczną jeszcze rozbudową urządzeń przeładunkowych i składowych.

Obrót towarowy przez port gdański w październiku r. z. wykazał rekordową cyfrę 783.931 t. (we wrześniu z. r. 697.191 t.).

Zmniejszenie kredytów budowlanych.

Wobec niewspółmierności, będących w roz-

porządzeniu Komitetu rozbudowy m. Warszawy, środków kredytu długoterminowego w stosunku do zapotrzebowania, Komitet ten zamierza obniżyć wysokość przyznawanych kredytów do 75% wzgl. 80% kosztów budowy, zamiast przyznawanych obecnie np. u przywilejowanym kategorjom 90%.

Restrykcje te mają na względzie wyeliminowanie słabszych finansowo petentów, którzy częstokroć przystępują do budowy prawie bez własnego kapitału, a następnie drogą oszczędności w pierwotnym kosztorysie pragną budowę wykończyć. Skutkiem tego jest nieodpowiednie pod względem technicznym wykonanie budowy, lub też pozostawianie domów bez wykończenia.

Przy udzielaniu kredytów ma być również zwrócona uwaga nie tylko na ilość izb, lecz i na ilość normalnych mieszkań, celem zapewnienia największej ilości pomieszczeń dla poszczególnych rodzin.

Maszty dla anten na domach miejskich.

Na posiedzeniu Komitetu budowlanego Magistratu m. Warszawy rozpatrywano wniosek Wydziału technicznego w sprawie rozmieszczania masztów dla anten na dachach nowobudujących się domów miejskich na Żoliborzu.

Brak przepisów o antenach często przyczynia się do tego, że lokatorzy domów miejskich, urządzając anteny niszczą dachy, wbijają haki do kominów i w ten sposób powodują szkody, wymagające następnie remontu.

W Wiedniu przy budowie domów mieszkalnych wprowadzono system, że maszty antenowe konstruowane są podczas budowy w ten sposób, że nie szpecą one ani wyglądu zewnętrznego domu, ani też nie niszczą konstrukcyj dachowych.

Komitet budowlany przyjął wniosek Wydziału technicznego, by na domach Żoliborskich urządzone zostały takie maszty, do których lokatorzy przyszli mogliby przyłączyć swe anteny.

System urządzania masztów antenowych będzie zastosowany przy wszystkich budowlach mieszkalnych miejskich.

Komunikacja autobusowa w Polsce.

„Miesięcznik Drogowy“ w numerze listopadowym z. r. zawiera dane o komunikacji autobusowej, które to przytaczamy w skróceniu.

W 1925 r. było zarejestrowanych tylko 412 autobusów, co stanowiło 3,2% ogółu dopuszczonych do ruchu pojazdów mechanicznych. Ilość autobusów zwiększała się corok i w 1930 roku zarejestrowano już 4144 autobusy, co stanowi 9,4% ogółu zarejestrowanych pojazdów mechanicznych. Ilość linii autobusowych w 1927 roku wynosiła 984, w 1929 — 1607, ilość przedsiębiorstw autobusowych w 1927 r. — 777, w 1929 r. — 2009, ilość autobusów na liniach w 1927 r. — 1067, w 1929 — 3234.

Liczba osób, przewożonych autobusami na dobę w r. 1927 wynosiła 99.400, w r. 1929 — 189.770.

W ciągu roku 1927 z komunikacji autobusowej korzystało 36.500.000 osób, w roku 1929 — 56.900.000. Przy taryfie średniej 10 groszy od osoby za kilometr dochód brutto przedsiębiorstw autobusowych wyniósł około 86 milionów złotych, w 1929 roku przy taryfie średnio 12 groszy za kilometr dochód brutto dosięgnął sumy 262 milionów złotych.

Interesująco przedstawiają się zestawienia ruchu pasażerskiego na kolejach i autobusami. W 1926 roku przewieziono kolejami 146.148.000 pasażerów, każdy pasażer przejechał średnio 41 kilometrów. W r. 1928 autobusy przewiozły 50.643.000 pasażerów, każdy pasażer średnio przejechał 32 kilometry.

Ruch ludności w Państwie Polskiem.

Numer listopadowy „Wiadomości statystycznych“ podaje dane o ruchu ludności po-

dług kwartałów w roku 1929 i 1930 oraz za całe lata od r. 1923 do 1928.

Ilość zawartych małżeństw wynosi rocznie od 238.582 (w r. 1925) do 300.625 (w r. 1929), wynosi to od 8,2 do 9,8 na każdy tysiąc mieszkańców.

Liczba urodzeń żywych rocznie wynosi od 958.283 (r. 1927) do 1.036.660 (r. 1925) co wynosi 32,6 do 35,7 na każdy tysiąc ludności.

Liczba zgonów wynosi rocznie od 492.248 (r. 1924) do 544.412 (r. 1925) co wynosi od 17,0 do 18,2 na każdy tysiąc ludności.

Przyrost naturalny stanowi od 432.923 (r. 1927) do 544.412 (r. 1925) czyli od 14,5 do 18,5 na każdy tysiąc ludności.

Największy procentowo naturalny przyrost ludności obserwuje się w województwach wschodnich, mniejszy w województwach zachodnich i południowych.

W r. 1929 wyjechało z Polski 233.442 osoby z tej liczby do krajów europejskich 178.132, do krajów pozaeuropejskich 65.310.

Powróciło do Polski w tym samym roku 104.503 osoby, z tej liczby z krajów europejskich 97.932 i pozaeuropejskich 6.571.

Na wyjazd do Polski wydano w r. 1929 cudzoziemcom 323.951 wiz, w tem przyjazdowych 113.120. Ilość wydanych wiz zwłaszcza przyjazdowych zwiększa się stale. W roku 1925 wydano ogółem tylko 136.263 wizy w tem przyjazdowych tylko 10.429.

Z chorób zakaźnych, zanotowanych w sierpniu 1930, najwięcej było płonicy (538 tygodniowo) i duru brzuszego (358 tygodniowo) ospy naturalnej nie było ani jednego przypadku, duru osutkowego (płamistego) tylko 6 przypadków tygodniowo.

Rejestracja obiektów wodnych.

W dniu 12 lutego 1931 wchodzi w życie rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wojskowych, Wewnętrznych, Robót Publicznych oraz Przemysłu i Handlu — w sprawie odnawiania do dyspozycji wojska środków komu-

nikacji wodnej (Dz. U. R. P. Nr. 77 z 1930 r., poz. 603 *).

W związku z tem rozporządzeniem wyląza się dla gmin obowiązek dokonywania rejestracji wszystkich obiektów wodnych i utrzymywania ich stałej ewidencji.

Obecnie odbywają się w wydziale wojskowym Magistratu m. Warszawy konferencje na temat wykonania tego przepisu. W pewnym stopniu jest w tem zainteresowany również Wydział przemysłowy Magistratu.

Po Wiśle pływa wielka ilość wszelakiego rodzaju statków, berlinek, galarów i łodzi, które mają stałe postoje przy brzegach warszawskich. Do tej pory jednak niewiadomo dokładnie, jaka jest ilość tych obiektów pływających. Niezależnie od ewentualnych korzyści, jakie może odnieść stąd wojskowość, rozporządzenie, o którym mowa, przyczyni się do tego, że nareszcie ten stan chaosu się skończy.

Wszystkie obiekty pływające będą podle-

*) Patrz „Samorząd Miejski“ Nr. 22 z z. r. str. 1091.

gały przymusowej ewidencji, otrzymają cechy i numery.

Dwaj wiceministrowie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

W pierwszych dniach grudnia z. r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych mianowani zostali wiceministrami dyrektorzy departamentów pp.: Kaz. Stamirowski i Wł. Korsak. Pierwszy z nich objął podsekretarjat stanu dla spraw polityczno-administracyjnych i podlegają jemu departamenty: Organizacyjny, Polityczny, Administracyjny i Samodzielny Wydział Wojskowy, przyczem departamentem Politycznym kieruje w dalszym ciągu bezpośrednio. Drugi wiceminister objął podsekretarjat dla spraw polityczno-gospodarczych i podlegają mu departamenty: Samorządu, Służby Zdrowia i Samodzielny Wydział Apropowizacyjny, a ponadto z zachowaniem swej struktury organizacyjnej i Główny Urząd Statystyczny; drugi wiceminister zatrzymuje w dalszym ciągu bezpośrednie kierownictwo departamentem Samorządu.

IV. Kronika zagraniczna.

Ciudad lineol — Miasto o prostych liniach komunikacyjnych *).

Miasto, któreby w założeniu swem opierało się o linie proste, ułatwiające wszelki rozwój życia miejskiego, jest pomysłem hiszpana Arturio Soria y Mota; zasady planu linearnego dzielnic miejskich stosuje się obecnie w okolicach Madrytu.

Koncepcja miasta o prostych liniach komunikacyjnych opiera się na następujących zasadach:

1) Zagadnienie komunikacji w mieście wpływa z podstaw istotnych planu miasta.

*) Por. L'habitation à bon Marché № 9 — 1930 r.

Zasadą kształtu miasta i jego dzielnic jest by jak najmniej tracić czasu na komunikację. Najłatwiej to osiągnąć przez zastosowanie w planie linii prostych. Ponieważ głównym środkiem komunikacyjnym jest linia kolei, miasto więc według autora powinno budować się wzdłuż kolei, przybierając kształt wydłużony, główna więc arterja komunikacyjna stanowić będzie rodzaj „kolumny pacierzowej“ miasta.

2) Ulice i dzielnice domów powinny mieć kształt regularny, gdyż są one piękniejsze, łatwiejsze i tańsze w budowie i utrzymaniu.

Miasto o liniach prostych musi mieć ulicę środkową, stanowiącą jego oś, o szerokości co najmniej 40 m.; przez ulicę główną przechodzą linie kolejowe, najlepiej elektryczne.

Od linii ulicy idą w kierunku do niej prostopadłym parcele budowlane, oddzielone od ulic poprzecznie przecinających, przez strzenia wynoszącą najmniej 20 mtr. Taki plan miasta nietylko ułatwia układanie rur wszelkiego rodzaju, lecz zmniejsza również koszt z tym związane jak również ich późniejsze utrzymanie, wreszcie dzięki ułatwieniom komunikacyjnym, osiągniętych przez linie proste, zmniejsza się też koszt utrzymania ludności.

3) Podział terenu: $\frac{1}{3}$ na dom, $\frac{1}{3}$ na ogród. Powyższy stosunek gruntów zabudowanych do niezabudowanych, nie powinien być nigdy przekroczony, bez względu na charakter budynków wzniesionych na danej parceli. Jako minimum dla parceli pod dom najmniejszy, należy przyjąć 20×20 m² z czego 80 m² przypadnie na dom, zaś 320 m² na ogród oraz stajenkę lub kurnik. Teren musi być otoczony krzakami o wartości przemysłowej lub rolniczej.

4) Zasadą tego rodzaju miasta jest dać każdej rodzinie dom z ogródkiem. Według autora projektu przy budowie tego rodzaju domów osiąga się oszczędność na ubezpieczeniu domu, oraz spokój przez oddzielanie się od sąsiadów.

5) Przestrzeń pomiędzy frontem domu a granicą parceli winna mieć 5 mtr., ziemia ta przeznaczona jest na ogródek, zaś w razie rozwoju miasta może być użyta na rozszerzenie ulicy.

6) Miasta i dzielnice o liniach geometrycznych służyć mogą doskonale jako uzupełnienie obecnych miast o charakterze centralistycznym, gdzie wartość gruntu rośnie w miarę zbliżania się do centrum. W nowych dzielnicach budowanych na zasadach geometrycznych wartość gruntu wzrastać będzie proporcjonalnie do oddalania się od głównej linii komunikacyjnej.

7) Zaletą tego systemu jest jeszcze skierowanie ludności do natury, przy jednoczesnym daniu jej wygod jakiego daje cywilizacja.

Tanie mieszkania towarzystw budowlanych w Paryżu.

Jak wiadomo, kryzys mieszkaniowy m. in. spowodowany został zanikiem prywatnej inicjatywy budowlanej — co zmusza rządy i komuny do podjęcia bezpośredniej akcji budowlanej. Wszelkie zatem budzenie się inicjatywy prywatnej, oraz towarzystw budowlanych, są pożądane, gdyż zbliżają możliwość normalnego rozwiązania kwestji mieszkaniowej. Z tego powodu działalność towarzystw budowlanych w Paryżu zasługuje na poznanie.

Obecnie mianowicie m. Paryż zawarło umowę z towarzystwem „Immobilière - Constructions de Paris” — na wykonanie 10.405 tanich mieszkań, z prawem zwiększenia tej liczby do 20.000. Mają być wykonane nast. mieszkania:

I kategoria:	1.400	mieszkanie o 1	izbie, kuchni, kłoz.	o pow.	28 m ²
	1.600	2	" " "	"	40 m ²
	725	3	" " "	"	52 m ²
	600	pokoje oddzielnych			14 m ²
II kategoria:	3.160	mieszkanie o 2	izbach, kuchni, kłoz.	o pow.	52 m ²
	560	3	" " "	"	64 m ²
	260	4	" " "	"	84 m ²
	1.000	pokoje oddzielnych			13 m ²
	1.000	"			17 m ²
	oraz 23.400 m ² powierzchni dla lokali handlowych				

Suma wszystkich robót i mieszkań ustalona została na 576 milionów fr., przy której mieszkanie o pow. 28 m² kosztuje 35.530 fr., a mieszkanie o pow. 40 m² — 51.440 fr.

wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi, procentami, terenem, lecz bez kosztów drogowych, które ponosi miasto.

Towarzystwo utworzy również Tow. akcyj-

ne, z kapitałem 15 milionów fr., a miasto uznane zostanie, jako właściciel 40% kapitału, za tereny oddane Towarzystwu pod budowę. Towarzystwo podejmuje się asekuracji i zarządu wzniesionych domów przez czas umowy. Miasto Paryż dawać będzie Towarzystwu na żądanie kwartalne raty, z powyżej ustalonej sumy na pokrycie niezbędnych kosztów budowy. W tym celu miasto zaciągnie pożyczki, które spłaci przed wygaśnięciem umowy.

Mieszkania będą wynajmowane przedewszystkiem lokatorom, wysiedlonym ze swoich mieszkań z powodu przebudowy i sanacji dzielnic i będą oni przeważnie wskazani przez miasto. Komorne za mieszkania zostało ustalone umową i wynosi za mieszkanie o pow. 28 m² — 1.400 fr. rocznie, a za mieszkanie 40 m² — 2.000 fr. Ceny odpowiadają możliwości płatniczej warstw, dla których są przeznaczone. Zmiana komornego może nastąpić jedynie w porozumieniu z miastem.

Towarzystwo przez czas umowy wypłacać będzie miastu rocznie milion fr. za tereny oddane do dyspozycji, oprócz tego wypłacać będzie co pół roku procenty, amortyzację, podatki wszelkiego rodzaju od nieruchomości,

oraz część nadwartości w razie podwyższenia komornego. Miasto zastrzega sobie następnie zatwierdzenie planów, kontrolę nad robotami, materiałami, przyjęciem robót, wynajmowaniem lokali, utrzymaniem nieruchomości i in. Koszty tej kontroli liczyć się będą 0,23% od ogólnych kosztów robót.

Po wygaśnięciu umowy, po 52 latach, miasto wejdzie w posiadanie terenów i wybudowanych na nich nieruchomości. W ten sposób miasto nie obciąża się samo na cele mieszkaniowe ani kontrolne, a uzyskuje 10 — 20.000 mieszkań dla potrzebującej ludności. Pożyczki zaciągnięte przez miasto na powyższy cel, spłaca i amortyzuje Towarzystwo — które swój zasadniczy zysk ma w normalnej eksploatacji mieszkań przez 52 lat.

Miasto daje tylko teren, za który otrzymuje odpowiedni dochód, pobiera podatki i inn. — a otrzymuje bezpłatnie po 52 latach budynki z terenem. Urzędy Paryża spodziewają się wielkiego rezultatu z pozyskania Towarzystw budowlanych dla pracy nad rozwiązaniem kryzysu mieszkaniowego.

Powyższy przykład Paryża zasługuje na rozważenie naszych komun i towarzystw budowlanych.

Poradnik.

Pokrywanie kosztów urządzenia i utrzymania ulic miejskich.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, jakie opłaty miasto może pobierać na pokrycie kosztów urządzenia i utrzymania ulic i na jakich podstawach prawnych.

Odpowiedź: 1) Na podstawie art. 174 rozporz. Prezydenta Rzpltej z dnia 16.2.1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. Ust. poz 202) gminy miejskie mogą pobierać od adjacjentów opłaty za pierwsze urządzenia ulic.

2) Na podstawie art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych od osób, posiadających środki przewozowe, mogą gminy miejskie pobierać opłaty za korzystanie z ulic, w stosunku do ilości sił mechanicznych lub tonażu siły nośnej tych środków i według zgóry ustalonych norm.

3) Na podstawie art. 23 ustawy z dnia 10.12.1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (Dz. Ust. z 1921 r. prz. 32) gminy miejskie mogą do udziału w kosztach bu-

dowy lub utrzymania drogi pociągać osoby, otrzymujące z budowy lub utrzymania dróg i mostów gminnych szczególne korzyści lub też nadmiernie zużywające te drogi. Przed wprowadzeniem dopłat drogowych gminy powinny wykorzystać świadczenia drogowe. (ob. niżej).

4) Na podstawie art. 29, 30 i 31 wspomnianej wyżej ustawy drogowej przy budowie i utrzymaniu dróg mogą gminy miejskie pociągać do świadczeń w robociznie pieszej i środkach przewozowych wszystkich mieszkańców, opłacających podatki bezpośrednie, i zastępować te świadczenia ekwiwalentem w postaci uchwalonych przez radę miejską opłat pieniężnych. Orzeczenia N. T. A. w sprawie świadczeń drogowych, wypływające z tego orzecznictwa wnioski, oraz okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zamieszczone zostały w zeszytach 4, 6, 17 i 12 „Samorządu Miejskiego“.

5) Na podstawie wreszcie art. 11 i 21 p. 5 dekretu o samorządzie miejskim oraz postanowień Gen. Gubernatora Warszawskiego z dn. 11. 6. 1899 r. gm. miejskie w b. Kongresówce mogą pociągać właścicieli nieruchomości, na których ciąży obowiązek utrzymania czystości i porządku na ulicach, do świadczeń pieniężnych w wysokości, stanowiącej ekwiwalent tego obowiązku. (ob. „Samorząd Miejski“ Zeszyt 22 str. 1099 i nast.).

Wykonywanie nadzoru nad targami.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, czy kontrolę nad targami może wykonywać sejmikowy względnie prywatny lekarz weterynarii i jakie przysługuje mu wynagrodzenie.

Odpowiedź: 1) Sprawa nadzoru nad targami i jarmarkami została unormowana rozporządzeniem Ministra Rolnictwa z dn. 12.6. 1928 r. (Dz. Ust. Nr. 65 poz. 597). W myśl przepisów § 1 tego rozporządzenia, targi i jarmarki podlegają nadzorowi weterynaryjnemu władz administracyjnych, wykonywa-

nemu przez powiatowych lekarzy weterynaryjnych.

W razie potrzeby wojewoda może — za zgodą Ministra Rolnictwa — nadzór ten poruczyć innym lekarzom weterynaryjnym, „zasługującym na zaufanie i nie pozostającym w jakiegokolwiek zależności od przedsiębiorców, wymienionych zakładów lub urzędzeń“. Funkcje nadzoru nad targami i jarmarkami może zatem pełnić również sejmikowy, względnie prywatny lekarz weterynarii, o ile nie pozostaje w zależności od gminy, będącej właścicielem wspomnianych urzędzeń.

Opłaty za nadzór nad targami i jarmarkami wynoszą od 6 do 10 zł. za każdy dzień trwania targu lub jarmarku (§ 31 pow. rozporządzenia).

Tryb postępowania przy używaniu policji państwowej w celu sporządzania protokółów.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, czy policja obowiązana jest sporządzać protokoły na wezwanie magistratu.

Odpowiedź: W myśl przepisów art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.3.1928 r. o policji państwowej (Dz. Ust. Nr. 28 poz. 257) w brzmieniu, ustalonym w rozp. z dn. 29.11.1930 r. (Dz. Ust. Nr. 82, poz. 643), „władze, urzędy i organa samorządowe zwracają się do policji państwowej w jej zakresie działania za pośrednictwem władzy administracji ogólnej, wyjąwszy wypadki, w których zwłoka zagraża niebezpieczeństwem; w wypadkach tych powinny one jednak zawiadomić równocześnie właściwą władzę administracji ogólnej“.

Przepisy powyższe odnoszą się m. inn. również do wezwań magistratu o sporządzanie protokółów przeciw mieszkańcom miasta, niestosującym się do obowiązujących przepisów.

Liczba zastępców radnych.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, czy z poszczególnej list kandydatów

do rady miejskiej zastępcy mają być powoływani bez ograniczenia, czy też w pewnym stosunku do wybranej z danej listy radnych.

Odpowiedź: Na mocy postanowień zawartych w art. 1 dekretu z dn. 13.12.1918 roku o wyborach do rad miejskich (Dz. Pr. Nr. 20, poz. 58), liczba zastępców wynosi połowę liczby radnych. Obszerne wyjaśnienie w tej sprawie zamieściliśmy w Nr. 47/48 „Przeglądu Samorządowego” str. 878 — 9.

Wykładnia art. 17 dekretu o samorządzie miejskim.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta na obszarze b. Króles. Kongr., zapytuje, czy sprzedaż radnym miejskim działek budowlanych może powodować utratę mandatu.

Odpowiedź: Radny, kupując jednorazowo działkę nie staje się w ten sposób przedsiębiorcą, dostawcą lub dzierżawcą, który w myśl art. 17 dekretu o samorządzie miejskim na czas tego stosunku prawnego i do ostatecznego uregulowania rachunku, nie może sprawować swego urzędu. Sprzedaż zatem przez gminę radnym miejskim działek budowlanych nie może skutkować zawieszenia urzędowania tych radnych, ani też stanowić powodu pozbawiania ich mandatów.

Sposób obliczania kar za zwłokę przy wpłacaniu danin komunalnych.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, od jakiej sumy i za jaki okres czasu należy pobrać kary za zwłokę w tym wypadku, jeśli płatnik nie uiścił podatku w terminie, a na skutek wniesionego do władzy nadzorczej odwołania uzyskał obniżenie pierwotnego wymiaru podatku.

Odpowiedź: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, załatwiając konkretne odwołanie, orzekło, iż — w wypadku obniżenia na skutek odwołania pierwotnego wymiaru podatku — kary za zwłokę należy obliczać od kwoty, ustalonej przez instancję odwoławczą,

przy obliczaniu zaś okresu, za jaki należy pobrać kary za zwłokę, miarodajną jest — z uwagi na treść art. 48 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. „wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia podatku” — data pierwotnego nakazu płatniczego.

Oplaty alienacyjne.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, czy przy zmianie prawa własności nieruchomości w drodze licytacji wolno pobierać opłaty alienacyjne.

Odpowiedź: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przy załatwianiu konkretnej sprawy, zajęło następujące stanowisko:

Według art. 13 ustawy z dn. 11.8.1923 r. o tymcz. ureg. fin. kom. w brzmieniu nadanem mu rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22.3.1923 r. (Dz. U. poz. 335), opłata komunalna może być pobierana od pism, stwierdzających umowę o przeniesienie własności nieruchomości, które podlegają opłatom stemplowym w myśl ustawy z dn. 1.7.1926 r. o opłatach stemplowych. Do liczby wymienionych pism należy również zaliczyć pisma, stwierdzające przeniesienie własności nieruchomości w drodze licytacji, o ile nabywcą nie jest jeden ze współwłaścicieli licytowanej nieruchomości, a jest nią osoba obca. W takim bowiem wypadku licytacja stanowi umowę o przeniesienie własności nieruchomości, gdyż jest dwustronnym aktem kupna - sprzedaży, zawartym między nabywcą i przymusowym zastępcą prawnym dotychczasowego właściciela licytowanej nieruchomości, wyrok zaś adjudykacyjny nie przenosi własności nieruchomości, lecz tylko stwierdza uprzednio już nabyte na licytacji prawo własności.

Jednocześnie jednak podajemy do wiadomości, że Sąd Najwyższy i Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozpatrując konkretne skargi, zajęły odmienne stanowisko. Streszczenie tych wyroków podamy w następnym zeszyście „Samorządu Miejskiego”.

Głosy prasy.

Nr. 47 i 48 tygodnika „Samorząd“, Organu Związku Powiatów. R. P., we wstępnych artykułach poruszone są dwa niezmiernie ważne dla życia samorządowego zagadnienia. W artykule „Naprawa ustroju Państwa a samorząd“ dr. M. Jaroczyński trafnie podnosi, że zagadnienie naprawy ustroju państwowego, obecnie tak bardzo aktualne, niesłusznie sprowadzane jest w powszechnej opinii do zagadnień konstytucyjnych, t. j. do zagadnień powoływania i wzajemnego stosunku naczelnych organów państwowych. Zagadnienie zmiany ustroju sięga znacznie głębiej i po wojnie odczuwany kryzys ustrojowy wogóle ma swe źródła w stosunku obywatela do państwa. Ten stosunek jednostki do państwa z racji nadzwyczajnego rozrostu skomplikowanej i zawiłej organizacji państwowej z konieczności musi być dość odległy. Brak jest bezpośredniości we wzajemnym stosunku, któryby powodował poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za państwo. Stąd nawet zmiana zasadniczych praw ustrojowych nie usunie istniejącego kryzysu. Raczej należałoby, zdaniem autora, zbliżyć obywatela do państwa przez zwrócenie uwagi na poczucie odrębności i wspólnoty potrzeb i interesów poszczególnych terytorjów, wchodzących w obręb Rzplitej. Poczucie wspólnoty terytorjalnej, które jest bardzo silne, należałoby wyzyskać do budowy tego bezpośredniego związku obywatela z państwem w drodze organizacji pośredniej, jaką jest „Samorząd terytorjalny“.

Od siebie możemy dodać, że brak jednolitych dla całego państwa ustaw ustroju samorządowego, miejskiego i ziemskiego i zahamowanie rozwoju samorządu terytorjalnego jest wielką szkodą dla organizacji i rozwoju twórczych sił Narodu i Państwa.

W zeszycie 48 tegoż tygodnika, na naczelnym miejscu w artykule p. t. Reorganizacja

budżetu i środki jej osiągnięcia, znawca przedmiotu Nacz. Dyr. Polskiego Banku Kom. p. J. Zdanowski porusza zagadnienie niezmiernie aktualne, — zagadnienie równowagi budżetów samorządowych. Poza przyczynami wskazanymi w poprzednich zeszytach tegoż czasopisma przez W. Gajewskiego, autor wskazuje szereg dalszych przyczyn, które dają się streścić w następujących punktach: 1. zbyt optymistyczne szacowanie dochodów podatkowych przez kierowników Samorządów, stąd zawód i w rezultacie zwichnięcie równowagi budżetowej, 2. zbyt optymistyczna ocena zdolności płatniczej obywateli, która w momencie kryzysu musiała spowodować załamanie i zmniejszyć wpływy z podatków, które były wymierzone ponad istotną miarę i z uszczupleniem kapitału obrot. gospodarstw indywidualnych, 3. rozmach w wydatkach — przedsięwzięcie robót inwestycyjnych bez posiadania źródeł pokrycia zamierzonych robót oraz cały szereg przyczyn pomniejszych, które są raczej konsekwencjami wyżej wskazanych błędów ekonomicznych i administracyjnych. Godząc się w zasadzie z autorem, należy zaznaczyć dla bezstronności, że źródła tych przyczyn tkwią przeważnie poza samorządem. Wystarczy wskazać, że w ciągu ostatnich paru lat zostało wydanych zgórą 20 ustaw i rozporządzeń, nakładających na samorząd obowiązki bez jednoczesnego wskazania źródeł pokrycia dla wydatków stąd powstających. Przeszacowywanie dochodów i optymistyczna ocena zdolności płatniczej obywateli było zjawiskiem wtórnym, spowodowanym niemożnością związania budżetu w inny ustawą dozwolony sposób. Również rozmach w wydatkach znajdował swe uzasadnienie w zalecaniu i nakazach oraz w zbyt optymistycznie ogólnie ocenianej sytuacji kredytowej. Mimo to poglądy wyrażone przez autora powinny być poważnie

rozważane przez każdego działacza samorządowego, a brane obecnie pod uwagę przez każdego, przed którym staje konieczność układania budżetu na najbliższy okres gospodarczy. Co do środków zaradczych, zgadzamy się tylko na te, któreby nie ograniczały ustawowo i tak już nadmiernie ograniczonych praw samorządu a które złu są w stanie zapobiec. Słusznie autor wskazuje np. na konieczność ustalania przez radę miejską maksymalnego zadłużenia wekslowego wzgl. krótkoterminowego, co dotąd nie zawsze miało miejsce, oraz że udzielanie kredytu i dyskonto weksli samorządowych powinno być dozwolone tylko instytucjom finansowym uprawnionym do udzielania kredytu komunalnego.

W Nr. 11 miesięcznika „Gaz i woda“ z z. r. zamieszczono artykuł inż. M. Seiferta p. t. „Gaz w gospodarstwie domowym“.

Jak zaznaczono w dopisku redakcyjnym, artykuł ten jest odpowiedzią na referat inż. H. Działika na temat „Elektryfikacja nowych domów“, opublikowany w Nr. 37/38 „Wiadomości Związków Polskich Zrzeszeń Technicznych“. Inż. H. Działik w referacie swym proponuje przy budowie nowych domów z małymi mieszkaniami zastąpienie nieestetycznej kuchni węglowej — kuchenką elektryczną. Wprowadzenie kuchenek elektrycznych umożliwiłoby, zdaniem referenta, obniżenie kosztów budowy domów, zapewniłoby komfort mieszkańcom domów i przysporzyłoby elektrowniom konsumentów prądu w porze dziennej, t. j. w czasie mniejszego zapotrzebowania prądu. Elektrownie ewent. oddawałaby prąd do użytku kuchennego po cenie niższej, jak dla większych zakładów przemysłowych.

Inż. Seifert zdecydowanie przeciwstawia się powyższemu poglądom, a to zarówno ze względu na ważne z ogólnego punktu widzenia ekonomiczniejsze wykorzystanie wartości kalorycznej węgla, jak i znacznie wyższe koszty zastosowania do kuchni domowych elektryczności, zamiast gazu.

Np. elektrownie wykorzystują z ciepła spalanego węgla 7—12%, a najwyżej 18%, gazownie zaś zwracają ok. 75% wartości kalorycznej węgla w postaci gazu i koksu, nie uwzględniając wartości produktów ubocznych: amonjaku i smoły gazowej, która jest niezastąpionym wysokowartościowym surowcem dla przemysłu chemicznego.

Autor podaje wyniki prób, przeprowadzonych zagranicą, co do gotowania i ogrzewania gazem i prądem. Z prób tych wynika, iż 1 m³ gazu odpowiada 3,25 — 3,5 kwg. W jednym tylko wypadku duże 5-pokojowe gospodarstwo uzyskało równowagę między kosztami prądu i gazu przy cenie 1 kwg. wynoszącej $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ ceny 1 m³ gazu. W mieszkaniach mniejszych równowaga ta przesunęła się na niekorzyść prądu.

Stosunek ceny prądu do ceny gazu 1 : 3, względnie 1 : 4 odpowiada ilości efektywnych kaloryj, uzyskiwanych z 1 kwg i 1 m³ gazu (778,5 kaloryj i 2.520 kal.).

Instalacja koniecznych w gospodarstwie domowym przyborów elektrycznych jest znacznie kosztowniejszą od takichże przyborów gazowych. Kosztowniejszą jest również ich konserwacja.

Autor przytacza w końcu opinię pewnego angielskiego konsumenta, który przez 5 lat przeprowadzał w swym domu obserwacje nad kosztami ogrzewania domu, grzania wody, gotowania i oziębiania (lodownia) przy pomocy opału stałego, gazu i prądu: „prąd elektryczny i gaz należy uważać za dwie energie nie rywalizujące między sobą, ale wzajemnie się uzupełniające. Istnieją bezsprzecznie dziedziny, gdzie każda bezstronna osoba musi uznać wyższość prądu nad gazem. Lecz istnieją również dziedziny, gdzie zastąpienie gazu prądem elektrycznym jest marnotrawstwem nie tylko pieniędzy konsumenta, ale i krajowych źródeł paliw“.

Za taką dziedzinę autor uważa kuchnię i łazienkę gospodarstwa domowego.

Bibliografia.

Nakładem Wydziału Wydawniczego Głównego Związku Straży Pożarnych R. P. wyszedł z druku podręcznik p. t. „Instrukcje ćwiczebne” (Warszawa, 1930 r., str. 127).

Podręcznik zawiera szczegółowe przepisy ćwiczeń z sikawkami, drabinami, narzędziami pomocniczymi i ratunkowymi oraz ćwiczeń dostarczania wody. Każde ćwiczenie jest wyjaśnione i podane są komendy ćwiczebne.

Książka ta niewątpliwie odda duże usługi przy szkoleniu naszych straży ogniowych.

Ukazał się Nr. 3/4 czasopisma „Sprawy Narodowościowe” z października z. r.

Na treść numeru składają się artykuły: B. Elmera „Ruch wielkoniderlandzki”, A. Haffki „Żydowskie ugrupowania polityczne w Polsce”, G. S. „Zarys stosunków narodowościowych w Kłajpedzie”.

Zeszyt uzupełnia ciekawa, obszerna kronika z życia mniejszości narodowych w Polsce i poza Polską oraz recenzje z literatury polskiej i zagranicznej, omawiającej problemy narodowościowe.

Zenon Pietkiewicz. „Samorząd gospodarczy w Polsce”. Poznań, 1930.

Jako odbitka z „Ruchu prawniczego ekonomicznego i socjologicznego” (kw. IV. 1930) wyszła z druku praca p. Zenona Pietkiewicza, w której autor rozstrzyga żywotne dziś zagadnienia ustroju na nowych jednolitych podstawach prawnych życia gospodarczego w Polsce. Po kolei charakteryzuje rolę i zadania izb przemysłowo-handlowych, izb rzemieślniczych, izb rolniczych i przyszłych izb pracy, związków tych wszystkich izb, wreszcie przewidzianej w konstytucji naczelnej izby gospodarczej. Autor przewiduje w dalszych fazach rozwoju samorządu gospodarczego organizację związku zwią-

ków izb wszystkich grup. Związek taki traktuje teoretycznie jako formę przejściową do naczelnej izby gospodarczej, której członkami będą izby wszystkich typów. Przedtem jednak, jak zaznacza autor, samorząd gospodarczy wszystkich grup musi podzielić swą współpracę z rządem i odciążyć go w nadmiarze pracy i zadań.

„Kronika Warszawy” Nr. 8 — 9 (sierpień — wrzesień 1930 r.) w związku z obchodem 100-rocznicy powstania listopadowego zamieszcza szereg opisów gmachów i innych obiektów pamiątkowych stolicy na tle wypadków listopadowych. Całość tych opisów daje barwny opis dziejów wybuchu i przebiegu wojny polsko-rosyjskiej 1830/31 r., w szczególności epizodów związanych z Warszawą. Opis ten zdobi szereg reprodukcji stanu tych gmachów z okresu 1830 r.

Kronika uzupełniona jest wiadomościami z życia stolicy i danymi statystycznymi miejskimi za lipiec — sierpień 1930 r.

Zeszyt ten, cena którego wynosi 3 zł., powinien się znaleźć w rękach każdego miłośnika starej Warszawy, i niewątpliwie „wykrzesze w czytelniku iskrę pietyzmu dla tych szacownych pamiątek, obok których przechodził może obojętnie” — jak pisze Redakcja w słowie wstępnym.

Nakładem Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych (Warszawa, ul. Kopernika Nr. 36-40) wyszła z druku p. t. „Przymusowe ubezpieczenie od ognia w Polsce”, książka w opracowaniu magistra praw Franciszka Zarębskiego, jako podręczny informator, zawierający obok wiadomości ogólnych o ubezpieczeniu rady i wskazówki dla właścicieli budowli, podlegających przymusowi ubezpieczenia od ognia.

Treść wydawnictwa dzieli się na 5 głów-

nych części, podzielonych na rozdziały: Część I-sza — zawiera wiadomości ogólne o ubezpieczeniu, II-ga — historję ubezpieczeń od ognia w Polsce, III-cia — ustrój Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, IV-ta — zakres działalności P. Z. U. W. wraz informacjami i wskazówkami dla organów władz gminnych i ubezpieczeniowych, V-ta — wyniki działalności Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych za ostatnie pięciolecie oraz tekst rozp. Prez. Rzp. z dnia 27 maja 1927 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych.

Ze względu na wyczerpującą i przystępną treść wydawnictwa winno ono zwrócić uwagę osób, których sprawy ubezpieczenia interesują i dotyczą.

Wydawnictwo to zostało zalecone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do użytku władz samorządowych.

Wyszedł z druku zeszyt 22 „Wiadomości Statystycznych”, wydawnictwa Głównego Urzędu Statystycznego, ukazującego się w językach polskim i francuskim dwa razy na miesiąc. Zeszyt 22 zawiera w tablicach i wykresach ostatnie dane, dotyczące stanu gospodarczego Polski oraz państw zagranicznych

w zakresie produkcji, handlu, komunikacji, cen, pracy, zrzeszeń gospodarczych, kredytu, demografji i zdrowotności oraz w dziale „różne” wyniki wyborów do sejmu r. 1930.

Bibliografia zagraniczna

Staraniem Niemieckiego Stowarzyszenia Reformy mieszkaniowej, wydaną została książka p. t. „Handwörtbuch der Wohnungswesen”, która zagadnienie mieszkaniowe traktuje nie tylko ze stanowiska potrzeby budowy mieszkań i finansowego zagadnienia sprawy, lecz również zajmuje się kwestją z punktu widzenia artystycznego i technicznego, dążąc do wszechstronnego rozwiązania zagadnienia zajmującego architektów, socjologów i działaczy miejskich.

Świeżo wydana książka zawiera cały szereg artykułów, opracowanych przez wybitne siły ze świata naukowego niemieckiego jak np. prof. Gerhard Albrecht, inż. Albert Gut kierownik miejskiego urzędu budowlanego w Monachjum, prof. Alfred Groth, prof. Gustaw Wolf i wielu innych znanych fachowców w dziedzinie budowy i reformy mieszkaniowej.

Książkę zdobią liczne ilustracje w tekście.

ERRATA.

W artykule Prof. Dr. Marcelego Chłamtacza, zamieszczonym w poprzednim Nr. 23 „Samorządu Miejskiego” z 15.XII. z. r. należy sprostować następujące usterki: str. 1131 wiersz 13 od góry zamiast „zaprowadził” — „rozprowadził”, str. 1135 wiersz 11-y od góry wyraz „nowa” — skreślić, tamże wiersz 22-gi od góry zamiast „licząc” — „liczące”, str. 1136 wiersz 21-y od góry zamiast „rządu” — „Zarządu”, str. 1141 § 21 wiersz 3-ci zamiast „zastępcę” — „następcę” oraz na str. 1142 § 27 wiersz 1-y zamiast „Rady miejskiej” — „Rady Naczelnej”.

OD ADMINISTRACJI.

Prosimy o uregulowanie zaległej i bieżącej prenumeraty.

Zwracamy uwagę, że pismo nasze jest oparte na własnym budżecie i zaleganie z prenumeratą stwarza trudności wydawnicze.

**MIEDŹ ELEKTROLITYCZNA
KABLE ZIEMNE**

NISKIE CENY!

**PRZEWODNIKI IZOLOWANE oraz
SZYBKA DOSTAWA! WSZELKIE MATERIAŁY ELEKTROTECHNICZNE**

Dostawca instytucji wojskowych i samorządowych

**PRZEMYSŁ I HANDEL
ELEKTROTECHNICZNY**

„WOLTAR”

**WARSZAWA
KRÓLEWSKA 27.
S. A. Tel. 720-35, 777-68 i 277-89**

ZWIĄZEK CELOWY

DLA EKSPLOATACJI ŚLĄSKICH KAMIENIOŁOMÓW

Katowice, ul. Piłsudskiego 45

dostarcza ze swych kamieniołomów:

- 1) granitu w Klesowie województwo poleskie
 - 2) piaskowca kwarcytowego w Jaworzu, województwo śląskie
- materiały kamienne, jako to: krawężniki, kostkę brukową, kamienie poligonalne (półbruczek, dziaki bruk) tłuczeń drogowy i kolejowy.

tłuczeń i grys do robót betonowych

grys do smołowania, pył kamienny do asfaltów i bitumów, tudzież kamień łamany do fundamentów dróg, budynków, na okładnice brzegów rzeki i t. p.

Biurowo Dyrekcji: **Katowice, ul. Piłsudskiego 45**
telef. 148, 149, 167, 26-19

Warszawska Spółka Akcyjna Budowy Parowozów

Warszawa, — Kolejowa Nr. 57

Adres telegr. **LOKOMOT**, Warszawa — Telefony: 731-61, 268-60, 731-34
677-77. — Kapitał zakładowy **Zł. 10.000.000**

Fabryka produkuje:

oprócz **PAROWOZÓW** normalno i wąskotorowych różnych typów i mocy,

1) **SILNIKI** spalinowe Diesel'a syst. Prof. Dr. L. Ebermana, stojące ze sprężarkami i bezsprężarkowe,

2) **DŹWIGI**, żurawie i wszelkie urządzenia transportowe,

3) **KOTŁY** parowe różnych typów (kotły dodatkowe syst. Inż. Kroepelina)

4) **WALCE** drogowe parowe

5) **HAMULCE** samoczynne kolejowe

6) **ARMATURA** specjalna, rozpylacze smaru syst. Worliczka oraz odlewy brązowe z własnych, lub nadesłanych modeli,

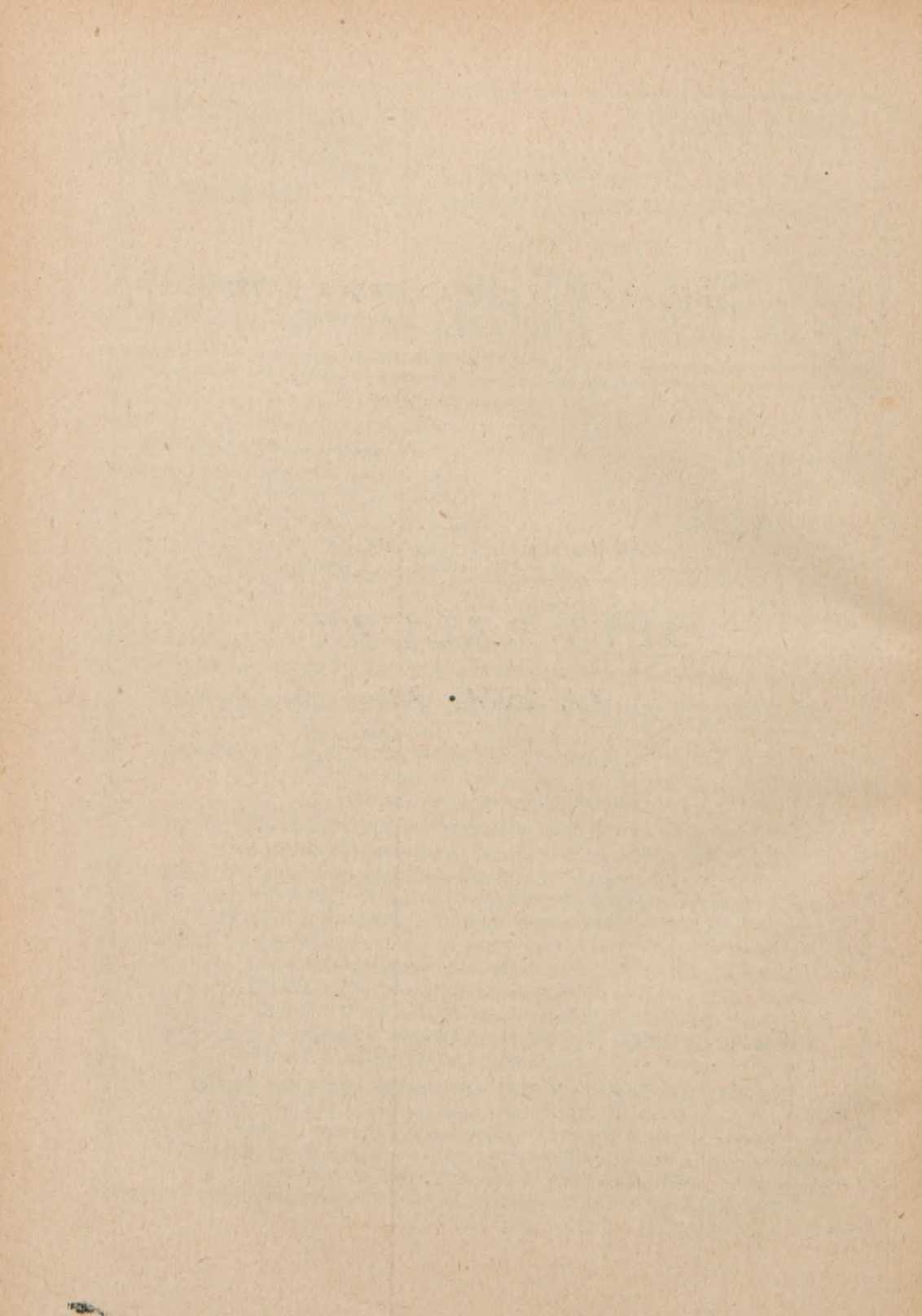
7) **POMPY** elektryczne i głębinowe.

Naprawa parowozów, kotłów, oraz wszelkich urządzeń mechanicznych.

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatne.

ODZNACZENIA: Złoty Medal Min. Przem. i Handlu r. 1929 — Wielki Złoty Medal P. W. K. r. 1929. — Dyplom Honorowy Międzynar. Wyst. Lige r. 1930. — Grand Prix Minist. Komunik. r. 1930.

SPIŚ RZECZY
ZA 1930 R.

SPIS RZECZY ZA 1930 ROK

Artykuły, rozprawy.

	Nr.	Str.
<i>B. P.</i> : Zjazd miast wobec problemu budownictwa mieszkaniowego	10	445
<i>Brodowski Bolesław</i> : Zagadnienie ewidencji ruchu ludności	18	860
<i>Browiński Michał</i> : Projektowane ulgi w podatku przemysłowym a finansie komunalne	1/2	13
— Rola przemysłu w akcji inwestycyjnej miast	20	959
<i>Prof. Dr. Chłamtać Marceł</i> : Zasadnicze wytyczne nowego statutu Związku Miast Polskich i szczegółowy projekt tego statutu ...	23	1127
<i>Czadankiewicz Jan</i> : Kwestja ujednostajnienia statystyki miejskiej ...	10	453
<i>Dr. Dalbor Władysław</i> : Ustrój Związku Miast Polskich	21	1021
<i>Inż. Feliński Rom.</i> : Jak uzyskać plany pomiarowe i plany zabudowania miast	12	569
— Tanie mieszkania Paryża	21	1016
<i>Grenowski Józef</i> : Podstawy prawne gospodarczego działania miast francuskich	13	565
— Elektryczność i gaz w miastach francuskich	14	631
— Racjonalizacja gospodarki miejskiej	16	747
— Konstytucyjne podstawy nadzoru państwa nad samorządem terytorjalnym	18	854
— Uprawnienie władz nadzorczych do zatwierdzania budżetów komunalnych w świetle postanowień konstytucji	19	914
<i>Halicki A.</i> : Odciążenie miast z zadań poruczonych	14	623
— Budżet Państwa, a gminy miejskie	16	754
<i>Inż. Kalusiński T.</i> : Obrona przeciwgazowa i przeciwlotnicza miast	11	521
<i>Dr. Kruczek St.</i> : Stacje autobusowe jako urządzenia miejskie	14	627
<i>Dr. Leparski Ant.</i> : Sprawa centralizowania w miastach uboju zwierząt rzeźnych	13	578
<i>Dr. Łazarowicz Kl.</i> : Planu regulacyjne miast	9	398
— Nadzór budowlany	12	566
— Oczyszczanie ścieków miejskich	17	799
<i>Malessa Stan.</i> : Rozwiązanie zagadnienia mieszkaniowego w Chojnicach	4	138
— Koncesja Harrimana wobec elektrowni samorządowych	7	303
<i>Narkiewicz Wład.</i> : Miasta wydzielone z powiatów w Małopolsce	3	102
<i>Pachnowski Stefan</i> : Zadania miast w świetle ustawy budowlanej	1/2	16
„ „ „ „ „ „	3	87
„ „ „ „ „ „	5	195

	Nr.	Str.
<i>Pawlak Zygmunt</i> : O dalszą nowelizację przepisów budżetowych dla związków komunalnych	20	969
<i>Inż. Piasecki Br.</i> : Plany miast na podstawie zdjęć lotniczych	17	808
<i>Piltz Franc.</i> : Komunalna organizacja kredytowa	4	145
" " " "	5	189
" " " "	6	237
" " " "	8	351
<i>Podwiński Stan.</i> : Ustawy o ustroju samorządu w Sejmie	1/2	22
— Zaopatrzenie emerytalne pracowników komunalnych	6	232
<i>Dr. Rozwadowski Jan</i> : Zasady układania budżetów przedsiębiorstw komunalnych	8	348
<i>Sikorski Rudolf</i> : Zmiana statutu Związku Miast	7	293
<i>Siwik M.</i> : Nowoczesna rachunkowość przedsiębiorstw komunalnych ...	12	576
— Racjonalizacja przedsiębiorstw komunalnych	13	574
<i>Inż. Stoniński Zygmunt</i> : O krytykę obiektywną prac samorządu	3	85
<i>Starzyński Ludomir</i> : Zagadnienie zmiany przepisów budżetowych dla związków komunalnych	3	93
<i>Strzelecki Jan</i> : Zmiana statutu Związku Miast	5	881
— Zasadnicze punkty przyszłej ustawy o popieraniu budowy taniach mieszkaniach	7	298
— Na marginesie rezolucji Zarządu Związku Miast w sprawie kredytu komunalnego	11	509
— Gospodarka finansowa miast polskich i niemieckich	22	1071
— Uwagi na czasie	23	1147
<i>Dr. Wielgus Piotr</i> : Reorganizacja Związku Miast Polskich	18	847
<i>Dr. Windakiewicz K.</i> : Sprawa dalszej rozbudowy organizacji komunalnych kas oszczędności i kredytu komunalnego	9	395
— Zrzeszenie korporacji komunalnych	11	513
<i>W. N.</i> : Konieczność szybkiego uchwalenia ustawy o ustroju gminy miejskiej	11	506
<i>Wółke Alfred</i> : Powołanie komisarycznego burmistrza a powierzenie wybranemu burmistrzowi próbnego urzędowania na obszarze województw zachodnich	17	804
<i>Dr. Zawadzki Józef</i> : Walne Zgromadzenie Międzynarodowego Związku Miast	15	679
<i>Zbrożyna Stefan</i> : Zagadnienie rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych	22	1078
<i>Z. M.</i> : Czas już znieść zatwierdzanie budżetów komunalnych i czas pomyśleć o poprawie finansów samorządu	4	133
— Nie zapominajmy o samorządzie	5	186
— W jedności siła	6	229
— „Parlamentaryzacja“ samorządu	9	389
— Dlaczego sprawę statutu Związku umieszczono na porządku obrad tegorocznego Zjazdu Miast	10	439
— Ważne zagadnienie chwili bieżącej	11	502
— Po Zjeździe Miast	12	563

	Nr.	Str.
— Wojewódzkie Zjazdy miast	16	742
— O właściwą wykładnię rozporządzenia Prezydenta Rzplitej w sprawie zatwierdzania budżetów komunalnych	19	923
— Porządkujmy gospodarkę miejską własnymi siłami	20	963
— Miasta, popierajcie wasze czasopismo	1/2	1
— U progu Nowego Roku	1/2	7
— W sprawie nowych wyborów do rad miejskich	3	107
— Przed Zjazdem Miast	8	345

Gospodarka miast w świetle liczb.

	Nr.	Str.		Nr.	Str.
Baranowicze	21	1027	Mysłowice	14	636
Bydgoszcz	12	580	Płock	20	977
Częstochowa	10	456	Poznań	9	402
Gdynia	15	699	Szamotuły	19	928
Gdynia	17	811	Środa	16	760
Kartuzy	11	529	Toruń	22	1085
Lublin	13	582	Warszawa	7	308
Łódź	8	359	Weyherowo	11	526

*Protokoły posiedzeń Zarządu i Komitetu Wykonawczego Zarządu Związku Miast
Polskich.*

	Nr.	Str.
Protokół posiedzenia Kom. Wykon. Zarz. Zw. M. P. z 19.XII. 1930 r.	1/2	40
„ „ „ „ „ „ „ „ 12.II. 1930 r.	5	203
„ „ „ „ „ „ „ „ 5.III. 1930 r.	6	253
„ „ „ „ „ „ „ „ 7.IV. 1930 r.	8	366
„ „ „ „ „ „ „ „ 6.V. 1930 r.	10	462
„ „ „ „ „ „ „ „ 15.VI. 1930 r.	12	590
„ „ „ „ „ „ „ „ 28.VI. 1930 r.	13	590
Wyciąg z protokołu posiedzenia „ „ „ „ 4.XII.1930 r.	23	1152

Orzecznictwo Najw. Tryb. Admin. i Sądu Najwyższego.

Podatek od lokali. Władzy I instancji nie służy środek prawny przeciw decyzji władzy II instancji	1/2	61
— Osoby „zajmujące lokal“ w rozumieniu ust. z 2.VIII. 1926 r. (Dz. U. R. P. poz. 550)	1/2	62
Zaliczenia wodociągów miejskich do rzędu komunalnych zakładów dobra publicznego	3	116
Opodatkowanie broni myśliwskiej podatkiem od przedmiotów zbytku...	4	166
Świadczenia drogowe w naturze	4	169
Podatek przemysłowy od miejskich sklepów sprzedaży urządzeń gazo- wych	4	168

	Nr.	Str.
Prawo poboru opłat kopytkowych	5	217
Zatwierdzanie wysokości poborów członków magistratu	6	272
Świadczenia drogowe w środkach przewozowych	6	237
Dopłaty zw. komunalnych na szpitalnictwo w Małopolsce	7	327
Wymiar dodatków komunalnych do państwowego podatku dochodowego	7	328
Podatek lokalowy od kąpielisk utrzymywanych przez gminy wyznaniowe żydowskie	8	377
Podatek lokalowy od lokali kursów kosmetycznych	9	421
Zaopatrzenie emerytalne pracowników miejskich	10	473
Zakres uprawnień władzy nadzorczej przy zatwierdzaniu budżetów komu- nalnych	11	546
Podatek lokalowy od lokalu, zajmowanego przez masę upadłości	12	594
Wadliwości postępowania w sprawie emerytalnej	13	599
Ustanowienie burmistrza komisarycznego w b. dz. pruskiej	14	648
Podatek od placów niezabudowanych	13	716
Tryb administracyjny ściągania opłat gminnych za wodę	15	718
Ubezpieczenie od wypadków pracowników zakładów użyteczności publi- cznej	16	774
Tryb zaskarżania zarządzeń magistratu co do konieczności remontu bu- dynków oraz dochodzenia o odszkodowanie	17	824
Świadczenia drogowe w naturze	17	825
Zakres uprawnień magistratu przy wykonywaniu nadzoru nad budyn- kami	17	825
Bierne prawo wyborcze w samorządzie	18	882
Uprawnienie władzy nadzorczej do podnoszenia uposażeń funkcyjnar- juszów komunalnych	19	937
Prawo wyłączności na urządzenie rzeźni ptactwa domowego	19	939
Uprawnienie władzy nadzorczej do wstawiania do budżetu gminy miej- skiej kredytu na cele opieki społecznej	20	989
Podatek dochodowy od dodatków reprezentacyjnych członków zarzą- dów związków komunalnych	20	991
Czynne prawo wyborcze do rad miejskich wojskowych w służbie czyn- nej	21	1041
Rozkładanie kosztów mechanicznego oczyszczania ulic	22	1099
Prawo nadzoru nad zakładami opieki społecznej, utrzymywanymi przez związki wyznaniowe	23	1169
Odpowiedzialność karna przedsiębiorców, inkasujących podatek widowis- kowy	23	1170
Pobieranie opłat za dzierżawę jatek miejskich	23	1170

clas. 3099/11/1.

W BIBLIOTECE SAMORZĄDU

Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego

Sp. z o. o.

w Warszawie, ul. Świętokrzyska Nr. 13 m. 16, tel. 442-63

ukazał się TOM IV

Zbioru Ustaw i Rozporządzeń Drogowych

ZEBRANYCH PRZEZ

Inż. MELCHIORA W. NESTOROWICZA

Dyr. Dep. Drogowego Min. Robót Publ.

Warszawa, 1930 r. 612 stron. Cena 25 zł.

Tom IV Zbioru Ustaw i Rozporządzeń Drogowych zawiera ustawodawstwo drogowe od dn. 1 kwietnia 1928 r. do dn. 1 stycznia 1930 r.

Książka zawiera następujące rozdziały:

- I. Ustawy i rozporządzenia z mocą ustaw, II. Wyroki N. T. A.,
- III. Rozporządzenia i okólniki, dotyczące administracji drogowej,
- IV. Przepisy o ruchu na drogach, V. Przepisy techniczne.

Ukazała się książka

Ukazała się książka

KAZIMIERZA KÜHNA

STAROSTY CZĘSTOCHOWSKIEGO

pod tytułem:

ZARYS PROGRAMU I METOD PRACY SAMORZĄDU ZIEMSKIEGO

Warszawa — 1930. 168 str. Cena 5 zł.

Jest to szereg rozważań na temat prac samorządu ziemskiego.

Książka zawiera następujące działy:

Słowo wstępne. Przedmowa. Zasady racjonalnej gospodarki. Komunikacja. Oświata. Rolnictwo. Opieka społeczna. Zdrowotność i szpitalnictwo. Przedsiębiorstwa samorządowe. Samorządowe instytucje kredytowe. Organizacje społeczne, współpracujące z samorządem. Rząd i samorząd.

Ządać we wszystkich księgarniach.

W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 roku o ewidencji i kontroli ruchu ludności są potrzebne gminom wiejskim i miejskim poniżej wyszczególnione druki i księgi:

- 1) Zgłoszenie zamieszkania (wzór Nr. 1).
- 2) Zgłoszenie zmiany zamieszkania (wzór Nr. 2).
- 3) Karta zameldowania dla przybywających na pobyt czasowy (wzór Nr. 3).
- 4) Karta wymeldowania dla przebywających czasowo (wzór Nr. 4).
- 5) Dla cudzoziemców. Zgłoszenie zamieszkania (wzór Nr. 1 A).
- 6) Dla cudzoziemców. Zgłoszenie zmiany miejsca zamieszkania (wzór Nr. 2 A).
- 7) Karta zameldowania dla cudzoziemców przybywających na pobyt czasowy (wzór Nr. 3 A).
- 8) Karta wymeldowania dla cudzoziemców przebywających czasowo (wzór Nr. 4 A).
- 9) Karta meldunkowa dla osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu (wzór Nr. 5).
- 10) Rejestr mieszkańców (wzór Nr. 6).
- 11) Karta rodzinna (wzór Nr. 7).
- 12) Księga kontroli ruchu ludności. Rejestr osób przybywających do gminy (wzór Nr. 8).
- 13) Księga kontroli ruchu ludności. Rejestr osób opuszczających gminę (wzór Nr. 8 A).
- 14) Rejestr domów (wzór Nr. 9).
- 15) Dowód zmiany miejsca zamieszkania (wzór A).
- 16) Dowód zamieszkania (wzór B).
- 17) Zawiadomienie (wzór C).
- 18) Zawiadomienie (wzór D).
- 19) Ponaglenie (wzór E).
- 20) Księga meldunkowa (wzór Nr. 10), Hotelowa księga meldunkowa przewidziana art. 5 Rozp. Prezyd. Rzplitej z dnia 16/III. 1928 roku.
- 21) Lista osób przebywających (wzór Nr. 10 A).
- 22) Ankieta A. (wzór Nr. 11).
- 23) Arkusz zbiorczy do ankiety wzoru Nr. 11 (wzór Nr. 11 A).
- 24) Ankieta B. (wzór Nr. 12).
- 25) Domowa księga meldunkowa przewidziana art. 4 Rozp. Rzplitej z 16/1928 r. (Dz. Urz. R. P. Nr. 32 p. 309) i § 2. Instrukcji Min. Spr. Wewn. z dnia 27/XI. 1930 roku.

Najbardziej pilne druki i księgi, które powinny być wprowadzone do 1 stycznia 1931 roku, są wyszczególnione wyżej w pozycjach 1, 2, 3, 4, 7, 8, 20, 22 i 25.

Ze względów praktycznych byłoby wskazaniem, aby zamówienia na książki, druki i księgi rejestracyjne dla gmin były scentralizowane w Wydziałach Powiatowych, miasta zaś, żeby dokonywały zamówień bezpośrednio.

Zamówienia wysyłane będą pocztą lub koleją za zaliczeniem.

Zamówienia na wyszczególnione wyżej druki i księgi należy kierować pod adresem:

Samorządowy Instytut Wydawniczy — Warszawa, Świętokrzyska 13.